31 OCAK 1988 YIL:6 SAYI:4 800 TL. (KDV dahil)

nokta

DGM, telefon rehberlerini neden toplattı?

THKP'nin sağ kalan son merkez komite üyesi Ziya Yılmaz anlatıyor

Mahir Çayan ve arkadaşlarının "Büyük Firar"ı

Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı

KİŞİLİK ÇİZGİSİ

mithat

ANTALYA
BAKIRKÖY
DENİZLİ
ISPARTA
İZMİR
KADIKÖY
ÜSKÜDAR

İÇİNDEKİLER

KAPAK

Mahir Çayan'ların "Büyük Firar"ı 12

TÜRKİYE

Dışişlerinde gençleştirme harekâtı 22
İşkence tedavisinde yeni yöntemler 26
Kayıp uçağın sırrı 28
ANAP'ta iç çatışmalar 30
Yasak telefon rehberi 32
Portre / Muammer Ünlüer 34

DÜNYA

Nikaragua'da barış ümidi 38
Söyleşi / Dubçek 40
Eroin milyarderi 45

EKONOMİ

TÜSİAD'ın dış borç raporu 48

TOPLUM

Babalık davaları sorunu 52
Kadınlar cennete gider mi? 54
Kedileri anlamak 57
Menenjitten korkma geç kalmaktan kork! 61

KÜLTÜR—SANAT

Tarihi film çekmenin zorlukları 62
Ginger ve Fred sinemalarda 66
Sovyet tiyatroculari 70

VİRGÜL

Oğuz Atay'ın "Günlük"ünden seçmeler 72

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 6
Panorama / Türkiye 36
Panorama / Dünya 46
Günlerin Getirdiği 50
Spor 76
Mektuplar 78
Bulmaca 80
Test 81
Kutu Kutu 82

"Büyük Firar"

Mahir Çayan ve arkadaşları Türk siyasi tarihinin en büyük firarını nasıl gerçekleştirdiler? THKP'nin hayatta kalan son merkez komite üyesi Ziya Yılmaz, Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçışın öyküsünü anlattı. THKP'deki bölünme: Kaçış öncesi alınan kararlar, kaçıştan sonra neden uygulanamadı?

(Sayfa 12)

Kapak fotoğrafı: Ergin KONUKSEVER

Dışişleri'ne gençlik aşısı

Dışişleri Bakanlığı'nda "akılcı çözüm." Eskileri gücendirmeden, yenileri kaçırmadan, yaşlının tecrübesinden, gencin dinamizminden nasıl yararlanılır? Mesut Yılmaz ve ekibi yeni çözümler arıyor.

(Sayfa 22)

Toplatılan telefon rehberi

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi son derece ilginç bir toplatma kararı aldı. 600 bin basılan PTT telefon rehberi "yasak yayın" listesinde...

(Sayfa 32)

Kedileri anlamak

Sayıları her geçen gün artan kediseverlerin yanıt aradıkları soru, bu sevimli yaratıkların kafasında neler olup bittiği. Belki de ilk iş bu konudaki bilimsel araştırmalara kulak vermek.

(Sayfa 57)

"Çeken bilir bu filmlerin derdini"

Birbiri ardısıra ekrana gelen tarihi diziler önemli bir konuyu da gündeme getirdi: Türkiye'de tarihi film çekmek kolay mı? Taşının, toprağının tarih olduğu söylenen bir ülkede yönetmenler aynı kanıda değil.

(Sayfa 62)

Çevik Tatil Köyü Villalarında Keyifli Günler Yaşayın!

Güzelce'nin en güzel kıyısında
500 m denize cepheli; geniş kum plajında
Tüm villalar tek sıra ve deniz kenarında
Toplam 300 m² kullanım alanlı
Kaloriferli ve özel saunalı
Şömine ve barbekülü
Oyun sahaları, uydu anteni ve diğer tüm imkânlarıyla

Bitmiş olarak hemen teslim, süper lüks villanızı bir an önce seçin.

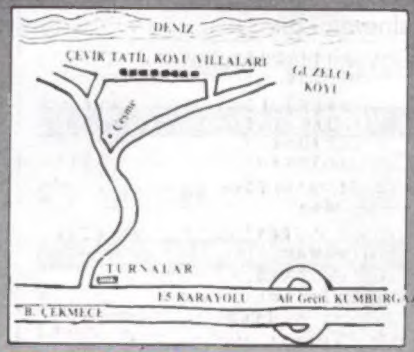

Geniş Bilgi İçin:

emir
inşaat yatırım ve ticaret a.ş.

BÜYÜKDERE CAD. OCAK APT. NO 91/2 MECİDİYEKÖY—İSTANBUL
Tel: 175 14 55 (4 Hat)

"Bir elde tabanca, gözümüz bir pencerede... Bir konuştuğumuz kişinin üzerinde... Tartışmak mümkün değildi. Öyle bir atmosferde, öyle bir psikolojik ortam içinde tartışmalar oluyordu ki, net, açık, belirgin bir şeyler söylemek olanağına sahip değildik... Belki kişiliğe yönelik eleştirilerden daha çok, kişilerin bu süreç içinde düştüğü koşullar belli bir politik ve teorik perspektif içinde ele alınabilmiş olsaydı daha sıhhatli bir ortam ortaya çıkardı..."

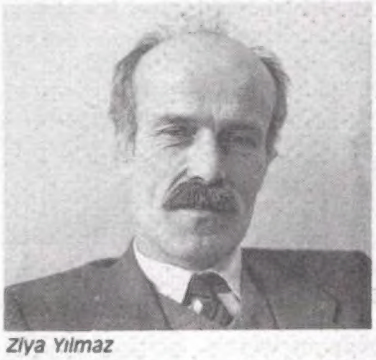

Ziya Yılmaz

16 yıl sonra bu "özeleştiriyi" yapan Ziya Yılmaz, yaşamının 14 yılını kesintisiz olarak hapishanelerde geçirmiş, Türk siyasi hayatının "rekortmenlerinden" biri... Bir dönemin üzerinde en çok konuşulan adı Mahir Çayan ile bir anlamda kader ve eylem arkadaşlığı yapan Ziya Yılmaz, THKP-C'nin son merkez komitesinin bugün hayatta kalan tek üyesi. İsrail Başkonsolosu Elrom'un öldürülmesinden sonra Mahir Çayan ile birlikte Maltepe Askeri Cezaevi'nde "buluşan" Ziya Yılmaz ve arkadaşları o yıllarda büyük yankılar uyandıran bir firarın başaktörleri olmuşlardı. Cezaevinden tünel kazarak kaçan bu insanları tek bir son bekliyordu: Ölüm... Sadece Ziya Yılmaz'ın dışında. Aradan geçen bunca yıl sonra ortaya çıkan bazı gerçekler vardı. Çayan, Yılmaz ve Ulaş cezaevinden yeni eylemler yapmak için kaçmamışlardı.

Ziya Yılmaz, kaçışlarının nedenini, yeniden toparlanmak ve yanlışlarını düzeltmek olarak açıklıyordu. Ama neden gerçekleşmemişti bu düşünce? Neden düş kırıklıklarına, ölümlere, yok olmalara gebe olmuştu?..

Bu soruların nedenini tümüyle olmasa da bulacaksınız kapak sayfalarımızda. Neden tümünü değil? Sorunun yanıtını kapak konumuzu hazırlayan Emin Tanrıyar şöyle yanıtlıyor: "Hep bir kaygım vardı... Ziya Yılmaz'ı yakaladık, konuşturduk gibi bir sansasyon yaratmaktan çekiniyordum. Çünkü Ziya, anlattığı birçok önemli detayın yayınlanmasını geçmişe saygısından istemiyordu...

Üstelik ortaya çıkan tablo, öyle bir tabloydu ki, o dönemin herhangi bir teorik metinle eleştirisi ve tartışılması mümkün olamazdı..."

Kısaca Ziya Yılmaz'ın anlattıkları geçmişin ancak bir parçasıydı. Ama o dönemin "havasını" aktarmakta çok önemli ipuçları veriyordu. Zaten ipuçları gerçekleri yakalamanın ilk adımı değil midir?

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli Yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI
Dr. Adil Özkol

YAYIN KURULU Duygu Asena, Korhan Atay, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Emin Tanrıyar, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Arda Uskan

GENEL YAYIN YÖNETMEN YARDIMCISI
Gülay Göktürk

ANKARA TEMSİLCİSİ
Aycan Giritlioğlu

GÖRSEL YÖNETMEN
Salih Memecan

SORUMLU HABER MÜDÜRÜ
Emin Tanrıyar

İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Erdal Kılıçoğlu (Ankara)
DIŞ HABERLER Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Nilgün Uysal
TOPLUM Levent Tayla
KÜLTÜR Haşmet Babaoğlu
SANAT Sungu Çapan
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Hümeyra Özalp, Eren Külahlı
REDAKSİYON Alper Görmüş
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Hakan Akçaoğlu, Figen Akşit, Ayşe Baştürk, Ali Boratav, Yücel Göktürk, Sefa Kaplan, Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Mehmet Yalçın
Ankara: Gül Büyükbeşe, Ruşen Çakır, Hıdır Göktaş, Can Karakaş, Cengiz Kuşçuoğlu, Haluk Müftüoğulları, Nuray Şirin, Aytekin Yıldız
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurt dışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis,
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yönetmen Yardımcısı), Nejat Ceyhan
FOTOĞRAF Adem Altan, Erzade Ertem, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil
TEKNİK ŞEFLER Ahmet Aksel (Düzelti), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı), Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalçın Salur (Kamera), Savaş Kayar (Fotoğraf Laboratuvarı)
KATKIDA BULUNANLAR Pertev Atasoy, Hakkı Deveci, Reha Erdoğan, Hilkat Saydamer, Şahin Erkoçak, Ayça Gülsoy, Emre Ulaş, Hızır Tüzel, Kamil Yavuz, UBA
Adres Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM Kadriye Filiz, Bülent Öner
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Konur Sokak No: 7/4 Tel: 117 44 50 (5 Hat)
Fax Tel: 1183527 TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU Şehit Nevres Bulvarı Sedir Ap. No. 5/5 Alsancak-İzmir Tel: 21 27 58—22 37 80
SATIŞ BÜROLARI İstanbul Klod Farer Cad. Oğuz İşhanı No: 25 Cağaloğlu
Ankara Konur Sok. 7/4 Kızılay
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN VEKİLİ VE GENEL KOORDİNATÖR/ Mustafa Özyürek, **BAŞKAN YARDIMCISI/ Finansman** Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel, **HALKLA İLİŞKİLER VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

KİTAP

TÜRK RESMİNDE YENİ DÖNEM, Sezer Tansuğ, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988, büyük boy renkli resimli, 146 sayfa.

Sanat tarihçisi, resim eleştirmeni ve "kendine özgü bir yazar" olan Sezer Tansuğ'un son kitabı **Türk Resminde Yeni Dönem**'de, 1950'lerden günümüze (1986'ya) kadar, Türk resminin dönemleri, eğilimleri öteki sanat kollarındaki ilişkileriyle veriliyor. Son 30-40 yıldaki gelişmeler irdelenip, döneme damgasını vuran kuşak başta olmak üzere ve yeni kuşakları da kapsayan olaylar ve genel panorama sergileniyor. Kitabın sonunda da, bu dönem içindeki diğer sanatsal alanlardaki (sinema, şiir, roman, hikâye, müzik, tiyatro, grafik vb.) değerlendirmeler yer alıyor. Bu değerlendirmeler kendi alanlarının uzmanı olan, Prof. Cevat Çapan, Filiz Ali, Ayşe Şasa, Hilmi Yavuz, Ece Ayhan ve Sungu Çapan'a ait. Kitapta titiz bir basım gözetilerek gerçekleştirilen, 25'i renkli, 50'si siyahbeyaz olmak üzere çeşitli dönemlerin ve eğilimlerin özelliklerini açığa çıkaran yapıtların resimleri de yer alıyor. Kitabın özelliklerinden biri de, üslubunun anlatı tarzında oluşu. Bu özellik kitabın rahat okunmasını ve akıcı olmasını sağlıyor.

Beckett yokuşuna tırmanmak...

BÜTÜN HİKÂYELERİ, Samuel Beckett'den çev. Nihal Mete / Uğur Ün, Dönemli Yayıncılık, "Gergedan dizisi: 1", 229 sayfa.

20. yüzyıl edebiyatının en büyükleri arasında yer alan Samuel Beckett'in düzyazı, anlatı, şiir, eleştiri ve tiyatro oyunlarından oluşan tüm yapıtı, insanın evrendeki geçici ve anlamsız varoluşuna ilişkin algı, gözlem ve saptamalarının acı bir kara mizahla kaynaştırılmış ürünlerini kapsar. Çağımız insan bilincinin işleyişinin paha biçilmez belgeleri niteliğindeki Beckett "metin"leri, incelikli, ustalıklı ritmleri, karmaşık yapıları, sayısız ayrıntı, gönderme ve özel kaynağa başvuran üslubuyla "çetrefil bir dilsel dinamiğin" yansımalarıdır. Beckett'in öykü türü kapsamına giren ürünlerini bir araya getiren **Bütün Hikâyeler,** Nihal Mete / Uğur Ün ikilisinin çevirisiyle Dönemli Yayıncılık'ın Gergedan dizisinde basıldı. Belacqua Shuah adlı Dublinli bir entelektüelin yaşamındaki olayları aktaran 10 öyküden oluşan, 1934 tarihli **More Pricks Than Kicks**'den çevrilmiş öykülerle, Beckett'in daha sonra gün ışığına çıkardığı uzun öykülerinden bütünlenen bu kitap, yazarın "Dublin yıllarını, ailesini, Trinity College dönemini didikliyor." Beckett yokuşunu tırmanmayı göze alan okur için bu kitabın önemi, yapıtı üstüne sayısız yorum yapılan Beckett'i daha iyi anlayabilmek ve çözebilmek için birtakım ipuçları vermesi, dahası Beckett üstüne bir anahtar kitap olması. Yazarın yaygın ününü sağlayan oyunları ve roman üçlemesinin "pek çok kilidini, pek çok anahtarını" içeren bu kitap, Beckett'in "tedirgin dünyasının sisli bölgelerine" şöyle bir uzanıvermek isteyen okuyucuya birebir. **Bütün Hikâyeleri** Beckett'in sırlarını açık eden ve tüm edebiyatla sıkıfıkı olanların edinmesi gereken bir kitap.

En çok satan kitaplar

1. **Ziverbey Köşkü,** İlhan Selçuk, Çağdaş Yayınları (1)
2. **Biz Duvar Yazısıyız,** Gülay Kutal, Metis Yayınları (10)
3. **Hayır...** Adalet Ağaoğlu, Remzi Yayınevi (2)
4. **Solak Kadın,** Peter Handke, Metis Yayınları (6)
5. **Sıfır Noktasındaki Kadın,** Neval El Seddavi, Metis Yayınları (3)
6. **Kadının Adı Yok,** Duygu Asena, Afa Yayınları (4)
7. **O Karanlıkta Biz,** Attilâ İlhan, Bilgi Yayınevi (-)
8. **Che'nin Ardından,** Derleme, Kıyı Yayınları (5)
9. **TİP Tarihi,** Mehmet Ali Aybar, BDS Yayınları (-)
10. **Casus Avcısı,** Peter Wright, Kelebek Yayınları (11)
11. **Nasıl Bir Demokrasi İstiyoruz,** Server Tanilli, Amaç Yayıncılık (8)
12. **40 Haramiler,** Mustafa Sönmez, Gözlem Yayıncılık (9)
13. **Askeri Yargıda Çifte Standart,** Ahmet Atak, Belge Yayınları (13)
14. **Tarihle Söyleşiler,** Oriana Fallaci, Can Yayınları (14)
15. **Sanık Ayağa Kalk,** Ahmet Kahraman, Milliyet Yayınları (7)

Bu listenin oluşturulmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da **Akademi, Acar, Bibliotheque, Deniz, Gençlik ve Nezih,** Ankara'da **Bilgi, Dost, Galeri Arkadaş, Gün, İlhan-İlhan, Dönüşüm ve İmge,** İzmir'de **Dost, İleri ve Yavuz,** Antalya'da **Akdeniz.** (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta öncesinin sıralamasındaki yerini belirtmektedir.)

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SERBEST ÜRETİM BÖLGELERİNİN DOĞUŞ VE DÖNÜŞÜMÜ, İlhan Tekeli-Selim İlkin, Yurt Yayınları, Ankara 1987, 172 sayfa.

Ülkemizde serbest bölge uygulamasının yeni başladığı bir dönemde çıkan kitap, serbest bölge kuramları ve serbest bölgelere ilişkin dünya deneylerini konu alıyor. Sekiz bölümlük kitabın son üç bölümü Türkiye deneylerine ayrılmış. Burada Türkiye'de uygulama yeni olduğundan değerlendirmelerden ziyade ayrıntılı bir biçimde serbest bölgelere ilişkin kararların nasıl geliştiği ve hangi etkilerle yönlendirildiği incelenmiş.

SINIRLAMIYOR BENİ SEVDA, Kemal Özer, Cem Yayınevi, İstanbul 1987, 80 sayfa.

Kemal Özer'in son şiir kitabının bu yeni baskısında "sevda" teması çerçevesinde 34 şiir yer alıyor. Kitabın sonuna Özer'in "günlük"ünden notlar ve şairle önceki basım dolayısıyla yapılmış bir konuşma da eklenmiş. Kemal Özer, bu kitaptaki şiirlerinde de, öncekilerde olduğu gibi yalınlıkla basitliğin o bıçaksırtı sınır çizgisinde geziniyor...

SERGİ

KİŞİLERDEN BİR KESİT. Merih Sezen'in üç yıllık heykellerini sunacağı, "Kişilerden Bir Kesit" adlı sergisi Ankara'da 29 Ocak-17 Şubat arasında Galeri Türkuvaz'da izlenebilir.

RAMİS AYDIN'ın son yapıtları 26 Ocak-12 Şubat arasında Galeri Lebriz'de sergileniyor.

HÜSEYİN ERTUNÇ. Resim ve müzikçalışmalarını birlikte sürdüren Hüseyin Ertunç'un 9. kişisel sergisi 3 Şubat-1 Mart arasında Sanfa Sanat Galerisi'nde izlenebilir.

KASET

BİR BAŞKA SEVDA. Hüseyin Türkoğlu'nun Ada Yayıncılık tarafından yayımlanmak üzereyken yasaklanan "Bir Başka Sevda" adlı kaseti, Danıştay kararıyla yayımlandı. "Bir Başka Sevda"nın birinci yüzünde "Ne Fayda" (söz: Enver Gökçe, müzik: Hüseyin Türkoğlu), "Dost, Mican" (anonim), "Yazgı" ve "Geline Ağıt", ikinci yüzünde ise "Ertuğrul'a Ağıt" (söz: Gülten Akın, müzik: Hüseyin Türkoğlu), "Hacılar Köyü", "Sabah Oldu Şavkın Batmaz" (söz: Âşık Kerem, müzik: H. Türkoğlu), "Kara Çadır İs mi Tutar?" (derleme: Yaşar Kemal, Sabahattin Eyüboğlu, müzik: H. Türkoğlu) ve "Yürü Yürü Yalan Dünya."

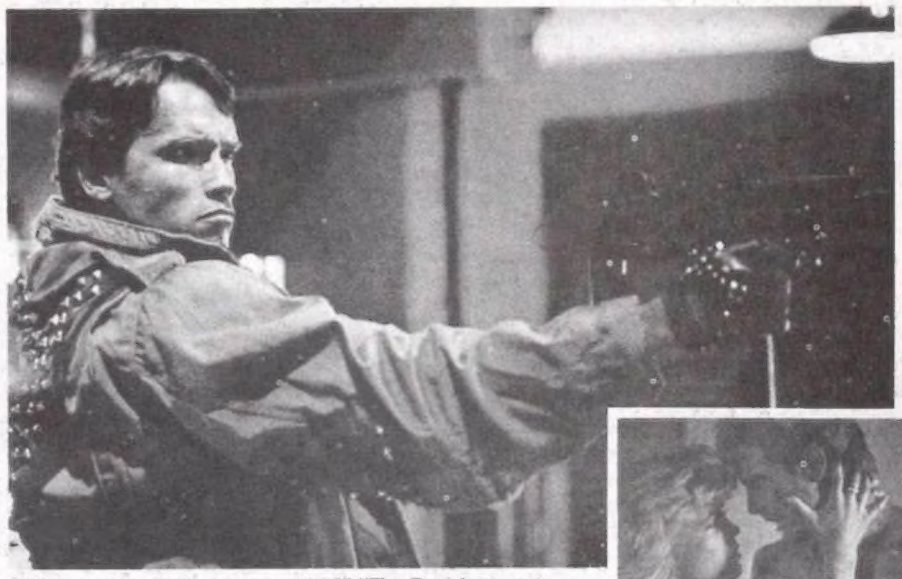

Eski Conan Arnold Schwarzenegger "The Terminator"da Linda Hamilton'la Michael Biehn'in (sağda) işini bir türlü bitiremiyor

SİNEMA

Tam hedeften vuran bir fantastik film

YOK EDİCİ (The Terminator). Bu hafta İstanbul sinemalarında, bizde pek bilinmeyen "Heavy Metal" adlı çizgi roman dergisinde yayınlanan "Rank Xerox" adlı yarı insan-yarı makine, dehşetengiz bir kahramanın, Liberatore adlı İtalyan ressam tarafından çizilmiş fantastik serüvenlerinden yola çıkılarak gerçekleştirilmiş ve 1984 Avoriaz fantastik filmler şenliğinde büyük ödülü kazanmış, fantastik, bilimkurgusal, ilginç bir film başlıyor: **The Terminator.** 80'li yılların birçok ünlü Amerikan yapımında özel efekt uzmanı ve sanat yönetmeni olarak çalışmış, "Spiderman-Örümcek Adam", "Ironman-Demir Adam" gibi çizgi roman kültürüyle beslenmiş, Kubrick'in "2001, Bir Uzay Macerası"nı gördükten sonra yönetmen olmaya karar vermiş, Kanada doğumlu dünya vücut şampiyonluğundan Conan rolleriyle Amerikalı yönetmen James Cameron'un adını duyurduğu film olan **The Terminator**'da, sığ bir resimli roman düzeyinde gelişen ama yadsınmaz bir sürükleyicilikle izleyiciyi kapıp koyvermezcesine sarıveren olaylar anlatılıyor. Bilimkurgunun klasik öğelerini hareketli bir gerilim atmosferiyle bağdaştıran filmde, Avusturya'dan Hollywood semalarına uçan "Bay Evren" Arnold Schwarzenegger, gelecekten "yok etmek misyonunu" yerine getirmek üzere programlanarak günümüze gönderilmiş, kurşun işlemeyen, robotumsu bir "ölüm makinesi" rolünde nefes kesiyor. Görevi Sarah Connor (Linda Hamilton) adlı kızı bulup yok etmektir. Sarah'ın gelecekte doğacak olan oğlu, bir nükleer savaş sonrasında sağ kalan insanların başına geçecek ve bilgisayarların yönetimindeki makinelerle mücadele ederek insanlığı kurtaracaktır. İnsanlığın kurtarıcısı gelecekte çok iyi korunacağından, bilgisayarlar onu daha doğmadan, karnındaki annesini öldürerek yok etmeyi planlamışlardır. Ama zamanla Sarah'la yakınlaşacak olan bir gerilla (Michael Biehn), "The Terminator"un peşine düştüğü kızı kendini feda etme pahasına koruyacak ve Sarah gelecekte insanlığı kurtaracak olan çocuğunu doğuracaktır...

"Piranha II" ve "Aliens II" gibi iki devam filminin de yönetmeni olan James Cameron'un Gale Anne Hurd'le birlikte yazdığı senaryodan çektiği **The Terminator-Yok Edici**'nin etkileyici görüntü çalışması ise kameraman Adam Greenberg'e ait. Biraz aşırı tarafından kan ve şiddet öğesiyle de destekli, oldukça itici ama tam hedeften vurarak seyirciyi iki saatliğine tutsak eden bu fantastik film denemesi, izlenmeye değer bir Amerikan yapımı sonuçta. Özellikle bilimkurgunun ve fantastik türünün meraklıları kaçırmamalı.

24 OCAK
Pazar

TV1

08.00 Açık Öğretim
10.00 Voltron
10.25 Pazar Sineması "Yazın Beyaz Atları"
12.00 Pazar Konseri
12.40 Haberler
12.45 Hanımlar Sizin İçin
14.15 Spor
16.10 TV'de Sinema "Zaman Tükendiğinde" ➡
18.00 Haberler
18.15 Atlar-2 ➡
19.05 Kanun Kanundur-3
20.00 Haberler
21.00 Kuruluş-3
22.15 Panorama
23.10 Spor
00.10 Haber Dosyası

TV2

14.00 Haberler
14.10 İşte Pazar
17.00 Bitmeyen Görev-16
17.45 Tabiat Belgeseli-3
18.20 TV'de Sinema "Kırık Kalpler" ➡
20.00 Sazlarla Başbaşa
20.15 Bizim Ev-16
21.00 Spor
21.30 Haberler
22.05 Orhan Boran'la Pazar Geceleri
23.55 Haberler

25 Pazartesi

TV1

06.30 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Palmer Kasabası-15
18.00 He-Man
18.30 Cosby Ailesi-4
19.00 Herşey İnsanlar İçin
20.00 Haberler
21.00 Kuruntu Ailesi
21.45 Kamera Arkası
23.00 Garibaldi-4
23.45 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar "Bizim Sınıf"
19.35 Bizim Sazımız Bizim Sözümüz
20.00 Küçük Konser
20.15 Pazartesi Oyunları
21.00 Yaşayan Bestecilerimiz
21.30 Haberler
22.05 Verdi-4
23.00 Profil
23.45 Haberler

26 Salı

TV1

07.00 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra: Film "Ezo Gelin" ➡
17.00 Haberler
17.15 Akşamın Getirdikleri
18.45 Rüzgâr Gülü
19.20 Kâzım Karabekir'i Anma Programı
20.00 Haberler
21.00 TV'de Sinema "Tootsie" ➡
23.00 Dikkat
23.10 Sanat Gecesi
23.50 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar
19.35 Besteciler ve Yorumcular
20.00 Sazlarla Başbaşa
20.15 Süper Piramit
20.45 Haftanın Dizisi "Cain'in Gülüşü-4"
21.30 Haberler
22.05 Devlet Klasik Türk Müziği Korosu
23.45 Kanun Namına-8
23.30 Haberler

27 Çarşamba

TV1

06.30 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Sağlıklı Olmak
17.55 Az Gittik Uz Gittik
18.30 Spor Magazin
19.25 Altın Kızlar
20.00 Haberler
21.00 Hayattan Bir Yıl-4
21.50 Ben Bilirim
22.45 Quincy-11
23.30 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar "Düğme Burun"-16
19.30 Dünden Bugüne Musikimiz
19.55 Belgesel "İnsan Denen Bilmece-4"
20.40 Perihan Abla
21.30 Haberler
22.05 Dünya Sinemalarından "Portekiz'in Vedası" ➡
23.45 Haberler

28 Perşembe

TV1

07.00 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.45 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Bizim Sınıf
17.40 Köşeli Leopar-4
18.10 Walt Disney'in Harika Dünyası
18.55 İl İl Türkiye
19.25 İnanç Dünyası
20.00 Haberler
21.00 Kıbrıs'ta Vuruşanlar-4
22.00 Anadolu'dan Çeşitlemeler-Son
22.30 Sinema Tarihinden "Disraeli" ➡
00.10 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Satranç-4
19.35 Dizi "Dokunmayın"-4
20.00 Küçük Konser
20.15 Ekonomide Ne Nedir
20.45 Haftanın Dizisi "Cain'in Gülüşü"-5
21.30 Haberler
22.05 Hafta Arası
23.45 Haberler

29 cuma

TV1

06.30 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Gençlik ve Bilim
17.30 Alis Harikalar Diyarında-2
18.00 Gençlik
19.30 Charles İş Başında
20.00 Haberler
21.00 Kavanozdaki Adam-3
22.05 Selam Dostlara "Bir Semt Pazarı"
23.00 Mavi Ay
23.45 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar "Folklor"
19.35 Gençlerle Birlikte
20.10 Dizi "Gizli Görevli"-4
21.00 İslam ve Toplum
21.30 Haberler
22.05 TV'de Sinema "Seine'in İki Yakası" ➡
23.50 Haberler

30 cumartesi

TV1

08.00 Açık Öğretim
10.00 Cumartesiden Cumartesiye
13.00 Cumartesi Onüç
15.00 Maceracılar Onüç
15.50 İnsanlığın Gölgesindeki Dünya-1
16.45 Haberler
16.50 Müzik
16.55 TV'de Sinema "Büyük İyilik"
18.40 Askerin Günlüğü
19.05 Perihan Abla
20.00 Haberler
21.00 Bir Cumartesi Gecesi
22.55 TV'de Türk Sineması "Alev Alev" ➡
00.40 Gece Show
01.40 Haber Dosyası

TV2

14.00 Haberler
14.10 TV'de Sinema "Robin Hood"
15.40 Bilgisayar Dünyası
16.40 Müzik Şöleni
17.15 Belgesel "Deniz Sirki"-4
17.45 Fırtına Gemisi-3
18.10 Spor
18.35 "Kay O'Brian"-4
19.25 Belgesel "Güneşin Teri, Ayın Gözyaşları"
20.20 Nursal Zeren- Mehmet Seske Konseri
20.45 Haftanın Dizisi "Cain'in Gülüşü"-6
21.30 Haberler
22.05 Tiyatro (Cin Oyunu)
23.45 Haberler

TELEVİZYON

TV1 YAZIN BEYAZ ATLARI (Bianchi Cavalli D'Agosto). Seyahat ederek yaşayan bir ailede egemen olan iletişimsizlik, gittikçe aile bireylerini mutsuz etmektedir. Bu durumdan en çok zarar gören ailenin küçük oğludur. Ne var ki bir İtalya gezisinde çocuğun yalnızlığı, annenin genç bir adamla ilişki kurması, babanın kendini içkiye verişi ve geçirilen ciddi bir kaza aileyi yeniden birbirine bağlayacaktır. R. Del Balzo'nun yönettiği İtalyan yapımı bu aile dramının oyuncuları '60'lı yıllardaki parlak çıkışını sonradan pek sürdüremeyen, yazar Romain Gary ile evlenen ve yaşamına CIA parmağının karıştığı söylenen, intihar mı-cinayet mi olduğu belirsiz, esrarengiz bir ölümle noktalanan güzel çıtı pıtı Amerikalı Jean Seberg ile üçüncü sınıf serüven filmlerinin erkek kahramanı Frederic Stafford. Alışılmışın tersine ABD değil de Avrupa kaynaklı **sıradan bir aile filmi, Yazın Beyaz Atları.** 90 dakika.

24 Ocak Pazar

Sharon Gless, "Kırık Kalpler"de

TV2 KIRIK KALPLER (Letting Go). Çeşitli nedenlerle sevdiklerinden ayrılmış ya da ayrı kalmış kalbi kırık insanlara uygulanan grupterapi seanslarını konu edinen, Amerikan yapımı bir TV filmi. Jack Bender'in yönettiği filmde "grupterapi" sırasında biri

"Zaman Tükendiğinde"nin ünlülerinden biri de Jacqueline Bisset

sevgilisinden ayrılmış, diğeri de karısını uçak kazasında yitirmiş iki gencin, birbirlerine yardım amacıyla başlayan yakınlıklarının önce arkadaşlığa sonra aşka dönüşmesini izliyoruz. Duygusal filmlerden hoşlananları memnun edecek türden, oldukça **yeni ve sıradan bir TV filmi** olmaktan öteye gidemeyen **Kırık Kalpler**'in oyuncuları John Ritter'le "İki Arkadaş" adlı diziden sarışın kadın polis rolüyle tanıdığımız Sharon Gless. 1985 ABD yapımı, 95 dakika.

24 Ocak Pazar

TV1 ZAMAN TÜKENDİĞİNDE (When Time Ran Out). 1970-80 arası, yaklaşık on yıl kadar Hollywood'a rahat bir nefes aldıran "felaket filmleri" akımının başarısız, son dönem örneklerinden biri. Türün iyi hasılat getirmiş filmlerinin başarı reçetesinin uygulandığı bu film Paul Newman'dan Jacqueline Bisset'ye, William Holden'den Edward Albert'e, Ernest Borgnine'den Burgess Meredith'e kadar uzatılabilecek ünlü oyuncularına karşın, ağır, hantal ve gerçekten "felaket" gibi bir film olmaktan öteye gidemiyor. James Goldstone'un yönettiği film, turistik bir adadaki yanardağın patlaması üzerine baş gösteren paniğin öyküsü. Yanardağın faaliyete geçmesiyle paniğe kapılan zengin Amerikalı turistlerin, çeşitli engellerden geçerek hayatta kalma mücadelelerini görüntüleyen **Zaman Tükendiğinde** vaktiyle sinemalarımızda gösterilmiş ve ilgi görmemişti. Sadece ünlü oyuncularının yüzü suyu hürmetine katlanılabilecek, bütün klişelerin sırıttığı bu gecikmiş "felaket filmi" örneğini Paul Newman ya da William Holden ya da Jacqueline Bisset hayranlarının dışında "çekebileceklere" Allah şimdiden sabırlar versin! 1980 ABD yapımı, 109 dakika.

24 Ocak Pazar

TV1 ATLAR (Horses). Geçen hafta başlayan, İskoç TV'si yapımı Jan Darnley-Smith'in yazıp yönettiği bu ilginç belgesel, insanlık ve uygarlık tarihinde atların yerini ve önemini irdeliyor. 6 hafta sürecek olan ve aktör Ian Ogilvy ile at uzmanı Lucinda Green'in sunduğu belgesel dizinin ikinci bölümünde, Çinlilerin nasıl süvari birlikleri kurarak göçebe Moğolları iyice Batı'ya sürmelerini ve bu nedenle Doğu Roma İmparatorluğu'nun çöküşün de oynadıkları rolü izleyeceğiz.

24 Ocak Pazar

TV1 EZO GELİN, Feyzi Tuna'nın yönettiği bu 14 yıllık Türk filmi birbirlerine sevdalanan Dinar ustanın oğlu Demirci Ali'yle (Kadir İnanır) türkülere geçmiş Ezo Gelin'in (Fatma Girik) ilişkisini anlatıyor. Ezo'yla evlenen Ali daha sonra Kore'de savaşan birliklerimize katılmak üzere askere alınır ve askerden öldü haberi gelince Dinar Usta bu kez ikinci oğlu Yusuf'a (Suphi Tekiner) nikâhlar talihsiz Ezo Gelini. Ancak Ali'nin bir süre sonra sapasağlam evine geri dönmesiyle meydana gelecekleri izleyeceğimiz bu film, Yeşilçam işi, "hissi" bir köy melodramı. Öğleden sonra kuşağında, yerli film tutkunlarına hitap edilebilecek bir yerli film 1973 Türk filmi, 80 dakika.

26 Ocak Salı

TV2 PORTEKİZ'İN VEDASI. (Um Adeus Portugues). Bu hafta ekranda izlenmeye değer filmlerden biri de "Um Adeus Portugues." Film eleştirmenliğinden yönetmenliğe geçmiş Joao Botelho'nun ikinci uzun filmi olan bu film, geçtiğimiz yıl Sinema Günleri'nde **Bir Portekiz Ayrılığı** adıyla gösterilmişti. Filmde iç içe iki öykü anlatılıyor. Siyah-beyaz bölümlerde, 1973'lerde Portekiz Afrikası'nın balta girmemiş, sık ormanlarındaki görevli bir askeri birliği izliyoruz. Renkli bölümlerse günümüzün Portekiz'ini anlatıyor. Portekizli askerlerin ormandaki yolculuğu, bir kuşağın 500 yıllık sömürge yönetimine bir vedası niteliğindedir. Bugünün Portekiz'inde geçen renkli bölümse, Kuzey'den Lizbon'a gelmiş köylü karıkocanın öyküsüdür. Çift, ailesinden gizli gizli seks ro-

"Ezo Gelin" Fatma Girik'in eski filmlerinden

İskoç TV'si yapımı "Atlar" belgeseli ilginç bir dizi

Boyanmış, kuşanmış ve kılları alınmış bir Dustin Hoffman...

Dustin Hoffman, "Tootsie"de kadın olmak için olmadık hallere girmek zorunda kalmış

TV1 TOOTSIE. Don McGuire'ın bir öyküsü üstüne, Larry Gelbart ve tiyatro yazarı Murray Shisgal'ın yazdığı senaryodan yönetmen Sydney Pollack'ın çektiği **Tootsie,** ekranda bu haftanın filmleri arasında ilk bakışta dikkati çekiyor. New Yorklu işsiz bir tiyatro aktörünün, kadın kılığına girerek iş bulup başarı kazanması üzerine başına gelenleri, oldukça eğlenceli, delidolu bir komedinin tüm çekiciliklerini sergileyerek aktaran **Tootsie,** Amerikan sinemasının günümüzde önemli yönetmenlerinden Sydney Pollack'ın bu kez güldürü türünü denediği başarılı yapıtlarından biri. Boyanmış, kuşanmış ve kılları alınmış bir Dustin Hoffman'a erkeklerin kur yapmasını izleyeceğimiz bu eğlenceli filmin görüntüleri, usta kameraman Owen Roizman'a, müziğiyse Dave Grusin'e ait. Kadın gibi görünmenin oncaezasına-cefasına katlanmak zorunda kalan Dustin Hoffman'ın erkek olduğunu bilmeyen, "âşık olunan kız" rolündeki Jessica Lange'ın da yardımcı Oscar kazandığı **Tootsie,** özenli çalışılmış, iyi işlenmiş, incelikli ve esprili bir komedi. Yönetmen Pollack'ın da rol aldığı bu filmi sadece Dustin Hoffman, Jessica Lange, Teri Garr, Dabney Coleman, Charles Durning'den oluşan oyuncu kadrosu için bile izlemek gerekir. Kuşkusuz bu hafta TV'deki en parlak, izlenmeye değer filmlerden biri **Tootsie.** Seyredenleri tatmin edecek, **nitelikli ve düzeyli bir komedi.** 1982 ABD yapımı, 115 dakika.

26 Ocak Salı

manları yazarak hayatını kazanan küçük oğulları ve Afrika'da ölmüş büyük oğullarının karısı Laura'yla bir araya gelir ama bu buluşma da aralarındaki sessizliği ve acıyı yok edemez... Genç yönetmen Botelho, filmin iki bölümü arasındaki bağlantıyı, oğullarını Afrika'da yitirmiş köylü çiftin anılarıyla kuruyor. Kimse Afrika'dan ve savaştan söz etmek istememektedir. Aradan 12 yıl geçmesine karşın, evlat acısı hâlâ tazedir... Hiç bilinmeyen bir ülke sinemasını karşımıza getirecek bu film, **sinemaseverlere ilginç gelebilir.** 1985 Portekiz filmi, 82 dakika.

27 Ocak Çarşamba

TV1 DISRAELI (Disraeli). Amerikan sinemasının bir köşede unutulmuş, Hollywood'un epey kahrını çekmiş ama sefasını sürememiş, hep gölgede kalmış yönetmenlerinden Alfred E. Green'in, 1929'dan kalma, ilk sesli filmlerden olan **Disraeli,** "Sinema Tarihinin Ünlü Yönetmenlerinden Ünlü Filmler" programında ekrana geliyor. İngiltere tarihinin kraliçesi Victoria döneminde yaşamış tanınmış devlet adamlarından Disraeli'nin başbakanlık yıllarını ve başlıca rakibiyle çekişmelerini konu edinen, bu oldukça tozlanmış ve küflenmiş sinema klasiği, bu filmle Oscar kazanmış, o dönemin ünlü aktörü George Arliss'le ve sesin nasıl kullanıldığını örneklemesiyle "hakiki" **sinemaseverleri ekran başına toplayabilir.** Filmin diğer oyuncuları ise yine o yılların gözde kadını Joan Bennett, Anthony Bushell ve Florence Arliss. 1929 ABD yapımı, 89 dakika.

28 Ocak Perşembe

Sinema klasiği "Disraeli"nin Oscarlı aktörü George Arliss

"Büyük İyilik" önemsiz bir Rock Hudson filmi

TV1 BÜYÜK İYİLİK (A Very Special Favor). Hollywood'un her türde rahatlıkla izlenen filmler yapan orta karar yönetmenlerinden Michael Gordon'un bu neşeli filmi, işinin yanı sıra kızının (Leslie Caron) so-

runlarıyla da uğraşan, onun genç kızlık dönemini en iyi şekilde yaşaması için yol göstermeye çalışan bir Fransız avukatla (Charles Boyer) bir Amerikalı avukatın (Rock Hudson) öyküsü. Michael Gordon'un imzasını taşıyan bu önemsiz komedinin özelliği, eşcinselliğin de bir güldürü konusu olabileceğini 1960'lı yıllarda örnekleyen ilk filmlerden biri oluşu. Yıllar sonra gerçek hayatta eşcinselliği meydana çıkacak olan ve AIDS'e kurban giden, o yılların gözde Hollywood erkeği Rock Hudson'un varlığı da, **seyirci için çekici olabilir.** Tatil günü yapacak bir işi olmayanlara göre bir film **Büyük İyilik.** 1965 ABD yapımı, 105 dakika.

30 Ocak Cumartesi

TV1 **ALEV ALEV.** Halit Refiğ'in yönettiği, tipik bir tecimsel film örneği. Erdoğan Tünaş imzalı senaryo, bir tatil kasabasında kaptanlık yapan Tarık Akan'la Alev-Gülşen Bubikoğlu'nun oynadığı birbirlerini seven ve paraları olduğunda evlenmeyi tasarlayan iki genç üstüne kurulu. Derken evlenme parasını sağlamak için Alev'i bırakıp Barselona'ya doğru sefere çıkan kaptan Tarık, bu yolculuk sırasında işveren zengin kızıyla (Çiğdem Tunç) da gönül oyunlarına girişince seyreyleyin gümbürtüyü... Bilinen kalıplarla ve Halit Refiğ'in ustalığıyla kotarılmış, özenli bir çalışmanın ürünü **Alev Alev** çok önemli bir film sayılmazsa da, cumartesi gecelerinin ezberlenmiş yerli film tiryakilerini memnun bırakacak bir seçim sonuçta. 1984 Türk filmi, 100 dakika.

"Alev Alev"de Tarık Akan'la Çiğdem Tunç, ateşli aşk sahnelerinde oynuyorlar

30 Ocak Cumartesi

TV2 **ROBİN HOOD.** (Funny Adventures of Robin Hood). Değişik bir "Robin Hood efsanesi" versiyonu. Ray Austin'in yönettiği filmde, TV dizilerinden tanıdığımız Morgan Fairchild, George Segal ve Roddy Mc Dowall başrolde. Sherwood ormanının yiğit kahramanı Robin Hood'un serüvenleri, sinemada birçok kez ele alınıp işlenmiştir şimdiye kadar. Bu kez klasik Robin Hood efsanesinin alaycı ve gülünçleştirilmiş bir yeniden çevirimi karşımıza geliyor. Bu "matrak" Robin Hood çeşitlemesinde kahramanımız, Haçlı seferlerinden dönerken Avusturya zindanlarına tıkılan İngiltere Kralı "Aslan Yürekli" Richard'ı, tutsaklığından kurtarmak için gerekli olan fidyeyi toplamak amacıyla soygunlar yapıyor. İzlemeseniz de pek bir şey yitirmeyeceğiniz türden bir film Robin Hood. 1981 ABD yapımı, 90 dakika.

Eğlenceli "Robin Hood" versiyonunda TV dizileriyle ünlenen Morgan Fairchild de var

30 Ocak Cumartesi

"Seine'in İki Yakası"nda Gérard Depardieu ile Nathalie Baye başrollerde

Seine ırmağı Paris'i ikiye ayırır

TV2 **SEINE'İN İKİ YAKASI** (Rive Droite, Rive Gauche). Philippe Labro, sinemayla biraz derinlemesine ilgilenenlerin, 70'li yıllardan anımsayabilecekleri bir isim. Romancı ve gazeteciliği, sinemacılığından önce gelen bu Fransız yönetmen, özellikle Amerikan yapımı kara dizi filmlerinin etkilerini içeren polisiye serüven filmleriyle popülerliğe ulaşmıştı. Ama ilginç çıkışının pek arkasını getirememişti. Bir aradan sonra yeniden yönetmenliğe dönen Labro'nun **Seine'in İki Yakası,** yönetmenin tutkun olduğu türü yeniden gündeme getiren bir "siyasal polisiye" denemesi. İlk yarısı bol konuşmaya dayanan, ağır gelişen ama ikinci yarıda gittikçe hızlanıp sürükleyicilik kazanan filmde Labro, bu kez Seine'in ortadan ikiye böldüğü Paris'in sağ yakasında yaşayan zengin ve ünlü bir avukatın (Gérard Depardieu) öyküsünü, bölüm aralarına girerek anlatıyor. Uluslararası silah taciri Dassault'yu çağrıştıran güçlü, nüfuzlu bir işadamıyla (Bernard Fresson) avukatın (Gérard Depardieu) mücadelesine güzel bir halkla ilişkiler uzmanı (Nathalie Baye) da karışacaktır... Özellikle Fransız sineması meraklılarına hitap edecek, ekranda haftanın ilginç sayılacak filmlerinden biri de **Seine'in İki Yakası.** Fransız sinemasının şu sıralarda en önemli yıldızları sayılan Gérard Depardieu, yetenekli Nathalie Baye ve yılların tecrübesini konuşturan Bernard Fresson gibi oyuncularla izlenmeyi hak ediyor en azından. **Kaçırmayın.** 1982 Fransız yapımı, 105 dakika.

29 Ocak Cuma

ZİYA YILMAZ ANLATIYOR

"BÜYÜK FİRAR"IN ÖYKÜSÜ

Mahir Çayan ve dört arkadaşı 29 Kasım 1971'de Maltepe Askeri Cezaevi'nden tünel kazarak firar etmişlerdi. Bu firarın ve THKP-C son merkez komitesinin bugün hayatta kalan tek üyesi Ziya Yılmaz, 12 Mart dönemine damgasını vuran en önemli olaylardan biri olan "Büyük Firar"ı Nokta'ya anlattı

1971 yılının 1 Haziran günüydü. İstanbul Maltepe Orhangazi Caddesi Küçükbağ Sokak'taki 8 numaralı apartmanın etrafında eşi benzeri görülmemiş kuşatma 50. saatini doldurmuştu. Kuşatılanlar iki kişiydi: Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir. Ellerinde bir de rehine vardı. 14 yaşındaki Sibel Erkan. Teslim ol çağrılarını reddeden Mahir'le Hüseyin'i ölü ya da diri ele geçirmeye karar veren güvenlik kuvvetleri bu bekleyişe son verme kararı almışlardı. Saat sekize gelirken evin çevresindeki herkes uzaklaştırıldı. Askerler karşıdaki çamlıkta mevzilenmişti. Apartmanın dört bir yanına merdivenler dayanmış çatıdan ipler sarkıtılmıştı. Havada helikopterler dolaşıyordu.

Saat dokuza doğru çelik miğfer ve yelek giymiş polis timleri üçüncü kata tırmanmaya başladı. İki keskin nişancı karşı katlarda elleri tetikte bekliyor. Deniz binbaşısı Ahmet Cihangir perdenin arkasındaki silüete ateş ettiğinde saat 11.40'tı. Bundan sonrasında sadece silahlar konuşmuştu. 13 dakika sonra ise tam bir sessizlikti. Polisler içeriye girdiklerinde Hüseyin Cevahir çoktan ölmüş, Mahir Çayan ise yaralanmıştı. Çayan, intihar etmek isterken kurşunu kalbine isabet ettirememiş ve tabanca da elinden fırladığı için intihar girişimi yarım kalmıştı.

İşte haftalardır Türkiye çapında isimleri duyulmaya başlanan ve son olarak İsrail'in İstanbul Konsolosu Efraim Elrom'u kaçırıp öldüren THKP'nin lideri Mahir Çayan kendisini Maltepe Askeri Cezaevi'ne götüren eyleminde bu şekilde yakalanmıştı.

Adı yıllarca ve hâlâ sol kesim içinde bir efsane gibi dolaşan THKP-C'nin bir numaralı teorisyeni ve aynı zamanda eylemcisi Mahir Çayan sonunda yakalanmıştı ama bu tutukluluk ancak altı ay sürecekti. Çünkü diğer arkadaşlarının bulunduğu Maltepe Askeri Cezaevi'ne gönderildikten sonra orada başlatılan kaçma çalışmalarına katılacak ve 30 Kasım 1971 tarihli gazetelere "Büyük Firar" manşetleriyle geçen haberin gene baş kahramanı olacaktı.

Maltepe Askeri Cezaevi 1969'larda TİP içinde başlayan ve 1972 Martı'nda Kızıldere'de sona eren bir sürecin, THKP-C (Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi) tarihindeki bu en önemli dilimin çok önemli bir kavşak noktasıydı. Çeşitli insan ve siyasi yolların, amaçların, hedeflerin, özlemlerin, eleştirilerin birleştiği ve ayrıldığı, birçok açıdan belirleyici bir kavşak

Hüseyin Cevahir ile sığındıkları evde çatışma

sonucu ele geçirilen Mahir Çayan böyle götürüldü. Baskın sırasında intihara teşebbüs etmiş ancak başaramamıştı

noktası. Çok spekülasyon yapılmıştı Mahir'lerin firarı hakkında. Bir yığın dedikodu ve varsayım üzerinde durulmuştu.

Bu büyük firar ve onun ardındaki tartışmalar şimdiye kadar olayın kahramanlarının ağzından anlatılmamıştı.

Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı ve Mahir Çayan kaçan beş kişi içindeki THKP kanadını temsil ediyordu. Öteki iki kişi ise THKO'dan Cihan Alptekin ve Ömer Ayna'ydı.

Ulaş daha sonra Arnavutköy'de bir baskın sonrasında silahlı çatışmada ölecek, ötekiler ise Kızıldere'de can vereceklerdi.

Çok tartışılmıştı, Kızıldere doğru muydu yanlış mıydı diye. Ya da Kızıldere kaçınılmaz mıydı? Maltepe firarının eylemlere devam için

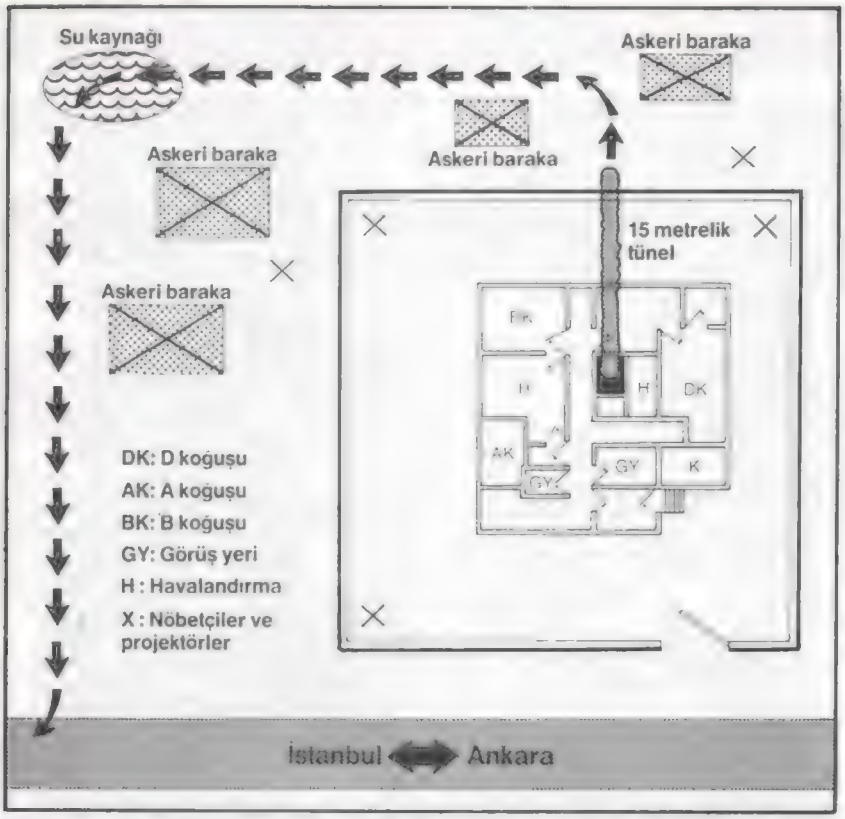

Kaçış planı: Tünelin ağzı üç kişilik kullanılmayan küçük bir hücreydi. Koğuşlar arası ilişki havalandırmalarda sağlanıyordu. 15 metrelik tünel cezaevi duvarının hemen dışında bitiyordu. Kaçanlar tünelden çıktıktan sonra uzun bir askeri alan içinde yürümüşler ve Ankara asfaltına inerek dolmuşa binmişlerdi.

değil, geri çekilip durumu değerlendirmek için yapıldığını açıklayan Ziya Yılmaz bu tartışmalara yeni bir boyut katıyor. Ziya Yılmaz'a göre Kızıldere olmayabilirdi, çünkü Mahir'in, Ulaş'ın ve kendisinin düşünceleri eyleme bu şekilde devam etmek şeklinde değildi.

Evet firar nasıl kararlaştırılmış ve hangi koşullarda gerçekleştirilmişti? Firarın sol kesim içindeki etkileri neler olmuş, bizzat kaçanların kendileri bu olaydan nasıl etkilenmişlerdi? İşte Ziya Yılmaz 16 yıl sonra bunları ilk kez **Nokta**'ya anlatacaktı.

"Vay yaşıyor!" "Birkaç gün önce Levent'teki bir evden silahlı çatışma sonucu kaçarak kurtulmuştuk. Fındıkzade'deki evin sahibini daha önce tanımıyordum. Başka çarem ve gidecek yerim de yoktu. Polisin yakın takipte olduğunu da biliyorduk. Oldukça zor saatler yaşıyorduk. Eve akşam saat 9'da gelmesi gereken arkadaş gelmemişti. Bundan fena halde rahatsız olmuştuk. Herhalde başına bir şey geldi diye düşündük. Yeni bir ev aramak için dışarıya çıktık. Ama gidecek başka bir yer bulamadık. Mecburen eve döndük. Artık psikolojik olarak da polislerin gelmelerine hazırlanmış, bekliyorduk. Herkes de bu duygunun getirdiği bir rehavet içindeydi. Evde 5 kişiydik. Hepimiz de girişte küçük bir holde oturuyoruz. Yalnız ben de silah var. İki silah ama, mermileri de eksik.

Hepimizin uyanması, yattığımız odanın kapısının taranması ile oldu. Gayri ihtiyari olarak ben de ateş etmeye başladım. Bu arada yaralandım. Göğüs bel ve belden yukarı isabet alınıyordu. Çatışma, benden cevap bitince karşı tarafın da ateş kesmesi ile son buldu. Girdiler. Sesimi çıkarmadım. Olayı izliyordum. Her çıkanı teşhis ediyorlardı. Başıma tomsonlu bir adam geldi. İki-üç dakika beni inceledi. Sonra beni dışarı çıkardılar, bu arada ben hareket ettim. "Vay yaşıyor!" diye tekme dipçik giriştiler. Sabaha kadar beni götürdükleri yerde yere yatırıp hem dövdüler hem hiçbir ciddi müdahale yapmadılar. Sabaha karşı Haydarpaşa Hastanesi'ne götürdüler."

İşte 1940 Fatsa doğumlu Ziya Yılmaz'ın Türk siyasi tarihinde bir rekor sayılabilecek 14 yıl 9 ay 27 günlük mahpusluk süresi bu yakalanışla başlıyordu. Üstelik Maltepe Cezaevi'nden kaçışlarının üzerinden sadece 2 ay 21 gün geçmişti. Ziya Yılmaz yakalanmadan önce İstanbul'da arkadaşlarıyla aralarında büyük tartışmalar olmuş, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga öteki beş üyenin kararıyla örgütten ihraç edilmiş, Cihan ve Ömer, Deniz'leri kurtarma eylemleri düzenlemek üzere Ankara'ya "intikal ettirilmiş"lerdi. Ziya Yılmaz bir taraftan bu haberleşme ve sevk işleriyle uğraşırken öte yandan da Mahir'le aralarında beliren görüş ayrılığı konusunda bir şeyler yapmak gerektiğini düşünüyordu. Çünkü Maltepe'den kaçmadan önce durum değerlendirmesi yapma kararı almışlar ancak Mahir artık tavır değiştirmeye başlamıştı. Mahir, Ankara'ya gitmek istiyordu "örgütü toparlamak" gerekçesiyle. Ziya, karşı çıkıyordu. Neticede Mahir'i Kızıldere'ye götürecek karar orada veriliyor ve isteği üzerine Ziya, Mahir'i Ankara'ya bir sandık içinde pikap minibüsle gönderiyordu. Kendisi ise bir süre sonra İstanbul'da yakalanacak ve 14 küsur yıl süren mahpusluğu başlayacaktı.

Maltepe öncesi tevkifat. Kapıdan, pencereden polis yağıyordu içeriye. Büyük bir baskın için gitmişler, ancak sessizlik içindeki evde 30 yaşlarında uyuyan bir adamla karşılaşmışlardı. Yerde henüz okunmadığı belli olan akşam gaze-

Elrom'un öldürülmesinden sonraki operasyonlarda ilk yakalananlar sol başta Necmi Demir, İlkay Demir, İrfan Uçar ve Necati Sağır.

Elif bu yıl ortaokula başlayacak. Yabancı dil öğreten iyi bir okula gitsin istiyorsunuz.

Ama hangisine?

Ankara'da yabancı dille eğitim yapan birçok özel okul var. Acaba hangisini seçmelisiniz? Hangisi yavrunuz için arzuladığınız eğitimi en iyi biçimde verir? Eğitimi sadece bilgi aktarma değil, kişiliğin de sürekli biçimde geliştirilmesi olarak anlayan, 21. yüzyılın toplumsal hayatına her yönüyle hazır, komple insanlar, "adam" lar yetiştirmeyi hedef alan okul var mıdır? Hangi okul eğitim için ideal konuma sahip?

Şu sıralarda kafanızı çok yoran bu soruların cevaplarına ışık tutacak bazı bilgileri elde etmek için aşağıdaki numaralardan birine adresinizi bildirin; size Özel Atılım Lisesi'ni tanıtan ve eğitim felsefesini anlatan broşürümüzü en kısa zamanda postalayalım. Sonra ilgi duyarsanız gelip kampüsümüzü görün. Ve yavrunuz için en iyi kararı, seçenekleriniz hakkında yeterli bilgiye sahip olarak verin.

ÖZEL ATILIM LİSESİ

Tel.: 136 04 22 - 136 84 94

teleri duruyordu. Yorgunluktan sızıp kalmış olan adam gözünü açtığında şaşkın şaşkın bakakalacaktı odadaki inanılmaz polis topluluğuna. Halbuki onların ayakları altında şimdi ezilen gazetelere uyumadan bakabilmiş olsaydı belki şimdi o yatakta öylece yakalanmayacaktı.

THKP'nin hemen tüm eylemlerine katılmış önde gelen isimlerinden Ziya Yılmaz İsrail Konsolosu Elrom'un kaçırılıp öldürülmesinden sonra başlayan operasyon zinciri içinde böylece ele geçiyordu. Okuyamadığı gazetelerde de aynı gün Feriköy'deki ev baskınında Necati Sağır, İlkay Demir ve Necmi Demir'in ele geçtiği yazıyordu. İstanbul'daki genel arama sırasında, kaçırılmış olan İsrail Konsolosu Elrom'un üç kurşun sıkılmış cesedi bulunuyor ve polis iz sürerek Feriköy'deki evi basıyordu. Büyük THKP-C tevkifatı başlamıştı.

Bu tevkifat süresinde Mahir dışındakiler Maltepe Askeri Cezaevi'nde buluşacaklardı. THKO ve THKP-C kadroları içeri düştükten hemen sonra kendi aralarında kaçış tartışmalarına ve planlarına giriştiler.

Çamur merakı. Dış bahçedeki alanda top oynayan tutukluları izleyen iki asker kendi aralarında şöyle konuşuyorladı: "Bunlara da bir haller oldu son zamanlarda. Sanki yere düşmek için bahane arıyorlar." Gerçekten de top oynayan bazı tutuklular kendilerini yerden yere atıyor sonbahar yağmurlarıyla toprağın o harika bileşimine bulanmak için can atıyorlardı. Askerler bunu solcuların garipliklerine veriyordu ama esas nedenin, üzerinde durdukları toprağın altının oyulması olduğunu çok sonra anlayacaklardı. Çünkü içerden tünel kazma çalışmaları başlamış ve tünelin çamuruna bulananlar durum "çakılmasın" diye bahçede kendilerini yerlere atmaya başlamışlardı.

"Kaçış fikri bu nedenle bizde hep vardı" diye anlatıyordu Ziya Yılmaz. "Biz A koğuşunda kalıyorduk, Cihanlar B koğuşunda. Bizim ilk niyetimiz dışardan askeri ilişkilerimizi kullanarak içerden nöbetçileri enterne etmek ve kapıdan askeri giysilerle çıkmaktı. Bundan THKO'lulara, Cihan'a filan haliyle söz etmemiştik. Biz bu çalışmaları hazırlarken bir gün Cihan geldi. Bir tünel olayı düşünüyoruz, bunun için işbirliğine ve malzemeye ihtiyaç var. Nasıl bir işbirliğimiz olabilir" diye sordu. Ben de kendisine kendi planlarımızdan söz ettim ve onlara başladıkları işi sürdürmelerini tavsiye ettim. Daha sonra duruma bakacak, hangi eylem uygunsa onda karar kılacaktık.

Birkaç gün sonra Cihan gene geldi ve betonu deldiklerini, toprağa ulaştıklarını, artık bundan sonra tünelin bulunduğu odayı koruma ve toprakları dağıtma sorunu olduğunu söyledi. Toprağı bizim ordaki tuvalete, koğuşlara ve dışarı taşıma ve odayı nöbetleşe kollama konusunda işbirliği yaptık. Tüneli bizimkilerden de çok fazla kişi bilmiyordu. Zaten durumu sezen herkesin çalışmaya alınması gerektiğini söylemiştim. Yani tünelin varlığını öğrenen pişman oluyordu. Burada bu fikri herkese açıp demokratik

"Elrom, kaçırıldıktan bir hafta sonra Ulaş ve Mahir tarafından öldürüldü"

bir şekilde karar almanın âlemi ve gereği yoktu. Ama çalışmalar ilerleyince Mahir'in durumu önem kazandı. Mahir artık Maltepe'ye gelmeli ve kaçış ona açılmalıydı. Biz bir taraftan, o bir taraftan bastırdı, işte savunmalar için filan birlikte olmamız gerekli diye, neyse sonunda Mahir Maltepe'ye geldi.

İlk ben konuştum Mahir'le. Sonra oturup Ulaş, ben, Mahir kaçma fikrini değerlendirdik ve ancak eyleme devam için değil, örgütü yeniden toplamak, durum değerlendirmesi yapmak için kaçma fikrinin doğru olduğunda birleştik. Bunun için yurtdışına çıkmak gerekiyordu. Mahir'in, Ulaş'ın ve İlyas Aydın'ın yurtdışına çıkarılması fikrini benimsemiştik. Bu karardan sonra savunmayı filan boş verip kaçma çalışmalarını hızlandırdık."

Tünel çalışmaları ilerlerken dışarıyla da temasları kuruluyordu. Mahir'in eşi Gülten Çayan'ın ağabeyi Orhan Savaşçı Harp Akademisi'nde yüzbaşıydı ve ilişkilerin askeri kanaldan yürütülmesinden ve kaçıştan sorumlu kişilerden biriydi. Koza Cezaevi'nde görevli üsteğmen Sabahattin Sakman da bu planda yer alanlardan biriydi ve içeriye montlar, kep, palaska gibi birkaç parça asker eşyası sokmuştu. Dışardaki ilişkileri, ev ve buluşma sorunlarını Yusuf Küpeli ve Orhan Savaşçı birlikte hallediyorlardı. Cezaevi'nin dış çevre koşulları hakkında bilgi onlardan geliyordu. Plana göre İstanbul-Ankara asfaltına dik ama ters yönde kazılan tünel, cezaevinin duvarının hemen dibinde açığa çıkacak, oradan yüz-elli metre askeri açık alan geçildikten sonra yukarda bir su kaynağının oldu-

THKP kronolojisi

- **14 Ekim 1970** 1969 yılında yapılan FKF kongresinde, FKF'nin adı Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu DEV-GENÇ olarak değiştirilmişti. Bu tarihte toplanan DEV-GENÇ kurultayında başkanlığa Ertuğrul Kürkçü getirildi. Kongrenin ardından Çayan grubu kurulan bağları bir örgüt etrafında birleştirme kararı aldı. Genel komite oluşturuldu ve komitede M.Çayan, Y.Küpeli, M. R.Aktolga, Z.Yılmaz, E.Kürkçü, O. Savaşçı, U.Bardakçı, S.Çıladır, B.Erdumlu, İ.Uçar ve H. Cevahir yer aldı.
- **12 Şubat 1971** Ziraat Bankası'nın Ankara Küçükesat şubesinin soyulması örgütün ilk eylemi oldu.
- **17 Şubat 1971** Bir başka banka soygununu gerçekleştirmek için arabasına el konulan ve rehin alınan Mesut Erinç bırakıldığı banyo kuvvetinde havasızlıktan öldü.
- **14 Mart 1971** İkinci banka soygunu. Türk Ticâret Bankası Erenköy şubesi soyuldu. Aynı gün Amerikalı bir çavuşa ait ve

soygunda kullanılan araba yakıldı.

• **4 Nisan 1971** Örgüte para sağlanması amacıyla Mete Has'ın Suadiye'deki evine baskın yapıldı. Mete Has ve Talip Aksoy evden çıkartılarak rehin alındı. İstenen Dört yüz bin lira Mete Has'ın amcası Kadir Has tarafından örgüte ödendi.

• **17 Mayıs 1971** İsrail Başkonsolosu Elrom'un Elmadağ'daki Seyhan apartmanına yapılan baskın, örgütün adının kamuoyu tarafından duyulması için planlanmıştı. Refet Bele'nin eşi Perihan Bele'nin dairesinde belli bir süre tutulan Elrom, buradan alınarak Hamarat Apartmanı'na götürüldü.

• **22 Mayıs 1971** İsrail Başkonsolosu Elrom, Ulaş ve Mahir tarafından öldürüldü.

• **27 Mayıs 1971** Ziya Yılmaz yakalandı.

• **30 Mayıs 1971** Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir, arkadaşları Necmi Demir, İlkay Demir, Necati Sağır ve İrfan Uçar'ın kaldıkları Çamlıca'daki evde yakalanmaları sonucu güvenlik güçlerinin eline geçmemek için Maltepe'de girdikleri bir evde 14 yaşındaki Sibel Erkan'ı rehin aldılar.

• **2 Haziran 1971** Yapılan çatışmada Hüseyin Cevahir ölü, Mahir Çayan yaralı olarak ele geçti.

• **16 Ağustos 1971** 1. THKP-C davasının ilk duruşması yapıldı.

• **29 Kasım 1971** İdamları istenen Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Cihan Alptekin, Ziya Yılmaz ve Ömer Ayna, İstanbul Askeri Maltepe Cezaevi'nden on beş metre uzunluğunda bir tünel kazanarak kaçtı.

• **31 Ocak 1972** Mahir Çayan, silahlı propaganda faaliyetlerinde bulunmak ve şehir-kır gerillası karışımı bir metodu uygulama alanına sokmak amacıya Ankara'ya geldi. (Cihan Alptekin ve Ömer Ayna aynı ay içinde Ankara'ya gelmişti.)

• **13 Şubat 1972** Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz kaldıkları Levent'teki eve polisin silahlı baskınından kurtularak kaçtı.

• **19 Şubat 1972** Ziya Yılmaz, Fındıkzade'de kaldığı evde polisle girdiği silahlı çatışmada yaralı olarak ele geçti. Aynı gün Arnavutköy'de kalan Ulaş Bardakçı polisle girdiği silahlı çatışmada öldürüldü.

• **17 Mart 1972** İdama mahkûm olan Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamlarının engellenmesi için, Karadeniz'den Ankara'ya gelen Ertan Saruhan'ın önerisi üzerine, Ünye'deki NATO Üssü'nün basılmasına karar verildi. Bu karardan sonra Çayan, Alptekin, Ömer Ayna, Ertuğrul Kürkçü ve Ertan Saruhan Samsun'a ve oradan da aynı gün Ünye'ye gittiler.

• **26 Mart 1972** Çayan, ve arkadaşları NATO Üssü'nde görevli İngilizlerin kaldığı apartmana baskın yaparak, toplam on iki kişiyi rehin aldı.

• **27 Mart 1972** Rehin alınan on iki kişiden üç kişi Çayan ve arkadaşlarıyla birlikte Kızıldere köyüne getirildi. Saklandıkları ağıldan aynı günün gecesi köy muhtarının evine gelerek yerleştiler.

• **30 Mart 1972** Sıkıyönetim kuvvetleri, saklandıkları evi sararak teslim ol çağrısında bulundular. Teslim olmayacağız karşılığı alan yetkililerle içerdekiler arasındaki uzun bekleyiş saat 14'ü geçe dışardan başlayan yoğun ateş sonucu bozuldu. Çatışma sonucunda Mahir Çayan, Ömer Ayna, Cihan Alptekin, Kazım Özdoğru, Ahmet Atasoy, Saffet Alp, Ertan Saruhan, Sabahattin Kurt, Nihat Yılmaz ve Hüdai Arıkan öldürüldü. Ertuğrul Kürkçü tek sağ kalan kişiydi. Rehin alınan üç İngiliz teknisyen de çatışma anında öldürüldü.

ğu yerde elbiseler değiştirilecek ve ışık sinyaliyle geldiklerini haber veren karşılayıcılar tarafından kaçaklar alınıp götürülecekti. Kaçış tarihi olarak 27 Kasım Cumartesi kararlaştırılmıştı. Zaten daha fazla zaman kalmamıştı. Çünkü mahkemeler büyük bir hızla ilerliyor ve savunmalar yapılıyordu. Zaman kazanmak için çeşitli yollara başvuruyorlardı. Artık kimlerin ve kaç kişinin kaçacağını tespite gelmişti sıra. Ancak bu ince bir hesap işiydi. "Çünkü" diyor Ziya ve şöyle devam ediyordu: "Akşamları saat 18.00'de dışarıya nöbetçi koymaya başlamışlardı. Yani hava kararınca nöbetçiler geliyordu ama kış nedeniyle günler kısalmaya başlayınca havanın kararmasıyla nöbetçilerin gelmesi arasında bir zaman boşluğu doğmaya başlamıştı. Nöbetçiler gene tam 18.00'de gelmeye devam ediyorlardı. Bu fark kasım ortalarında 25 dakikaya kadar çıkmıştı. İşte kaçılacak saat bu aralıktı, yani 17.30 ile 18.00 arası."

FOTOĞRAF Ergin KONUKSEVER

Elrom'un kaçırılışıyla ilgili duruşmada tanıklık yapan Perihan Bele. Arkada sol baştan Ziya Yılmaz, İlkay Demir, Necmi Demir arkasında Necati Sağır, sağ başta Ulaş Bardakçı

"Hesaplarıma göre adam başına beş dakika gerekiyordu" diye anlatmaya devam ediyordu Ziya Yılmaz: "Beşer dakikadan beş kişi tam yirmi beş dakika eder. Bir de tünele altıncı kişinin girip çıkış değişikliğini kapatması gerekir ki bu zaman ancak buna yeter. O halde en fazla beş kişinin kaçabileceği ortaya çıkmıştı. Bunu herkes onayladı. Örgütsel ilişkilerimiz ve gücümüzün yanı sıra dışardaki ilişkilerde Ci-

han'ların bize muhtaç olmaları nedeniyle de çoğunluk bizdeydi. Üçe iki oranı belirlendi. Biz kendi aramızda üç kişiyi seçtik: Mahir, Ulaş ve ben; THKO'lular da Cihan Alptekin ve Ömer Ayna'yı seçtiler. Artık sonuca gelmiştik. Kaçış günü olarak 27 Kasım Cumartesi'yi kararlaştırdık."

Koğuşta büyük heyecan vardı. Cumartesi günü. Dışardakilerde de o gün buluşma yerine gelip bekleyecekler, çıkış olmazsa iki gün üst üste beklemeye devam edeceklerdi." Ziya Yılmaz devam ediyor: "Kaçmak için tünele girmeden önce kimin ilk çıkışı yapıp çıkış komutu vereceğini kararlaştırdık. Bu konuda en açık istek Mahir'den gelmiştir. 'Ben ilk çıkacağım' dediği zaman bunun olamayacağını açıklamak bize düştü. Nedeni şu; zaten fiziki olarak yıpranmış durumda. Ameliyat geçirmiş, hücrede kalmış yani top bile oynayamıyordu, koşamıyordu. En azından orada yarım saat çalışması lazımdı. Hiç tünelin içinde çalışmamış birisi ilk defa girecek, tünelde son deliği açacak, çıkacak ve herkese çıkış komutu verecek. Mümkün değil. Buna gücü yetmez. Amacı arkadaşlarının yanında göreve talip olmak, ilk tehlikeyi göğüslemek. Biz hemen tereddütsüz söyledik bu işi ancak Cihan yapabilir. Neden Cihan? Tünelin başlangıcından sonuna kadar çalışmış ve konsantre olmuştur. Cihan da kabul etmedi. 'Ben kapağı açarım ama çıkışı kontrol edemem. Bu kadar insanın sorumluluğunu yalnız benim gözlemlerime bırakmayın' dedi. '6 kişinin hayatıyla oynayacağım, karar vereceğim. Belki benim özel isteklerim ağır basar, çıkarım sizi de sürüklemiş olurum. Bütün bunları düşünmek lazım' dedi. 'Sen çıkarsın' dedik, '...yapı itibariyle ancak senin çıktığın yerden çıkabiliriz' dedik. Çünkü o iri yarı. En önce ben çıkmış olsam ben kendime göre açarım, ondan sonra bir daha operasyon geçirmesi gerekir delikten çıkmak için. Neyse sonunda o da kabul etti, cumartesi günü çıkamadık, çünkü yanlış hesaplamışız. Daha kazılacak birkaç saatlik toprak var. Pazar'a kaldı. O zaman mehtap vardı kaldı.

İlk iki başarısızlıktan sonra 29 Kasım Pazartesi akşamı tünele son kez girdik. Tüm koğuşla vedalaşılmış, şakalar, espriler yapılmış ve

12 Mart'çılar: Demirel hükümetine muhtıra veren 4 komutan, soldan; Oramiral Celal Eyicioğlu, Orgeneral Memduh Tağmaç, Orgeneral Faruk Gürler, Orgeneral Muhsin Batur

tek tek herkesin sinirleri çelik yaylar gibi gerilmişti. Çünkü tünelin ucunda neler olacağı kimsenin malumu değildi ve tek bir silah bile yoktu hiçbirimizde. Tünel'e anlaştığımız gibi önce Cihan girdi. Tünel zifiri karanlıktı. Çalışmalar süresince ışık kullanmış ama artık delik açılacağı için son gün ışık kullanmamıştık. Neyse son an geldi. Cihan deliği patlattı ve çıktı. Arkasından Mahir, sonra Ömer, sonra Ulaş ve en sonra da ben çıktım. Asker kepini elime alıp gezintiye çıkmış gibi yürüye yürüye uzaklaştım. Son kalan arkadaş, sanırım Mehmet Özsavaş tüneli kapatmakla görevli. O da bir süre kararsızlık geçirmiş çıkayım mı çıkmayayım mı diye, ama sonunda deliği kapatıp geri dönmüş. Neyse biraz ilerde baktım bizimkiler toplanmış duruyorlar. Şok geçirdim sanki. Çünkü hepsinin teker teker su kaynağına doğru ilerlemiş olması gerekiyordu. Oysa onlar orada topluca duruyorlardı. Meğer Mahir fenalaşmış onlar da başına toplanmışlar. Mahir'in fenalaşma nedeni de şu: Sinirli olduğu zaman ne bulursa yerdi. Kaçmadan önce de o gerginlik içinde eline ne geçirdiyse atıştırdı. Defalarca uyarmıştım, 'bak sonra fena olursun', diye. Sonunda olan olmuş ve Mahir çıkarmaya başlamıştı. Çok sinirlendim. 'Benim burada kalmaya niyetim yok devam etmeliyiz,' dedim. 'Arkadaş da kendini iyi hissettiği an gelir bize katılır' diyerek yürüdüm. Ardımdan Ömer Ayna geldi. Bizim kararlı tavrımız karşısında Mahir'de doğruldu. Ulaş ve Cihan'ın yardımıyla yürümeye başladı. Mesafe uzadıkça da açıldı zaten. Durum çok kritikti, çünkü etraf askeri alan, kulübeler ve barakalarla doluydu. Neyse su kaynağına ulaştık. Elimizi yüzümüzü yıkadık. Elbiselerimizi değiştirdik. Fakat gelmesi gerekenler ortada yoktu. Bizim çıkış günü geçiktiği için beklememiş olabilirler, diye düşünüp devam kararı aldık. El yordamıyla araziyi kestirip istikamet tayin ettik. Oldukça engebeli bir askeri atış alanı arazisinden Ankara asfaltına indik. Oradan da dolmuş yapan bir otobüse bindik."

Evet gerçekten inanılmaz gibi görünüyordu ama olmuştu işte. Bütün aksiliklere rağmen kurtulmuşlardı. Nöbetçiler onları görmemiş, askeri araziden, bilmedikleri bu yerlerden el yordamıyla geçmişler, arkadaşlarıyla buluşamamışlar, kimliksiz silahsız bir şekilde yola koyulmuşlardı. Ve işte şimdi beşi bir arada dolmuşun içindeydiler. "Büyük Firar" gerçekleşmişti. Ama ya ilerde arama tarama kimlik kontrolü varsa? Ya kaçmadan önce her ihtimale karşı aldıkları ev adresleri yanlış ya da kullanılmaz durumda çıkarsa. Ya kaçtıkları hemen anlaşılıp bütün yollar kesilirse? Kuşkular içindeki beşli grup

Kadıköy'de dolmuştan iniyor, oradan Üsküdar'a, Üsküdar'dan da vapurla Kabataş'a geçiyordu.

Mahir ve Ulaş orada ayrılıp Ortaköy'de bir ev bakmaya gidiyor, Ziya ve Ömer, Sebil isimli kahvede oturuyor, Cihan da kahvenin önünde geziniyordu. Hâlâ kimlikleri yoktu ve her an teşhis edilebilirlerdi. İnanılmazı gerçekleştirmişler ama artık her şey tirajikomik bir hal almaya başlamıştı. Uzun bir bekleyişten sonra Mahir'le Ulaş gelecekti. Ama beklenilen yerden değil. Mahir "Bir ev bulduk ama Beyazıt'ta" diyor ve hep beraber oraya gidiyorlardı.

Ev çok kötü bir evdi. Yenikapı'ya yakın bir sokakta ahşap bir binanın zemin katı, iki kişilik bir bekâr eviydi. Tuvalet müşterekti ve her şey ortadaydı. Hemen yeni bir yer bulunması gerekliydi. Ziya Yılmaz devam ediyordu anlatmaya:

"Dışarı çıktık. Beyazıt'ta bizi eski siyah bir arabanın bekleyeceği söylenmişti. Baktık bir araba var orada ama şoförü ve bizi götürecek arkadaş yok. Neyse bindik beş kişi arabaya, hâlâ kimlik filan yok.

Durakta da bir adam gazete okuyor. Büyük Firar diye bir manşet altında bizim resimler. Yüreğimiz ağzımıza geldi. Biz de orada beş kişi tıkılmış bir arabada şoförü ve arkadaşı bekliyoruz. Gazeteciler bağıra bağıra büyük firar diye gazete satıyor, biz de orada oturuyoruz. Bayağı kaygılanmaya başlamıştık. Neyse şoför geldi ama adam sarhoş. Hatta benzinciye girmek istedi. Bir ara karanfil almak istedi. Neymiş, sarhoşmuş, trafik çevirirse içkili olduğu anlaşılmasınmış... Neyse sonunda Florya'ya vardık."

Dertler orada da bitmiyordu. Florya'daki ev sahibi derhal orayı terk etmeleri gerektiğini söylüyor, evin önüne bir triportör çağrılıyor ve beş kişi o kümes kadar arabanın içine tıkılıyor ama sonunda bunun imkânsız olduğu görülünce "ne olursa olsun" deyip tekrar içeri giriyorlardı. Florya'dan sonra sıra Levent'teydi. Levent'teki ev hem Yusuf ile Münir'in ihraç edildikleri, hem bir yığın tartışmanın yaşandığı evdi.

Bu tartışmalar sonucunda önce Ömer Ayna ile Cihan Alptekin Ankara'ya gidiyorlar, sonra da Mahir Ankara'ya gitmek için ısrar ediyordu. Ankara'da hareketi toparlamak gerekçesiyle ısrar eden Mahir'i düşüncesinden döndürmek mümkün olamıyordu. Bir taraftan kaçışın yarattığı prestij ve oluşan "diri hava", öteki taraftan "muhalefetin tasfiyesi" Mahir'in kaçış öncesi düşüncelerindeki değişiklikler konusunda ipuçları veriyordu. Cihan ve Ömer Ayna'nın da Deniz'leri kurtarmak için eylem yapma ısrarları etkili oluyordu. Neticede Mahir kendisini Kızıldere'ye götürecek olan Ankara yolculuğunu bir sandık içinde yapıyor, Ziya Yılmaz ise İstanbul'da kalıyordu. Son söz gene Ziya Yılmaz'dan:

"Mahir Çayan intikal ettirildikten sonra, yani oraya gittikten sonra biz de İstanbul'u terk etmek istiyoruz. Ama bu geçiş süreci içinde kalmak zorundayız. İlişkiler sınırlı. Yani bir yerde hapsolmuş vaziyetteyiz. Bu koşullar içerisinde çevremizin daha da daraldığını hissetmeye başlıyoruz. O koşullarda Türkiye'yi terk etme olanağı da yok, çok sıcak takip içindeyiz.

O gece bir arkadaşımız gelmedi eve. Bir arkadaşın evinde polis karakol kurmuş. Büyük kayguya düştük. Orada bir karakol kurulmuşsa bize kadar uzanacaktır dedik. Ankara'ya haber verdik. Oysa orada da baskınlar başlamış. Bizim için zaman çok sınırlıydı. Ertesi gün gene Levent'te kaldık. Bir gün sonra başka bir yere gideceğiz fakat bizi almaya gelecek arkadaşlar gelmiyor. O akşam arkadaşlar yerine polisler geldi. Polislerle çatışmak zorunda kaldık. Ve tesadüf bu çatışma süresi içerisinde üçümüz de, Ulaş, ben ve Ülkü evden çıktık. Oradan çıktıktan sonra kalacağımız yer yok. Bir-iki eve baktık, Beyazıt'a gittik. Ulaş oradan Arnavutköy'e ben Fındıkzade'ye gittim. İşte ben Fındıkzade'de yakalandım. Sonra da Ulaş'ın Arnavutköy'de öldürüldüğünü duydum. Yılmaz bir süre sonra yani 30 Mart'ta da Kızıldere'de bütün yakın arkadaşlarının, Mahir'lerin, Ulaş'ların, Ömer'lerin, Cihan'ların, Kâzım'ların ölümünü öğrenecekti.

Maltepe firarı bu kadar başarılı ve prestijli olmasaydı Kızıldere de olmayacaktı belki. İhraçlar bu şekilde olmasaydı, tartışma derinleşseydi belki hepsi hayatta olacaklardı. Belki bir ufak şans ya da şansızlık eylemlerin yönünü değiştirebilecekti. Belki... belkilerin sonu gelmiyordu. Zaten tarihe dönüp bu belkilerin ışığında bakmanın da çok anlamı yoktu.

Emin TANRIYAR

30 Mart 1972 Kızıldere. Deniz Gezmiş'leri idamdan kurtarmak için düzenlenen eylemde üç İngiliz rehin alınarak buraya getirilmiş ancak çatışma sonucu THKP-C ve THKO önderleri öldürülmüştü

ERZADE ERTEM / NOKTA

SÖYLEŞİ / ZİYA YILMAZ

"Başka düşüncelerle kaçmıştık"

Ziya Yılmaz THKP-C tarihinin şimdiye kadar çok az gündeme getirilmiş bir yanına ışık tutuyor ve Maltepe Cezaevi'nden kaçmadan önce niyetlerinin eylemlere devam etmek değil, durumu yeniden değerlendirmek olduğunu söylüyor. Yılmaz soruları şöyle yanıtladı:

Nokta: Fındıkzade'deki evde yakalanmasaydınız siz de herhalde Kızıldere'de öldürülmüş olacaktınız. Öyle değil mi?

Yılmaz: Ölmekten söz ettiniz, tabii mümkündü. Oraya gidene kadar, diğer arkadaşlar gibi ben de birçok defa ölümle yüz yüze geldim. Ölümün üzerine üzerine gitmek, o dönemin önderlerinde yaygın bir duyguydu. Fakat bunlara rağmen daha önce yaralanmasaydım, gene de Kızıldere'ye gideceğimden emin değilim. Çünkü; kaçışımızın nedeni bu tür eylemleri sürdürmek değil, yeniden toparlayabilmek, sezinlediğimiz ve açıktan söyleyememiş olsak da gördüğümüz yanlışlıkların düzeltilmesi için gerekli koşulları yaratmaktı. Hareket üzerine, bizim gibi eylemlere katılmayan ve o dönemlerde tutuklanmayan arkadaşların da eleştirileri, tespitlerin var olduğunu duymaya başlamıştık. Bu kadarı bile, aynı tür eylemleri koşulsuz sürdürme olanağını bırakmıyordu zaten. Aksine biz, firar başarılı olduğu takdirde, arkadaşlarımızın çoğunluğunu yurt dışına gönderme kararı almıştık kendi aramızda. Buna Mahir de dahildi.

Nokta: Peki, benzer yaklaşımlarda olmanıza rağmen, neden siz dışarı çıkar çıkmaz ayrılık oldu?

Yılmaz: Önce şunu söylemekte yarar var. Bizim eylemlerimiz, bir başka deyişle eylemlerimizi siyasi eylemler olarak açıkladığımız dönem, 12 Mart Muhtırası'nın verildiği döneme rastlar. Eylemlerimiz, koşulları ne olursa olsun, halkın iradesine dayanan parlamentoyu askıya alan, sendikaların, siyasi partilerin ve diğer demokratik örgütlerin etkinliklerini sınırlayan askeri müdahaleye yönelmişti. Bu koşullarda eylemlerimiz açık destek görmese de, sempati ile karşılanıyordu. Firar, daha güçlü bir ilgi uyandırdı. Bizim bu gelişmeyi daha önceden kestirdiğimizi söyleyemem. Bunun için de bu gelişmeyi doğru kavrayıp değerlendiremedik. Aslında kaçışta temel olan düşüncelerimizi hayata geçirmek için olumlu bir ortam olmuştu. Ama, biz bu koşulları, sağlıklı olmayan, politik olarak önümüzü açmayan, iç didişmeyle harcadık. Bu eylem bizi eleştiri kabullenmez konuma itti ve genel olarak herkesin ihtiyaç duyduğu, toparlanma olanaklarını ortadan kaldırdı. Dışarıdaki arkadaşların eylemler üzerindeki, sol sapma değerlendirmelerine karşı, tartışma kabul etmez bir davranışla, firardan doğan gücümüzü koyduk. Zaten kaçıştan bir gün sonra, Mahir, arkadaşlarla buluşmayı beklemeden ilişkileri peşinen askıya alan bir mektup kaleme aldı. Biz bu mektuba, "zamanı değildir" gerekçesiyle karşı çıktıysak da, birçok nedenlerden dolayı engelleyemedik ve üç imzalı bu mektubu yolladık. Artık sorunları çözebilecek ortamı bulmak zordu. Zaten ilgililerin ortak politika çizmek, karara varmak, kolektif yönetim alışkanlığı yoktu. Aslında, hiçbir zaman, bu hareketin önderleri arasında hiçbir dönemde politik birlik oluşmadı. Buna gerekli olan süreç yaşanamadı.

Nokta: Hem onlar hata ve zaaflardan söz ediyorlardı hem de siz. Her iki taraf açısından da hata ve zaafların adı nasıl konuyordu, neydi bunlar?

Yılmaz: Dışarıdaki arkadaşların hemen hemen tümü askeri eylemlerin içerisine katılmamış arkadaşlardı. O gün onların perspektifiyle olayların değerlendirilmesine bizim

katılmamız mümkün değildi.

Nokta: Gördüğümüz kadarıyla iki tarafın da eleştirilerinde örgütün geçmişi ve geleceğine ilişkin ortak siyasi sonuçlar ve perspektifler çıkaracak yaklaşımlar var. İki taraf da eleştirel yaklaştığına göre neden bu tartışma ortamı başından yok edildi? Bunun açıklaması ne olabilir?

Yılmaz: Dışarı çıktığımız zaman bütün bu eleştirel yaklaşımı belli bir senteze ulaştırmanın imkânları doğmuştu kanısındayım. Şimdi belki diğer yan etkileri anlatmak çok uzun sürer. Ancak şu kadarını söyleyeyim: Eleştirilerde politik değerlendirmelerden daha çok kişiselliğe yönelik eleştiriler yani ithamlar birinci plana çıkartıldı. Biz firar eden insanlardık. Ben bu avantajımızı gerektiği gibi kullandığımıza inanmıyorum.

Nokta: Ama bu güne kadar intikal eden belgelerden biz de biliyoruz ki olay kişiselliği aşan ideolojik, teorik, politik eleştiri boyutlarını taşıyordu. Neden bu yana ağırlık konmadı, kişisel eleştiriler öne çıktı?

Yılmaz: Bunun nedenlerinden bir tanesi de kişiliklere yönelik eleştirilerin şüphesiz politik tartışmanın güncelliğini ortadan kaldırmasıydı. Belki kişiliğe yönelik eleştirilerden daha çok, kişilerin bu süreçte içine düştüğü koşullar belli bir politik ve teorik perspektif içinde ele alınabilmiş olsaydı, zannedersem daha sıhhatli bir ortam ortaya çıkacaktı. Ancak bu olamadı.

Öyle bir atmosfer içerisinde, öyle bir psikolojik ortam içerisinde tartışmalar oluyordu ki bunları net, açık ve belirgin söyleyebilmek, tartışabilmek olanağına sahip değildik. Yani benim bütün istediğim gerçekten tartışabilecek bir ortama kavuşabilmekti. Bir elde tabanca, bir gözümüz pencerede, bir gözümüz konuştuğumuz kişinin üzerinde. Tartışmak mümkün değildi.

Nokta: Peki bu ortam içinde THKO'dan Cihan ve Ömer'in de sizinle birlikte olmasının, eylemlere devam kararı alınmasında çok etkisi oldu mu ?

Yılmaz: Tabii tek etken bu olamaz. Ama böyle bir etkenin gözardı edilmesi de mümkün değil. Çünkü bu arkadaşların kaçmalarındaki temel amaç, Deniz'leri kurtarmaktı. Cihan dışarı çıktıktan sonra da, bu düşüncelerinden zerre kadar ayrılmadılar. Bu düşüncesini, duygu yüklü ve insanları çok seven bir insan olarak özellikle de Deniz'e büyük bir bağlılık içinde olan Cihan, sürekli canlı tuttu. Kızıldere'ye varmadan, bu çalkantılı ortamdan kendimizi çekip çıkaracak, bu birikimi demokrasi mücadelesine akıtacak bir inisiyatifi hiçbirimiz gösteremedik. Herkes her türlü düşüncenin üstünde, askeri muhtıraya karşı zafere kimseyi ortak etmeden savaşıyordu.

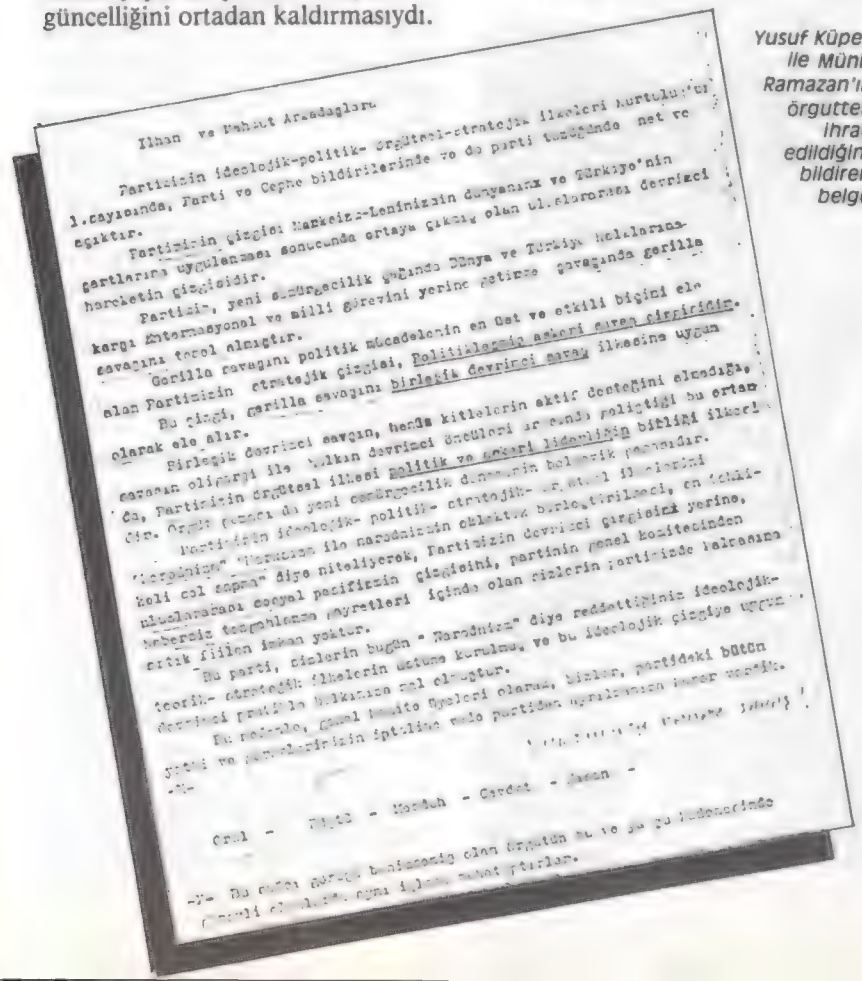

Yusuf Küpeli ile Münir Ramazan'ın örgütten ihraç edildiğini bildiren belge

Nokta: 12 Mart'tan ne gibi bir ders çıkardığını sorsak?..

Yılmaz: Barış, demokrasi mücadelesinin, dünya barış ve demokrasi mücadelesiyle bağlarını doğru kurabildiğimiz söylenemez. İktidara talip olan darbeci güçlerin antidemokratik girişimlerini ancak, demokratik kitle hareketlerinin, birleşik demokrasi güçleriyle önlenebileceğini zamanında kavrayamadık. Demokratik kitle hareketlerinin en yüksek olduğu dönemlerde, ortaya çıkan darbeci eğilimlere karşı direnmenin, demokrasiyi korumanın ve ilerletmenin yolunun, tüm demokrasi güçleriyle bağların güçlenmesinden ve daha ileri boyutlara çıkarılmasından geçtiğini net gördüğümüz söylenemez. Biz sanki, içinde bulunduğumuz koşullarda, mevcut koşulları savunma olanakları nasılsa bitiyor düşüncesiyle, gelecek askeri yönetim koşullarında mücadeleyi peşinden kabullendik ve bunun hazırlığı içine girdik. Bu süreç bizim var olan demokratik kitle bağlarımızı zayıflattı.

Bunlara rağmen, demokrasi güçleri tamamen yok edilemedi, gerilemeler olsa da mevzilerini koruyabildi.

Askeri darbelere hiçbir gücün tek başına engel olmadığı gerçeğini, 12 Eylül dönemi çok açık bir şekilde ortaya koymuştur. Demokrasi mücadelesi, 12 Mart döneminden çok daha zor koşullarda veriliyor bugün. Geçmiş deneyimlerin kayıp olmadığı, günümüzde demokrasi mücadelesine paha biçilmez birikimler sunduğunu görüyoruz. Bu birikimlerinin, demokrasi ve barış mücadelesinde maddi bir güç haline dönüşmesinin ciddi, cesur ve atılgan girişimlere yüksek değer biçiyorum. Ve demokrasi mücadelesinin zafer odağında işçi sınıfı olan tüm demokrasi güçlerinin kazanımı olacaktır. Bu birikimin var olduğunu görmek geleceğe umutla bakmanın teminatıdır.

DIŞİŞLERİ / YENİ DÜZENLEMELER

Dışişleri'nin iç işleri karışık

1947'den beri önemli bir değişiklik geçirmemiş olan Dışişleri Bakanlığı'nda Mesut Yılmaz'la birlikte köklü bir reform beklentisi var. Ama çıkartılan dersler ışığında "akılcı yanı ağır basan" bir köklü reform

Bakan Mesut Yılmaz, Dışişleri'nde köklü bir değişimin öncüsü olmaya aday görünüyor

"Şimdi duyuyorum, 60 yaşını geçenler dışarıya büyükelçi olarak yollanmıyorlarmış. Yanlış, hem de çok yanlış. Bütün dünya devletleri bu süreyi 68-70 yaşa uzatırken, bizim böyle yapmamız çok yanlış."

Yılların Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil böyle söylüyordu **Nokta** muhabirine, eski bakan Vahit Halefoğlu döneminde başlatılan bir uygulamaya atfen. Gerçekten de, bu dönemin kimi "icraatları" Dışişleri Bakanlığı'nın yaşlı -genç tüm personelinin tepkisini çekiyordu. Özellikle de, emekliliğine az bir süre kalan Bakanlık çalışanlarına "artık emekli olmaları gerektiğinin" telkin edilmesi ve 60 yaşına gelenleri yurt dışına büyükelçi olarak atanmamaları yolundaki ilke kararıydı bu tepkilerin odağı.

Görünen oydu ki, bir bardak durgun suda kopmuyordu tüm fırtına. Hele şimdilerde diplomatik kulislerde konuşulan temel konunun, yeni bakanın izleyeceği kadro politikası olması da fırtınanın alanının sağlam ve geniş olduğunu gösteriyordu. Dışişleri'nde bir reorganizasyon havası ama "akılcı formüllerle" bir yeniden düzenleme havası esiyordu.

Enerji dolu gençler. **Nokta**'nın konuştuğu Dışişleri'nden üst düzey bir bürokrat "Reorganizasyondan kasıt, kadronun gençleştirilmesi ise, evet bu düşünülebilir. Hareketli, temsil yeteneği yüksek bir kadronun, kuruma çok şey katacağını düşünüyoruz" diyordu. Kuşkusuz söyledikleri bir çırpıda gerçekleştirilebilecek yenilikler değildi. Sonuçta, belki de uzun zaman alacak "kısmi" bir düzenleme görülüyordu ufukta. Henüz yaygın çalışmalara başlanmamıştı ama böyle bir programın ana hatlarının üstünde duruluyordu dikkatle. Peki, bakan

Çağlayangil, Dışişleri'nin tekniği bilen tecrübeli mensuplarından yeteri kadar yararlanılmadığından yakınıyor

olduğundan bu yana gençliği ve meslekten olmaması nedeniyle ciddi kuşkulara hedef olan Mesut Yılmaz için böylesi bir reorganizasyonu planlamak ne kadar gerçekçi olacaktı? Bir başka örnek, bakan olduğunda meslekten olmaması kamuoyunda oldukça tepkiyle karşılanmış olan Çağlayangil ise, "Bu bakanlıkta temsil kadar teknik de önemlidir" diyordu. "Ben temsilin yabancısı değildim ama teknik konusunda hiçbir şey bilmiyordum. Ama dedim ki, teknikte bir adamı beraber çalıştırdıkları yetiştirir. Ben hepsini bilmeye ne mecburum, ne de mümkün." Mahmut Dikerdem de Çağlayangil'i destekliyor ve "İşbitiricilere Dışişleri'nde gereksinim yoktur" diyordu.

Mesut Yılmaz'da acaba Çağlayangil'in yolunu izleyip emrindeki kadroya mı güvenecekti? Örgütün ne denli değerli elemanlara sahip olduğu herkesin malumuydu, bu kesindi. Ancak kulaktan kulağa bu değerli kadronun bile yeni bakan için yeterli olmayacağı fısıldanıyordu. Söylentiler resmi bir statüsü olmayan yeni bir danışmanlar kurulunun oluşturulacağı şeklindeydi. Kuşkusuz, bu kişiler Yılmaz'a bakanlığı ile ilgili her konuda danışmanlık yapabilecek yetkinlikte olacaktı. Bu iddia peşisıra birtakım isimleri de taşıyordu. Koridorlarda Mümtaz Soysal, Hasan Köni, Fahir Armaoğlu, Mehmet Ali Birand'ın isimleri dolaşıyordu.

Dışı seni, içi beni. Tüm bu tartışmalar bakanlığın üst düzeylerini meşgul ede dursun, daha alt makamlarda dile getirilen sıkıntılar da artık ayyuka çıkmıştı. Yine isminin açıklanmasını istemeyen genç bir bakanlık görevlisi "üst düzeyde bir tıkanıklık olduğu çok kesin" diyordu. Yaklaşık 60 ülkede büyükelçilik vardı ve toplam büyükelçi sayısı bunun çok üzerindeydi. Merkezdeki aktif görev sayısı ise taş çatlasa 15'i aşmıyordu. Sonuçsa, pasif görev alan bir dizi büyükelçiydi. "Öyle ki" diyordu genç Dışişleri görevlisi "işyerinden aradığında bulamayabilirsin pasif görevdeki büyükelçileri. Çünkü sözgelimi İstanbul'da oturuyordur bir kısmı. Bakanlığa belli zamanlarda gelir-

Yılmaz'ın "danışman adayları" arasında Mümtaz Soysal'ın da adı geçiyor

ler."

Halefoğlu döneminde bu tıkanıklığa birtakım çözümler aranmamış değildi. Örneğin genç kadroların adaylık süresi 2 seneye, başkâtiplik süresi de 9 seneye çıkarılmıştı. Bunların yanı sıra, bir dönemde daha az sayıda eleman alınması düşünülmüştü bakanlığa, oysa bunun bir çözüm olmadığını personelin büyük bir kısmı daha en baştan kabul ediyordu. Çünkü yine genç meslek memurunun söylediğine bakılırsa "Bakanlığın hammaliyesinin büyük bölümünü genç kadrolar çekiyor"du. Çünkü yukarıya çıkıldıkça yapılan iş de bakanlığın bu kadrolardan aldığı yarar da azalıyordu.

Tüm bu söylenenlerin yanı sıra, artık söylentiden öteye geçmiş ve elle tutulur bir uygulama haline gelmiş öylesi olaylar vardı ki, bakanlığın bunca kadro tıkanıklığı içinde neden olduğu şiddetle merak edilen de buydu. Gerçekten de, bakanlık dışından atanan büyükelçiler hem giderek, sayı olarak kabarıyor, hem de yurt dışı süreleri uzatılıyordu. Üstelik de geçtiğimiz günlerde gerek görev süreleri dolduğu için, gerekse emeklilikleri geldiği için merkeze alınması planlanan 10 büyükelçinin yalnızca ikisi bakanlık dışındandı. Bern Büyükelçisi Haydar Saltık ve Seul Büyükelçisi Yunus Yücel, merkeze alınan eski askerlerdi. Ancak çeşitli nedenlerle önümüzdeki kısa bir süre içinde Ankara'da olmaları beklenen Paris, Moskova, Sofya, Oslo, Pekin ve Bonn büyükelçilerinin hepsi kıdemli diplomatlardı.

Bir zamanlar maziye bak. Sekiz yıl Dışişleri'ne emek veren ve Ermenilerle bir çatışmanın ardından meslekten ayrılarak siyasete atılan Gökberk Ergenekon öncelikle şunu söylemeyi tercih ediyordu. "Tecrübesinden, bilgisinden ve dirayetinden yararlanılması gereken bir kaynaktır Dışişleri. İşte, bu yüzden de bir reorganizasyonun gerçekleştirilebilmesi güç ve güç olduğu denli dikkat isteyen bir iştir. Çünkü bu iş bakanlığın niteliği gereği salt hükümetin bir tasarrufu olamaz. Ve artık doğrudan doğruya Cumhurbaşkanı'nı ilgilendirir. Onun inisiyatifine bağlıdır ve olmalıdır" diyerek bağlıyordu konuşmasını.

Dışişleri eski mensuplarından Gökberk Ergenekon: "Reorganizasyon güç"

İhsan Sabri Çağlayangil ise tüm bu yeni düzenleme programlarını özellikle bir açıdan ele alıyordu, genç ve yaşlı kadrolar arasındaki ilişkileri... "Ben de kendi dönemimde gençler ve yaşlılar meselesiyle karşılaştım" diyordu Çağlayangil. Ve zevkli uslubuyla bu konudaki bir anısını anlatıyordu: "Bakanlığım sırasında bir dönem, gençler 'devir değişti, biz eski sefirler gibi ziyafet tertip etmeyi bilmeyiz, ama bugünün siyasetini onlardan daha iyi anlarız' iddiasındaydılar. Yaşlılar da gençleri boynuz kulağı geçermiş, bizim yanımızda kâtip olarak çalıştılar, şimdi adam oldular, konuşuyorlar diye değerlendiriyorlardı." Çağlayangil bunun üzerine tüm kadroyu toplamış ve genç-yaşlı tüm diplomatlara tek bir soru sormuştu. "Hanginiz hanımlarınızı 50 yaşındaki haliyle nikâhlardınız?" Soru sessizlikle yanıtlanmış olacaktı ki, Çağlayangil kendi sorusuna kendisi yanıt vermişti. "Bunlar da vaktiyle sizin gibi gençti, ömürlerini bu meslekte tükettiler. Belki siz teknisyen olarak daha iyisinizdir, ama hem sizin hem de onların bu Hariciye'de yeri var." Çünkü Çağlayangil az ve öz olarak bu bakanlığın personelinin az, öz ve uzman olduğuna inanıyordu.

"İş bitirici insanlara Hariciye'de gereksinim yok"

Dışişleri'ne girdikten 17 yıl sonra yani genellikle diplomatlar için genç sayılabilecek bir yaşta büyükelçi olan, dört merkezde büyükelçilik yapıp 1972'de merkeze yüksek danışman olarak dönen ve 1976'da zamanından 5 yıl önce emekliye ayrılan Mahmut Dikerdem* Nokta *muhabiri Figen Akşit'in Dışişleri Bakanlığı'ndaki reorganizasyon ile ilgili sorularını yanıtladı.

Nokta: Nasıl seçilir Dışişleri yetkilileri?

Dikerdem: Ben şöyle başlayayım: Atatürk'ün Osmanlı Hariciyesi'ni değiştirme fikri vardı. Ancak Cumhuriyet Hariciyesi kurulurken çağa uygun davranılmamıştır. Yabancı dil bilen eli yüzü düzgün kişiler, öğrenimine bakılmaksızın Hariciye'ye alınmıştır. O dönemlerde Ankara sokaklarında çığırtkan dolaşırmış "Hariciye vekâletine eleman alınacaktır" diye... Ama sonradan bu aynı Hariciye son derece değerli kişileri barındırmıştır. Zaten 1930'ların başlarında meslek haline getirilmek üzere tüzük hazırlanmış ve giriş sınavı konulmuştur. Seçme bu dönemde başlamıştır ve mimarı da Numan Menemencioğlu'dur.

Nokta: Peki, Dışişleri'nde sizin anımsayabildiğiniz reformlar ya da reorganizasyonlar hangi tarihlerde ve kimlerin dönemlerindeydi?

Dikerdem: Hariciye'deki ilk reform Fatin Rüştü Zorlu döneminde olmuştur. Aslında bu daha ziyade bir ekip kurmaydı. İyi yönü sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine dek onun temposuna uymalarıydı. Kötü yönü ise bir başka bakan geldiğinde klikleşmelerin ortaya çıkmasıydı. Bir ara bakanlıkta Fatinistler Fuatistler ortaya çıkmıştı. Bunun yanı sıra 1947'de Necmettin Sadak döneminde de bir tasfiye olmuştu. Tabii daha önceydi bu. Komisyon tarafından tespit edilen isimler yaşlarına bakılmaksızın emekliye sevk edildiler. Benim bildiğim başka da önemli bir değişiklik olmadı.

Nokta: Mesut Yılmaz döneminde de benzer söylentilerin çıkması kaçınılmaz görülüyor. Olası bir "gençleştirme operasyonunu" siz nasıl değerlendirirsiniz?

Dikerdem: Yeni bakan bunu yapmayı düşünüyorsa, sanırım kendi gençliğindendir. Beraber çalışmak istediği, kişileri genç görmek isteyebilir ancak bu Özal hükümetinin tüm diğer alanlardaki görüntüsünün bir uzantısı olabilir ki, bu da son derece tehlikelidir. İş bitirici insanlara Hariciye'de gereksinim yoktur.

Nokta: Sonuçta bakanlık için neyin en doğru olduğunu nasıl belirlemek gerekli?

Dikerdem: Bence, Dışişleri Bakanlığı'nın dış politikaya aktif katkısı sağlanmalı ve dış politika Meclis'te olduğu gibi kamuoyunda da tartışılır hale getirilerek tabu olmaktan çıkarılmalıdır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde dış politikayla milli savunma sanki birtakım eksperlerin elindedir. Hani "büyüklerimiz bilir" gibi. Dış politika bundan kurtarılmalıdır kesinlikle.

EPSON fark demektir.

Sayemizde bütün dünyada, hiç olmazsa bilgisayar ve bilgiyazarlar aynı dili konuşmakta.

Eskiden bilgiyazarların kontrol kodları ulusların dillerinin birbirinden farklı olduğu kadar farklıydı. Bu yuzden bilgisayar ve bilgiyazarların birbirlerine uygun şekilde bağlanmaları da oldukça karmaşık ve zordu. Bu durum, EPSON'un soz konusu lisan engeline çozum getirmesine kadar devam etti. Sürekli ve sistemli çabalar sonucu evrensel bir kontrol dili geliştirildi: ESC/P™, EPSON Standart Code for Printers. Milyonlarca EPSON bilgiyazarı adeta bu sistemin elçiliğini yaparak, tum dünyada saygınlık kazandırmiş ve kabulünü sağlamıştır. Böylece EPSON pazar lideri olmuş, ESC/P™ uyumlulukta (compatibility) uluslararası bir olçek halıne gelmiştir. ESC/P™ bilgisayar ve bilgiyazarların birbirleriyle hemen anlaşabilmeleri için, kullanılmakta olan belli başlı uygulama programlarında da göz önüne alınmıştır. Bu nedenle önemli bilgiyazar üreticilerinin çoğunluğunun bu standartı kabul etmeleri hiç de şaşırtıcı değildir. Kısacası EPSON performansı kendisini ıspatlamaktadır.

EPSON

Where anything is possible.

Turkiye Genel Distribütoru: ROMAR PAZARLAMA SANAYI ve TICARET A.Ş. Rıhtım Cad. Tahır Han No. 201
Karakoy – ISTANBUL · Tel. 152 08 09 (6 Hat) Fax: 152 08 04 · Telex: 25404 ibec
IÇ ANADOLU BOLGE MUDURLUĞU: Ataturk Bulvarı No. 233/10 · Kavaklıdere/ANKARA Tel. 127 01 97/126 25 29 Fax: 167 99 79
Satış ve Danışmanlık EPSON'un uzman yetkili satıcıları tarafından yapılır.

"Önleyemiyorsan, tedavi et"

Kopenhag'ta 1982'de kurulan "İşkence Kurbanları İçin Uluslararası Rehabilitasyon Merkezi"nin iki uzmanı Türkiye'ye gelerek tecrübelerini Türk doktorlarına aktardı. Uzmanların verdiği bilgilere göre, merkezde şimdiye kadar tedavi gören 200 kişiden 30'u Türk

"Salt iskenceci olduğu için bize tedavi olmaya başvuran olmadı. Yalnız, ilginç bir örnek de yok değil. İşkence görmüş ve sonradan işkenceci olmuş bir hastamız oldu. Bu kadın hastamız, tecrit edilmiş kapalı ortamda tutulma türünden psikolojik işkencelerden sonra hayatı boyu unutamadığı ve tedavisinde çok zorlandığımız bir deneyim yaşamıştı. Bu hastamızın çocuğuna gözleri önünde rektumdan parmak ve diğer cisimler sokmuşlar. Böylece onun da işkenceci olması için zorlamışlar. Sonuçta tabii ki kaçınılmaz olarak kadın işkence yapmaya başlamış. Yine de fiziksel işkence yapamadığı halde psikolojik işkencede kullanmaya başlamışlar. Latin Amerikalı bu hastamız günün birinde kaçarak Danimarka'ya sığınmış ve bize başvuruda bulunmuştu."

Türkiye için ilk adım mı? Dr. Inge Lunde ve Dr. Jurgens Ortmann "İşkenceyi önleyemiyorsak tedavi edelim bari!" düşüncesini kendisine rehber olarak alan "İşkence Kurbanları İçin Rehabilitasyon Merkezi" RCT'nin iki gönüllü üyesiydi. Geçen hafta, Türk Tabibler Birliği'nin davetlisi olarak ülkemize geldiler ve düzenledikleri basın toplantısında, "Hiç işkenceci tedavi ettiniz mi?" sorusunu böyle cevapladılar. Bu ürpertici cevaptan sonra, orada bulunan basın mensuplarının tanımadığı ve siyasi polis olduğu tahmin edilen bir kişinin sorduğu soru ise kolay cevaplandırılabilecek türden değildi doğrusu. "Bu örnekte anlattığınız kadın," diye sormuştu adam, "gerçekten suçlu olduğu için mi bu işkencelere maruz kalmıştır, yoksa deney için mi?"

Dr. Lunde, böyle bir soru karşısında şaşırdığını gizlememişti ama, soruyu cevapsız da bırakmamıştı: "Önemli olan kişinin işkence görmüş olmasıdır ve bu sonuç, hiçbir amacı haklı kılmaz."

Türkiye onlar için önemli bir ülkeydi, çünkü şimdiye kadar dünyanın çeşitli ülkelerinden tedavi ettikleri 200 işkence kurbanının 30'u Türk'tü. Dr. Unde ve Psikiyatrist Otmann, tedavi ettikleri işkence kurbanlarının ülkelerinden söz ederken bu durumu bir kez daha belirtiyor, kendilerine başvuranların daha çok Latin Amerika, Ortadoğu ve Afrika'dan olduğunu anlatırken yalnızca Türkiye'nin adını veriyordu. Kendilerinin deyişiyle, "İşkence kurbanları Latin Amerika, Ortadoğu, Afrika ve Türkiye'den geliyor"du Kopenhag'taki merkezlerine.

İşkence kurbanı özel hastadır. "Hekimler işkenceyi önlemede etkili olamadı. Hâkim olarak işkenceyi önleyemiyorsak, tedavisinin yapılabilmesi için çalışmak gerekir."

Bu itiraf ve öneri de, Türk Tabipler Birliği Genel Sekreteri Dr. Uğur Celasun'a ait. Türk doktorları da sonunda "işkenceyi önleye-

İşkence tedavi uzmanları Dr. İnge ve Jurgens

"Doktorlar işkenceye katılmamalı"

Türk hekimlerine, işkence görenlerin tedavisinin nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi vermek üzere, Türk Tabipler Birliği'nin davetlisi olarak Türkiye'ye gelen Dr. Inge ve Dr. Jurgens Ortmann Nokta *muhabiri Ahmet Kökçü'nün sorularını yanıtladılar.*

Nokta: Türkiye'de nelerle karşılaştınız, resmi makamlarla bir probleminiz oldu mu?

Yanıt: Bir problemle karşılaşmadık. İşkence konusunda tıp doktorlarının profesyonel olarak ilgilenmesi bizce son derece önem taşıyor. Böyle bir hareket başlattığımız için çok seviniyoruz.

Nokta: Türkiye, Avrupa'ya işkence konusunda nasıl bir izlenim veriyor?

Yanıt: Bu bilgileri Avrupa, Uluslararası Af Örgütü'nün yayınlarından öğreniyor. Buradan izlenildiği kadarıyla Türkiye'de işkence var. Biz bunun dışındaki bilgileri geçen yıla kadar Danimarka hükümetinin iltica hakkı tanıdığı işkence kurbanlarından da öğrenmiş olduk. Genel olarak Avrupa genelinde çok farklı insanlar var ve hepsinin bu konuda

miyorsak, tedavi edelim" düşüncesini benimsemişler, bu amaçla dünyadaki ilk işkence rehabilitasyon merkezinden iki yetkiliyi Türkiye'ye davet etmişlerdi.

1982'de Kopenhag'ta kurulan "İşkence Kurbanları İçin Uluslararası Rehabilitasyon Merkezi"nde yapılan uzun çalışmalar sonucunda belirlenen temel ilke, işkence gören kişinin özel hasta olduğu ve onun tedavisinin de özel olması gerektiğiydi. RCT'nin iki uzmanına göre,

Ortmann : "Türkiye'de işkence var"

düşündüklerini bilmek mümkün değil ama diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de işkence olayının varlığı bilinmektedir.

Nokta: Türkiye Avrupa'da işkenceye karşı alınan karara imza attı. Bu,ne gibi bir anlam taşıyor?

Yanıt: Türkiye'nin imzaladığı bu karar çok yeni. Bunun neticeleri zaman içinde görülecektir. Ama ümit ederiz ki, Türkiye'de işkence olayı yakında biter. Dünyanın birçok ülkesi işkenceyi ortadan kaldırmayı vaat ediyor, ancak bu pratikte hiç de kolay olmuyor. Ama yine de Türkiye'nin bu anlaşmaya imza koyması çok önemlidir. İşkencenin önlenmesi değil de azaltılması bile tüm dünya ülkeleri için çok önemlidir.

Nokta: İşkencenin günün birinde yeryüzünden kalkacağına inanıyor musunuz?

Yanıt: Neye inanacağımızı bilemiyoruz. Yalnız bildiğimiz, işkencenin en azından azalması için bir şeyler yapmamız gerektiğidir. Tarih çok uzun ve biz insanlar çok kısa bir süre bulunuyoruz. Yanılması gerekenlerde ise en büyük görev biz tıp doktorlarına düşmektedir. Uluslararası tıp kuruluşları vasıtasıyla gelecekte çok önemli aşamalar yapabiliriz. Bu da bizlerin işkenceye karşı savaşımda daha güçlü olmamıza ve işkence yapanlara katılmamakta direnmemize bağlıdır. Eğer doktorlar işkence yapanlara katılmazsa bu etkili olur. İşkenceye katıldığını gizleyen doktorlar olmazsa en çok görünen biçimleri dayak, kulakların iki yanına aynı anda darbe (telefon işkencesi), falaka, cinsel işkence (tecavüz, kurbana hayvanları tecavüz ettirmek), vücudun hassas noktalarına elektrik verilmesi, sigarayla yakma ve askı olan fiziksel işkence, tedavisi daha kolay olduğu için aslında "o kadar da önemli değil"di. Psikolojik işkence ise etkisini yıllarca gösteriyordu. Devamlı korku, depresyon, kâbuslar ve uyuyamama psikolojik işkencenin sonuçlarından birkaçıydı.

Türkiye'de şube. Danimarkalı iki uzmanın, işkence gören insanları teşhis ve tedavi yöntemleri konusundaki bilgilerini aktarmak üzere Türkiye'ye gelmeleri, "Burada da bir şube mi?" sorusunu gündeme getiriyordu. Ne var ki, böyle bir "müjde" için vakit henüz erkendi. Uğur Celasun'un **Nokta**'ya yaptığı açıklamaya göre, böyle bir merkezin açılabilmesi için geniş tıbbi olanaklar gerekiyordu ki, Danimarka gibi zengin bir ülkede bile bu iş yıllar boyunca başarılamamıştı. Celasun'a göre, her şeyden önce devlet desteği gerekiyordu ve bu da devletin işkencenin ve işkencecilerin üzerine yürümesini gerektiriyordu.

RCT, şimdiye kadar yaptığı çalışmalar sonucunda bazı özel tedavi biçimleri geliştirmişti ve bu konudaki bilgileri aktaracak uzmanları isteyen ülkelere göndermeye hazırdı. Ama her kurban Kopenhag'taki merkezde değil de, kendi ülkesinde tedavi görmeliydi. Çünkü buranın maddi olanakları da çok sınırlıydı ve başvuruların tümünü kabul etmeleri mümkün değildi. Sadece 1986 yılında tedavi için 161 kişi başvurmuştu ve bunlardan 89'u halen sıra beklemekteydi. Zaten merkezde tedavi için başvuruda bulunanların oldukça uzun bir süre beklemeleri gerekiyordu. Bu kişilerin tedavisine başlanabilmesi için Danimarka hükümetinin başvuruları kabul etmesi şarttı. İşkence kurbanı, maddi ya da manevi ne tür bir yıkıma uğramış olursa olsun, bu kural çiğnenmiyordu. Zaten merkezde de tedavi aile ortamı içinde yapılıyor, çok özel durumlarda hastaneye kaldırılıyordu. Bu nedenle, işkence kurbanlarının kendi ülkelerinde tedavi görmesi daha doğruydu.

Özetle, işkence kurbanlarını tedavi, ancak her ülkenin doktorlarının ayrı ayrı harekete geçmeleriyle mümkündü. Bu mücadelenin gerçek anlamda bir uluslararası karakter kazanması ancak bundan sonraki aşama olabilirdi.

daha gelişmiş işkence yöntemleri üretmeleri gerekecektir. Bu da tıp biliminin uluslararası bir dayanışması olacaktır. Bu tür ülkelerde bunun için de doktorlara yardımcı olacak kuvvetli bir kuruluş çok gereklidir. Çünkü işkence yapılan bir ülkede kendisi ve ailesi tehdit edilen bir doktorun yardım almadan işkence olayına karışmayı reddetmesi çok zor bir olaydır.

Nokta: Türkiye'de de bir işkence merkezinin kurulması sizce gerekli mi? Bu konuda Türkiye'ye yardımlarınız olur mu?

Yanıt: Bu çok güzel bir fikir. Türkiye'de işkence olgusunun varlığı kabul edildiğinde bunun gerekliliği de ortaya çıkıyor. Bu konuda yardımımız ise, ancak uzman doktorlarının değişimi şeklinde olacaktır. Belirli zaman içinde böyle bir merkezde kısa zaman için bulunabiliriz. Biz çok geziyoruz ve bu arada Kopenhag'daki çalışmalarımızı da aksatmamamız gerekiyor.

13 YIL ÖNCE DÜŞEN UÇAĞIN PARÇALARI BULUNDU

Bursa uçağının sırrı çözülecek mi?

13 yıl önce pist ışıklarının sönmesi sonucu, Yeşilköy Havaalanı'na inemeyerek Marmara Denizi'ne gömülen Bursa uçağının parçaları Yeşilköy açıklarında 73 metre derinlikte bulundu. Böylece, karakutunun da bulunarak kazanın aydınlatılması umudu doğdu

Ağların başında merakla bekliyorlardı. Her zaman geminin makaralarıyla denizden topladıkları ağlarına bu kez "büyük bir balık" takılmış olmalı ki, teknede bulunan vinci kullanmak zorunda kalmışlardı. Heyecanlı bekleyiş sona erdiğinde güvertede yosun tutmuş iri metal parçalar duruyordu... Yıllarını bu bölgeyi taramakla geçirmiş tecrübeli bir gemi personeli, metal parçaları uzun uzun inceledikten sonra arkadaşlarına döndü: "Hatırlarsanız, 13 yıl önce bu civara bir uçak düşmüştü. Enkazın arasından geçen kablolara, üzerlerindeki yazılara bakılırsa bu parçalar o uçağa ait.."

Su Ürünleri Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin Marmara Denizi'nin Yeşilköy'ün 5 mil açığındaki kesiminde, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı "Arar" araştırma gemisiyle 14 Ocak 1987 günü yaptıkları uygulamalı ders, böyle ilginç bir sürprizle noktalanıyordu. Durum savcılığa bildiriliyor ve yıllardır karanlığa gömülü bulunan Türk havacılık tarihinin en ilginç uçak kazasının çözümü yolunda bir umut doğuyordu.

Havaalanı ışıkları sönünce. 29 Ocak 1975 günü akşam saatlerinde Türk Hava Yolları'nın İzmir-İstanbul seferini yapan F-28 tipi "Bursa" uçağı, Yeşilköy Havaalanı'na inişe geçmişti. Tam da bu sırada alanın tüm ışıkları sönüyor, uçak da pistin karanlık olması nedeniyle iniş yapamayarak havacılık deyimiyle "pas geçiyor"du. 22 saniye sonra elektrikler gelecek, ancak uçak bir daha alana dönemeyecekti. Çünkü 37 yolcu ve 4 mürettebatıyla birlikte Marmara Denizi'nin karanlık sularına gömülmüştü...

İlk şok atlatıldıktan sonra başlayan tartışmaların odak noktası, elektrik kesilmesi üzerineydi. Çünkü elektriklerin kesileceği TEK tarafından, daha önce bildirilmiş, buna rağmen gerekli önlemler alınmamıştı! Tüm dünyada benzer durumlarda otomatik olarak jeneratörler devreye girerken, kaza akşamı bunun da olmaması şaşkınlığı bir kat artırmış ve THY yetkilileri

MAHMUT ÖYÜR / NOKTA

Bursa uçağının parçaları 13 yıl sonra üniversitenin araştırma gemisince bulundu

yoğun bir suçlama bombardımanına uğramışlardı. THY Genel Müdürlüğü'nün açıklaması ise şuydu: "Uçağın inişi esnasında pist ışıklarının sönmesi neticesinde uçak inişten vazgeçmiş ve iniş için ikinci bir teşebbüse geçmişse de uçuş kulesi ile irtibatı kesilmiştir. Şu ana kadar yapılan bütün aramalara rağmen uçaktan haber alınamamış ve temas edilememiştir..."

Marmara'ya gömülen Bursa uçağı ve talihsiz pilotları...

"Temas" sağlanamamıştı ama, uçağın Yeşilköy ile Ambarlı açıkları arasında 30 mil karelik bir bölgeye düştüğü konusunda herkes hemfikirdi. Bu geniş alanın neresinde olduğunun saptanması için, günlerce Deniz Kuvvetleri'nin katkılarıyla araştırmalar yapılmış, ancak biraz da hava koşullarının elverişsizliği nedeniyle bir sonuca ulaşılamamıştı. Bölgedeki derinliğe inecek dalgıç bulunamadığı, deniz dibi akıntılarının uçağı sürüklediği gibi nedenler de sonuç alınamamasının gerekçeleri arasında sayılıyordu.

Karakutu nerede? Sonuçta uçağın bulunamayacağına karar verilmiş, kazanın gerçek nedeninin, sorumluların kimler olduğunun açığa çıkmasını sağlayacak karakutudan umut kesilerek dosya rafa kaldırılmıştı. Oysa bir umut ışığının hâlâ var olduğu, yıllar sonra ortaya çıkacaktı. "Arar" gemisinin rastlantı sonucu bulduğu parçalar, uçağın karakutusuyla birlikte Yeşilköy'ün 5 mil açığında ve 73 metre derinlikte yatarak kendisiyle ilgilenecek yetkilileri beklediğini gösteriyordu.

Konunun uzmanları, parçaların çıkarılıp olayın aydınlatılabileceğini söylüyorlardı. Deniz Kuvvetleri Kurtarma Sualtı biriminde görevli Astsubay Adnan Yücel, "Şu anda Marmara'nın 70-80 metre derinliğinde araştırma yapmak mümkün mü?" sorusunu, "Sivil teşkilatta mümkün değil. Ama askeri teşkilatta yapılıyor. Biz 100 metreye de, 200 metreye de dalarız" şeklinde yanıtlıyordu.

THY'nin duyarlılığı! Kazanın aydınlanma ümidi doğmuştu, ama denizden çıkan parçalarla Bakırköy Cumhuriyet Savcılığı'ndan başka kimse ilgilenmiyordu. Bulunan parçaların kime teslim edileceği bile sorun olmuştu. Bir gemi personeli, "Biz gerekli yerleri haberdar ettik. Ancak parçalar hâlâ burada, gelip alan yok. Herhalde atacağız onları" diyordu. Konuyla birinci derecede ilgili ve sorumlu THY'nin olaya bakışını ise, Halkla İlişkiler Başkanı Erkan Önen şöyle özetliyordu: "Bu uçağın düşüşüyle ilgili çalışmasını THY tamamlamıştır. Bundan sonraki çıkacak parçalar genelde uçağın düşüş şeklini yansıtır, bir şey olursa o zaman ilgileniriz. Onun dışında yapabilecek bir şeyimiz yok... Yeni bulunan bu parçalar uçak parçası mı, lalettain bir parça mı, yoksa bir gemi parçası mı? Bunu bilemiyoruz. Önce bulunan parçanın özelliğinin tespiti gerekir. Sonra ilgili yere teslim edilir, bizimle ilgiliyse bize teslim edilir..."

THY, parçaların incelenerek kendilerine teslimini bekliyor, gemi personeli de "Bir an önce gelip alsınlar, yoksa atarız" diyordu. Kim ne derse desin, kazanın gerçek nedeni ve sorumlusu, araştırmaların yoğunlaştırılması sonucu elde edilecek karakutunun bant çözümü ile ortaya çıkabilecekti. Bunun için de yeni bulunan parçaların incelenerek "iz sürülmesi" gerekiyordu. Şu anda böyle bir çabadan eser yoktu.

Bir THY pilotunun şu sözleri, belki bu duruma bir açıklama getirebilirdi: "Çağ atlayan Türkiye'nin çağdaş kurumu THY'ye de böyle davranmak yakışır. Ancak benim anlayamadığım, bu işte bir sır mı var ki bunca bulguya rağmen araştırmadan kaçınılıyor?.."

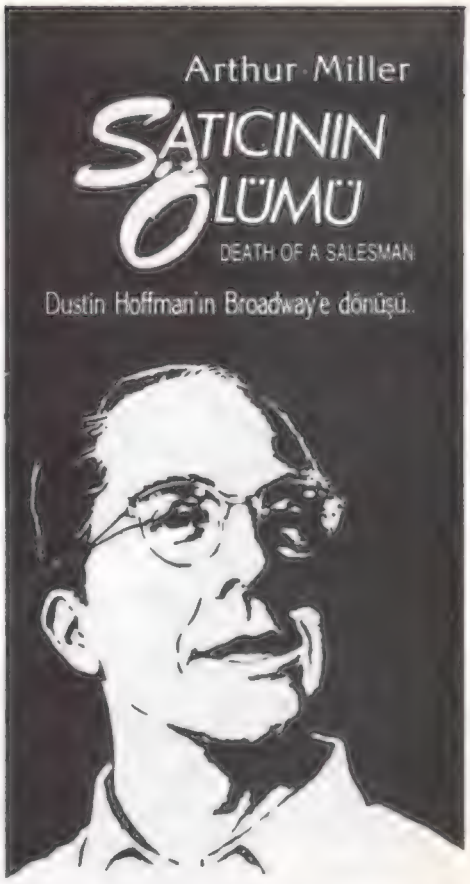

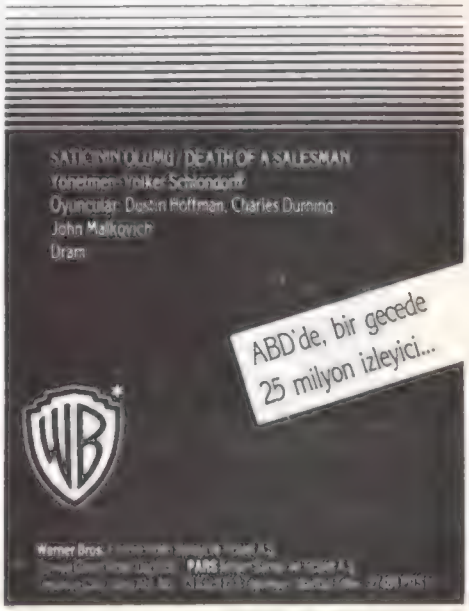

Mustafa Taşar: Hareketçilerin lideri gözden düştü

Mehmet Keçeciler, ANAP'ta nasıl frenlenir

ANAP / İÇ ÇATIŞMALAR

Hareketçiler mi bereketçiler mi?

ANAP içinde hareketçi kanat olarak bilinen Taşar ekibi tırpan üstüne tırpan yerken, Taşar gene de Keçeciler üzerine akın üstüne akın tazeliyor. Taşar'ın "battı balık yan gider" düşüncesiyle Kurultay'da bir maceraya girişeceği söylentisi yaygın

"Bu teklifin Meclis'e verilebileceğini hiç sanmıyorum. Ama verilirse 'o' servetini açıklar mı? Ben hazırım hemen açıklarım."

Bu sözler, ANAP Genel Başkan Başdanışmanı Mustafa Taşar'a aitti. Bahsettiği yasa teklifi ise ANAP Genel Başkan Başyardımcısı Mehmet Keçeciler tarafından hazırlanan "nereden buldun yasası"ndan başkası değildi.

Daha 15 gün önce, "Ben olmasaydım Keçeciler partiyi MSP'lileştirecekti" diyerek, kamuoyunun dikkatlerini üzerine toplayan Mustafa Taşar, Keçeciler'den cevap gelmeyince ikinci bir atak yaparak Keçeciler'i köşeye sıkıştırmayı mı planlıyordu? Üstelik yine seçimlerden sonra 40 milletvekiline özel bir yemek vererek, bazı bakanların, milletvekilleri üzerinde baskı yaptığını da açıklayan Taşar değil miydi. Neydi bu hareketçinin amacı?

Kökünden koparılmış ağaç. Eskiden MHP'ye yakınlığı ile bilinen ancak ANAP içerisinde herhangi bir gruplaşmaya dahil olmadığını söyleyen bir İstanbul milletvekili, "Ülküdaş'ı" Taşar hakkında şunları söylüyordu: "Taşar şu anda kökleri topraktan koparılarak sökülmüş bir ağaçtır. Belki şu anda yeşilliğini koruyor ama ilk güneş ışığında sararıp, kurumaya başlayacaktır." Acaba bu milletvekilinin söylediği gibi Taşar, misyonunu tamamlayıp ANAP'ın ilk kurultayından sonra köşesine çekilecek miydi?

"Bu düşüşü gözlemlemek için ANAP'ın kuruluşundan bugüne kadar bir araştırma yapmanız yeterlidir" diyordu, ülküdaşı Taşar için. Yapılan araştırmada ise Taşar'ın ANAP içerisindeki grafiğinin bir hayli zikzaklı olduğu gözden kaçmıyordu. Taşar'ın ismi gazete manşetlerine ilk olarak ANAP'ın birinci Büyük Kurultay'ında çıkıyor ve "korsan liste" yapmakla suçlanıyordu. Oysa Taşar ertesi gün yaptığı açıklamada, Başbakan'a yürekten bağlı olduğunu söylüyor ve böyle bir tezgâhın içinde bulunmadığını belirtiyordu. Ne var ki, Başbakan Özal, "Hareketçi" olarak kendilerini lanse eden bu grubun, parti içerisinde huzursuzluk çıkartacağını tahmin edecek ve Taşar'ın yakın akrabası ve dönemin Genel Başkan Yardımcısı Halil Şıvgın'ı kadro dışı bırakacaktı. İşte ip

o zaman kopacaktı. Çünkü Taşar, Şıvgın, Veysel Atasoy, Alpaslan Pehlivanlı o dönemler yedikleri içtikleri ayrı gitmeyen bir dörtlü oluşturmuşlardı. Hatta Atasoy, Şıvgın yüzünden bakanlıktan bile istifaya yeltenmişti. Şıvgın ise kadro dışı kalışının tek nedeni olarak her zaman Taşar'ı suçlayacak ve kendisi ile olan tüm bağları koparacaktı. Daha sonra Veysel Atasoy'da bu kadrodan kopacak, Taşar ile Pehlivanlı bir müddet daha kader birliğine devam edeceklerdi. Ne zaman ki Taşar, genel sekreterlikten alınacak, o zaman kaderi ile başbaşa kalacaktı. Üstelik kardeşi ile ilgili bir sürü şaibeyle birlikte.

Keçeciler mi? Taşar mı? ANAP başkanlık divanında yapılan her değişiklikten sonra bütün gözler Keçeciler mi yoksa Taşar mı galip? sorusuyla birlikte divan üyelerini süzüyordu. Oysa yapılan her değişiklikte "Hareketçiler" tırpanlanmış, Keçeciler ve ekibine dokunulmamıştı. Başbakan bu değişiklikleri yaparken neyi kıstas alıyor, bunu da bilen yoktu. Ama her defasında toplantıdan güler yüzle çıkan Keçeciler oluyordu. Bu gülümseme, erken seçim öncesi ANAP başkanlık divanında yapılan son değişikliğe kadar devam edecekti. Bu kez yapılan değişiklikte hem Keçeciler hem de Taşar görevden alınıyorlardı. Ancak bu alınmanın hemen akabinde Keçeciler'e Genel Başkan Başyardımcılığı veriliyordu. Taşar ise Genel Başkan Müşaviri oluyordu. Yani bu savaşı da bir yerde Keçeciler kazanmıştı. O halde Keçeciler'in bu tırmanışına bir son verilmeliydi. Ama nasıl? Kiminle? Çünkü Taşar'ın etrafında eski dostlarından kimse kalmamıştı. Hatta 4 yıldır kader birliği yaptığı Ankara Milletvekili Alpaslan Pehlivanlı bile. Zaten Gaziantep'te de bütün prestijini yitirmişti. Partiye yeni giren Hasan Celal Güzel, "Ya ben, ya o" demiş ve tercihin kendinden yana olmasını sağlamıştı.

Başbakan Özal da Taşar'ın boş bırakılması halinde rahat durmayacağını bildiği için, ona bir sorumluluk veriyor ve kendisini Genel Başkan Başdanışmanı olarak ilan ediyordu. Ama bu, unvan Taşar'a ve kendisine gönderdikleri mektuplarla desteklediklerini belirten taraftarlarına yetmiyordu. "Kana kan intikam" diye tutturmuşlardı bir defa... Bu çıkışlarının altındaki neden de buydu. Kongreye girerken kendisini güçlü gibi gösterip, rakibi hakkında da şaibeli haberler yaymak eski bir gelenek olsa gerekti. O da öyle yaptı ve önce Keçeciler'i şeriatçı olarak niteleyecek, daha sonra da "servetini açıklayamaz" sözleri ile kamuoyunda "Acaba bu da mı?" kuşkularını yaratmaya çalışacaktı.

Başbakan ne diyordu? ANAP Genel Başkan yardımcılarından Güneş Taner bu tartışmalar konusunda çok "politik" konuşuyordu, "Biz kavga etmek için değil, kavgayı önlemek için kurulmuş bir partiyiz. Her iki arkadaşımızda partimizde görevli arkadaşlarımızdır. Bu sorunlarını basın önünde değil, bir araya geldiklerinde çözeceklerdir." Keçeciler, Taşar'ın bu suçlamalarına cevap vermezken, "olası bir bakanlık" ümitlerini hâlâ koruyordu. Taşar ise "battı balık yan gider" hesabı ile atak üzerine atak yapmaya devam edeceğe benziyordu. Başbakan Özal'ın bu sessizliğini ise değişik yorumlayanlar da vardı. "Acaba Keçeciler'e bir gözdağı mı?" diyenlerin yanı sıra bu tartışmalar bir yerde ANAP'ın Büyük Kurultay'a birlik bütünlük içinde girmesini sağlayacak diyenler de vardı. Keçeciler'in kurultayda problem çıkarmayacağına kesin gözü ile bakan bir ANAP'lı milletvekili, "Ancak Taşar için aynı şeyi söyleyemem. 40 milletvekiline yemek verişi, Keçeciler ile tartışmaya girişi, bir maceraya gireceğini ima eder gibi" diyordu. Kurultay'dan hareketçiler mi yoksa bereketçiler mi galip çıkacaktı, bunu zaman gösterecekti.

Erdal KILIÇOĞLU

Güneş Taner: "Sorunlar basın önünde çözülmemeli"

CEHENNEM SİLAHI
LETHAL WEAPON

İKİ POLİSTİLER.
BİRİ SİLAH TAŞIYAN...
ÖTEKİYSE SİLAHIN
TA KENDİSİ:
BİR "CEHENNEM SİLAHI"!..

İngiltere ile birlikte Avrupa'da ilk video gösterimi.
ABD'de 65.000.000 $ gişe hasılatı.
İngiltere'de video kulüplere 52.000 kaset satışıyla rekorlar kıran bu filmi izleyin.

CEHENNEM SİLAHI / LETHAL WEAPON
Yönetmen: Richard Donner
Oyuncular: Mel Gibson, Danny Glover
Müzik: Eric Clapton.
Polisiye

Warner Bros. Film ve Video Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Türkiye Genel Video Dağıtıcısı PARS İletişim Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Teşvikiye Cad. Varol Apt. No. 73 Kat 3 D 3 Teşvikiye - İstanbul Telex: 27484 PITS-TR

Telefon rehberi nasıl yasak yayın oldu?

PTT'nin yeni bastırdığı 600 bin telefon rehberi, "Türk İslam Cumhuriyeti"ne ait bir numara yüzünden DGM tarafından "yasak yayın" listesine alındı. Bugünlerde 30 memur kâh yırtarak, kâh boyayarak suçlu rehberleri ıslaha çalışıyor.

"Her şeyde bir tartı var/Hem eksi hem artı var/Ben rehberi neyleyim/Rehberin yasağı var."

Sayın "Âşık Dijital", PTT dergisinin son sayısında yer alan "Manilerle PTT" adlı şiirinde yaptığımız bu adaptasyon için bizi bağışlasın ama, olaydan haberi olsaydı, eminiz bir mani de PTT'nin yeni rehberleri için yazardı. Toplam sayıları 600 bini bulan rehberler ki, ortaya çıkmaları için tam 5 yıl beklenmişti ve bugün, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararıyla tam 5 aydır "tedbirli" olarak PTT depolarında sürünüyor.

"Türk İslam Cumhuriyeti Hava Yolları buyrun!" PTT'nin 1987 Ağustos ayında dağıtmak üzere bastırdığı yeni rehberlere inanılacak olursa, 146 03 55 numaralı telefonu çevirdiğinizde, işte bu cümleyi duymanız gerekiyor. Çünkü bu rehberde söz konusu numaranın bu "cumhuriyete" ait olduğu hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde belirtiliyor. Peki, nasıl kuruldu bu cumhuriyet, nasıl hava yolları şirketi oluşturdu ve nasıl telefon alıp rehbere kaydettirdi? Bütün bunlar olmayacağına göre, PTT bir "İslami provokasyon"un azizliğine mi uğradı?

Hayır, bunların hiçbirisi olmadı. Türkiye gene laik bir cumhuriyet ve böyle bir havayolu şirketi de yok. Kimilerinin kötü bir rüya, kimilerinin de bir müjde gibi gördüğü bu "cumhuriyet", varlığını PTT'nin yaptığı bir yanlışlığa borçlu yalnızca.

Bir "otoihbar"ın öyküsü. Otokontrol olur, otosansür olur da otoihbar olmaz mı? Bal gibi olur. Hele ki "milli birlik ve beraberliğe her zamankinden fazla muhtaç" olduğumuz günler yaşıyorsak, kendi kendini ihbar, "her türlü takdirin üstünde" sayılması gereken milli bir davranış bile sayılabilirdi. İşte PTT'nin kendi kendini ihbarı "bu

EMRE ULAŞ / NOKTA

ahval ve şerait altında" çıkmıştı ortaya.

31 Ağustos 1987... PTT yetkilileri uzun ve yorucu bir çalışmadan sonra, 5 yıldır beklenen İstanbul Telefon Rehberi'nin baskısını bitirmişler, birkaç gündür de dağıtımına geçmişlerdi. Yanlışlık işte ilk kez o gün fark edildi. "Beyninden vurulmuşa dönmek" deyimine bundan daha uygun bir durum zor bulunurdu. Türkiye devleti rejiminin laik cumhuriyet olduğu Anayasa'nın birinci maddesiydi ve bu maddenin değiştirilmesi bile önerilemezdi. Üstelik bu "Anayasa suçu" yalnız yazıyla işlenmemiş, 28 bin rehber dağıtıldığı için "eyleme"de geçilmişti.

PTT yetkilileri, zararın neresinden dönülürse kârdır diyerek harekete geçtiler. İlk iş olarak savcılığa bir ihbar yazılarak durum resmi makamlara iletildi: "Türkiye Cumhuriyeti'nin laik bir devlet olduğuna dair temel ilkesine aykırı olan bu ibarenin, çok geniş çapta dağıtım imkânı bulunan İstanbul Telefon Rehberi'ne basılması suçtur. Söz konusu bölümün toplatılmasına karar verilmesini ve soruşturma açılmasını talep ederiz..."

Bu başvuru üzerine DGM Savcılığı ilk iş olarak depolarda bulunan 572 bin rehbere tedbir koyuyor ve "suç"un yanlışlıktan mı, yoksa "kasti bir propaganda amacından"mı kaynaklandığını araştırmaya başlıyordu. Soruşturmanın sonucunda ilgili bölümün yazımından sorumlu olan ve "işlerimizin yoğunluğundan dolayı dalgınlık eseri bir hata olmuş" diye ifade veren üç memure hakkında takipsizlik kararı verilecek, yanlışlığın nedeni de ortaya çıkacaktı. 146 03 55 numaralı telefon eski rehberde İran İslam Cumhuriyeti Hava Yolları'na ait gözüküyordu. Numara sonradan bir başka aboneye devrolmuş, yazım sırasında da dalgınlıkla böyle bir yanlışlık yapılmıştı.

Bu arada DGM tarafından yanlış basılan bölümlerin toplatılması kararının verilmesi, ilgili sayfayı yırtarak karara uyma yoluna giden PTT'nin başına yeni bir iş açacaktı. Bu amaçla PTT Erenköy ambarının deposuna masalar atılıyor, çeşitli birimlerden toplanan 30 memur ambara yerleştiriliyor ve sayfalar yırtılmaya başlanıyordu. Memurların cansiperane gayretleriyle "az zamanda çok iş" başarılarak 100 bin rehberin sayfaları yırtılıyor, ama bu arada yöntemin pek akıl kârı olmadığı da anlaşılıyordu. Yırtılan sayfaların yerine yenilerini bastırmak, sonra bunları yerlerine monte etmek hem çok zahmetli, hem de çok masraflı bir yoldu.

İşte bu noktada bir kez daha zararın neresinden dönülürse kârdır deniliyor ve DGM yetkilileri ile yapılan temaslar sonucunda ilgili sayfanın yerine ilgili satırın yok edilmesinin daha akılcı bir yol olduğu kararına varılıyordu. Bu amaçla PTT deposuna bu kez kolilerle mürekkep, ıstampa ve düz kaşeler taşınıyor, yırtma eylemi, yerini "damga usulü" boyamaya terk ediyordu. Eylemin biçimi değişmişti ama, depodaki faaliyet, "humma"sından hiçbir şey kaybetmemişti.

Yasak yayın: Telefon rehberi. Evet, sol, sağ, porno, İslamcı yayınlar derken, ilk kez bir telefon rehberi de girmişti yasaklılar listesine. Neyse ki rehber birçok bölgeye ulaşamamıştı henüz. Bu arada araştırmalarını tamamlayan Kahramanmaraş Emniyet Müdürlüğü ve Milas Emniyet Amirliği, DGM'ye "Toplatılan rehber henüz bölgemiz sınırlarına girmemiştir. Ele geçirildiği takdirde gereken yapılacaktır" yolunda yazılar gönderiyor, İstanbul'da ise dağıtılan 28 bin rehberin sahiplerine çağrıda bulunularak "suç aletlerini" teslim etmeleri isteniyordu. Bu son grup vatandaşlar da kendi arasında ikiye ayrılıyordu. Kimi "5 yıldan sonra bulmuşum, geri götürür müyüm?" derken, kimi de çağrıya uyuyor, "suçlu" rehberleri ıslah edildikten sonra kendilerine iade ediliyordu.

Evet, Erenköy PTT ambarındaki 30 memurun çilesi hâlâ bitmiş değil. Bir ellerinde ıstampa, bir ellerinde kaşe, 572 bin rehberi tek tek elden geçiriyorlar. Düzeltilenler "yavaş yavaş" dağıtılmaya başlandı bile. PTT İstanbul Telefon Başmüdürü Fehmi Sökmener ise, "Bir küçük hata nelere yol açtı. Emeklerimizin çoğu boşa gitti. Ama bir avuntumuz var. Hatamızı derhal fark ettik ve düzeltilmesi için anında harekete geçerek elimizden geleni yaptık..." diyordu.

Türkiye'nin dört bir yanında görev yapan polis memurlarına gelince; onlar evlerini aradıkları "şüpheli şahıs"ların kütüphanelerine göz atarken, "İstanbul Telefon Rehberi var mı?" diye bakmaya devam ediyorlar hâlâ...

Mehmet YALÇIN

Bir saksafon ustası Dexter Gordon'un üstün yorumuyla

GECEYARISINA DOĞRU

HERBIE HANCOCK'un eşsiz müziğiyle 1986 "En İyi Özgün Müzik" ACADEMY ÖDÜLÜ!..

GECE YARISINA DOĞRU / ROUND MIDNIGHT
Yönetmen: Bertrand Tavernier
Oyuncular: Dexter Gordon, François Cluzet
Müzik: Herbie Hancock
Müzikal

Warner Bros. Film ve Video Sanayi ve Ticaret A.Ş
Türkiye Genel Video Dağıtıcısı: PARS İletişim Sanayi ve Ticaret A.Ş
Teşvikiye Cad. Varol Apt. No.: 73 Kat: 3 D:3 Teşvikiye - İstanbul Telex: 27484 PITS tr

Damlaya damlaya beş milyar olur

Profesyonel yöneticilik maaşı dışında hiçbir kişisel geliri olmayan Çukurova Çelik'in Genel Müdürü Ünlüer, Perşembepazarı demirçelik esnafının tüccarlıktan fabrikatörlüğe soyunmaya karar vermesiyle birlikte eski şirketinden istifa etti ve yeni kurulan şirkete beş milyarlık sermaye payı ile ortak oldu.

Karaköy'ü Unkapanı'na bağlayan bu karanlık yüzlü caddeye ne zaman ve nasıl yerleştiklerini kimse anımsamıyordu. İsimlerini de ilgilileri dışında pek bilen çıkmazdı. Ancak ortak bir kartvizitleri vardı. "Perşembepazarı esnafı" denildi mi, kim oldukları hemen anlaşılıverirdi. Birkaç metrekarelik dükkânlarında bir telefonla milyarlarca liralık iş bağlar, demir-çeliğin "resmi" ve "gayri resmi" piyasasını parmaklarında oynatırlardı. Ancak piyasadaki iş hacminin gelişimi, ihracata yönelik üretim, inşaat sektörünün yeniden canlanması; piyasaya giren birbirinden büyük şirketlerin yalnızca üretimle yetinmeyip, işin ticaretine de el atmalarıyla birleşince, kârlar artık eskisi kadar "tatlı" olmamaya, resmi ve gayrıresmi tüccarlık tatmin etmemeye başlamıştı.

Ünlüer de bunalıyor. Bunalan yalnızca tüccarlar değildi. Demirçelik piyasasının en büyüklerinden biri olan Çukurova Çelik Endistrisi AŞ'nin Genel Müdürü Muammer Ünlüer de durumundan hoşnutsuzdu. Sekiz yıldır aynı şirketin yöneticiliğini yapıyor, ancak "tek maaş"a "talim etme"nin kendisine artık yeterli olamaycağını hissediyordu. Artık "yürü ya kulum!" komutu kendi kulaklarında da çınlamalı, "Ün"üne ün katmalı ve yükselmeliydi.

İşte onun bunaldığı ve yükselme özlemiyle yanıp tutuştuğu günlerde, yani 1986 yılı Mayıs'ında, Ege Çelik Endüstri ve Sanayi AŞ adlı bir şirket kurulacaktı. Kurucuları da Perşembeparazı esnafı ve Erol Karaçay'dı. Rastlantı bu ya, Erol Karaçay da Ünlüer'in hem meslektaşı, hem de yakın arkadaşıydı. 1970'lerde başlayan bir dostluğu ve "mesai arkadışlığı"nı o günden bugüne taşıyıp getirmişlerdi ikisi de... 1970'li yıllarda, Erol Karaçay'ın çelik piyasasının öteki ünlü kuruluşlarından Çolakoğlu Metalurji'nin Genel Müdürlüğü'nü yaptığı sırada, Ünlüer de aynı kuruluşun teknik müdürüydü...

Sonunda Karaçay da Ünlüer gibi bunalmış, istifayı basmış ve tüccarlarla birlikte söz konusu Ege Çelik Endüstri'yi kuruvermişti. Karaçay'la aynı bunalımları aynı günlerde yaşayan Ünlüer'in bu gelişmeye fikir ve destek açısından ne ölçüde katkıda bulunduğunu bilmeye olanak yok. Ancak bilinen o ki, o gün açılan pencereden süzülen cılız ışıklar, kısa bir süre sonra doğacak 25 milyarlık dev bir şirket güneşinin müjdecisiydiler...

Ünlüer harekete geçiyor. Olaylar yıldırım hızıyla gelişiverdi. Ege Çelik Endüstri topu topu 10 milyonluk sembolik bir sermaye ile kurulmuştu ve yalnızca kâğıt üzerinde yaşıyordu. Nisan 1987'ye gelindiğinde, Ünlüer bunalımından kurtulacak, istifayı basacak ve şapkasını alıp Çukurova Çelik Endüstrisi'ni terk edecekti. Temmuz 1987'ye gelindiğinde ise, kelebeğin kozasından çıkmasını andıran bir değişim gözlenecek, maaşlı profesyonel yönetici Ünlüer, 5 milyar liralık bir sermaye payı ile Ege Çelik Endüstiri'nin ortaklık koltuğuna oturacaktı. İş bu kadarla da kalmayacak, "tatlı bir yatırım kokusu" aldığından mıdır nedir, ortaya bir de yabancı ortak çıkacaktı. "Sider Impex A.G." adlı bir İsviçre şirketi peydahlanıvermiş, dolarları çantasına koyup Türkiye'ye gelmiş ve şirket sermayesinin 10 milyarlık payına ortak olmuştu. Tüm bu gelişmelerden sonra, Erol Karaçay ve öteki ortakların katılımıyla sermaye 25 milyara ulaşmış ve şirketin yatırım için "teşvik belgesi" alması da sağlanmıştı tabii... Ege Çelik Endüstri artık, Çokurova, Çolakoğlu, Habaş, Metaş, İzmir Demirçelik, Ekinciler gibi demir-çelik piyasasının en büyük şirketleriyle rekabet edecek güce erişecekti.

Muammer Ünlüer: Profesyonel yöneticilikten patroniuğa...

Erişecekti de, bir de şu Aliağa Belediye Başkanı İrfan Onaran olmasaydı...

Aliağa geçilmez. Fabrika için ilk adım olarak İzmir yakınlarındaki Çandarlı Körfezi'nde, Aliağa ile Yeni Foça arasındaki kıyıda 150 dönümlük bir yer alınmış ve bu noktada bir yanlış yapılmıştı. Yeni Foça turistik ve tarihi özellikleri olan bir kıyı beldesiydi. Zeytin ağaçlarının gölgelendirdiği Ege koylarının birbiri ardına uzandığı böylesi bir beldenin, demir-çelik bacalarına kurban edilmesi ise beklenemezdi. İşte, Aliağa Belediye Başkanı İrfan Onaran da bu aşamada devreye giriyor ve fabrika inşaatına "dur" diyordu: "Söz konusu bölge turizm için ayrılmıştı ve sanayi yatırımına izin verilemez"di...

Şimdi merak edilen, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Altınsoy'un "kadim dostu" olarak bilinen Erol Karaçay'ın ANAP'ı devreye sokup, olmazı oldurarak Muammer Ünlüer'in yükselişinin önlenemezliğini bir kez daha vurgulayıp vurgulayamayacağı. Yoksa, 1989'da üretime geçmek için teşvik belgesi alan şirketin, 1988'in ilk ayının geride kalmasına karşın hâlâ neden hiçbir adım atamadığını açıklamak pek de kolay olmayacak..

HAŞET KİTABEVİ A.Ş. ELEMANLAR ARIYOR

MUHASEBE MÜDÜRÜ
En az beş yıl deneyimli, tercihan İngilizce bilen ve bilgisayar kullanabilen.

SEKRETER
Lise veya Üniversite mezunu, çok iyi derecede İngilizce bilen, 22-35 yaşlarında.

E.L.T. ELEMANLARI
İngilizce dil eğitimi konusunda deneyimli, 25-40 yaşlarında

Müracaatların, şahsen, iki adet resimle birlikte,
HAŞET KİTABEVİ, İstiklal Cad. N. 469
BEYOĞLU
adresimize yapılması rica olunur.

Prof Kazım İsmail Gürkan Cad. Hüdaverdi Apt.
No: 3/5 CAĞALOĞLU / İSTANBUL
Tel: 511 63 98 — 528 16 73

altın madalyalı "ŞAMPİYON"la
SAĞLIĞINIZA... MUTLULUĞUNUZA

1963'ten beri katıldığımız tüm Ulusal ve Uluslararası ŞARAP YARIŞMALARINDA başarısını artırarak sürdüren kuruluşumuz 1987 ÜRGÜP ULUSLARARASI ŞARAP YARIŞMASI'NDA ALTIN MADALYA kazanan **KARMEN** özel rezerv şarabını gururla sunar.

DİREN
ŞARAPÇILIK VE
DİMES
GIDA SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Tokat: Gıda Sanayi Sitesi
Tel: (4751) 1469 - 3542
Telex: 49211 dire tr
ANKARA: 182 28 58

EVREN'İN CEZAYİR YOLCULUĞU

Sıcak ilişkiler...

Evren, soğuk ilişkileri hayli ısıttı...

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Cezayir yolculuğu bu ülkeye Türkiye'den cumhurbaşkanı düzeyinde yapılan ilk resmi ziyaret olması nedeniyle özel bir önem taşıyordu. Bu "özel önem"in ardında yatan ise, pek de dile getirilmek istenmeyen eski bir "ayıp"tı. Gerçi Başbakan Özal iki yıl önce gittiği Cezayir'de 1950'li yıllar için "özür dileriz" diyerek ilişkileri ilk kez "ısıtmayı" başarmıştı, ama anlaşılan biraz daha "hararet" gerekiyordu. Hemen tüm basın organlarında ancak üstü kapalı bir biçimde söz edilen, bu ayıp, Türkiye'nin Cezayir'e karşı Fransızların "milli şef"i De Gaulle ile aynı safta yer tutmasıydı. Türkiye, Cezayir'in 1950'lerde sömürgelikten kurtulmak için Fransa'ya karşı verdiği özgürlük savaşının Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na getirilmesine ilişkin önerge aleyhinde oy kullanmıştı. Yine BM'de Cezayir halkının "kendi kaderini tayin hakkı" için yapılan oylamada da Türkiye'nin tavrı "çekimser"di...

AYBAR VE NESİN

Rekora doğru

Biri 80, öteki 73 yaşında iki insan. İkisi de artlarında soruşturmalar, yargılanmalar, mahkûmiyetlerle "renklenmiş" bir yaşam bırakmışlar. Mehmet Ali Aybar cezaeviyle ilk kez 1949'da, Aziz Ne-

HAFTANIN İNCİSİ

"Siz solcular, liberaller bir gaipsiniz. 141, 142 kalksın diye uğraşın bakalım. 163 de kalkınca nasıl nal toplayacağınızı görürsünüz."

Mustafa Taşar

BİR PORTRE

Tansu Çiller

SEDAT ARAL

Robert Kolej'i bitirmek, Boğaziçi Üniversitesi'nde ekonomi tahsil edip sonra Amerika'nın New Hampshire ve Connecticut üniversitelerinde yüksek öğretim yapmak ve mesleğinde Prof. olmak. Bütün bunlar Turgut Özal'a söker miydi? Ne sanıyordu bu kadın kendini! Kocasına soyadını vermiş olabilirdi, ancak TÜSİAD'ın raporunda dış borçlar kalemini hazırlayıp, başbakanı kızdıran varsayımlarda bulunma hakkını nerden elde etmişti? "Türkiye'nin şu anda dış borç ödeme gücü yoktur", "Enflasyon aşağı çekilemez"; "Özal'ın şu anda dışarıda itibarı var, ama bu ilelebet sürmez." Bu tür münafık sözleri cezasız kalamazdı. Nitekim Başbakan Özal'ın sözlü hışmına uğradı. Ancak bundan gocunmuş görünmüyor. "Sinecek karakterde biri olsaydım, bu raporu yazmazdım" diyor ve iyi mantı yaptığından dem vuruyor. Abasının altından oklavasını gösteriyordu adeta.

BASINDAN YORUMLAR

Kim korkar Özal'dan?

"Menderes yönetimi dahil, hiçbir iktidar döneminde milletvekillerinin, bugünkü ANAP'lı TBMM üyelerinin Genel Başkan Turgut Özal'dan çekindikleri kadar liderden korktuklarına tanık olunmadı deniliyor..."

Doğrudur. Gerçi DP milletvekilleri en sonda hep, Menderes'in dediğini yaparlardı ama zaman zaman ona karşı grupta başkaldırdıkları, hatta kelle aldıkları olurdu. Kütle halinde istifalar da o dönemde görüldü.

(...)

Menderes'ten işadamları da çok korkarlardı. Ancak o alanda Özal, Menderes'i yalnız geçmemiş, onu birkaç kere katlamıştır. DP Genel Başkanı'nın "Vatan Cephesi" operasyonuna katamadığı işadamları çıkmıştır. Oysa bugün TÜSİAD dış borçlarla ilgili bir rapor yayınladı diye neredeyse "yer yarılsa da, hey, yerin dibine girsem" dehşeti içinde-

Aybar ve Nesin yine "düşündüler"....

sin ise 1950'de tanışmış. Yargılandıkları davalar bile kendileri gibi tarihin sayfalarında şimdiden yerini almış. "Suç"ları ise hiç değişmemiş: "Düşünmek" ve "düşündüğünü söylemek"... İşte şimdi de aynı mahkemenin sanık sandalyelerini paylaşıyorlar ve haklarında 15 yıla kadar hapis isteniyor. Bu kez işledikleri suç ise, "Yayın yoluyla milli duyguları zayıflatıp yok etmek"

BİR FOTOĞRAF

FOTOĞRAF: METİN KARAŞAHİN

Üstte yok, başta yok. Bir pembe hırka bir de lokma. Gelde bu işe kızma...

KISA... KISA...

• **Dünya şampiyonu Naim Süleymanoğlu'nun** Seul Olimpiyat Oyunları'nda yarışmasına izin verilmediği takdirde Türkiye'nin Olimpiyatları boykot edeceği öne sürüldü.

• **Tekel 45 bin ton yüksek radyasyonlu** çayın depolandığının **Nokta** tarafından ortaya çıkarılmasından bir yıl sonra, olayı kabul ederek, söz konusu çayları imha edeceğini açıkladı.

dirler. Yok, o rapor TÜSİAD'ı değil, yazanları bağlarmış da; yok, bunun metnini daha önce Ankara'daki ilgililere arzetmişler de; yok, bir itiraz gelmeyince açıklamışlar da...

Bu TÜSİAD vaktiyle, Ecevit iktidarına karşı paralı gazete ilanları yayınlar ve hükümete adeta meydan okurdu.

Metin Toker, 21 Ocak Milliyet

El öpenlerin çok olsun!

Çirkin sahneler görüyoruz.

Lideri karşılamak yahut yolcu etmek üzere sıraya giren bir dizi insan, el etek öpüyor.

Yahut kapısında nöbet tutuyor.

Saygı ve bağlılığını ifade için, başka hokkabazlıklar yapan da var.

Bunları hatırlamak bile tiksinti veriyor insana.

Saygı ve bağlılık güzel şey.

Elbette ki o'nsuz olmaz.

İnanç'la da süslenirse kemikleşen beraberlikler doğar. Harika'dır.

Ama, kişilikleri sıfıra indiriyorsa, Ortaçağ'daki gibi insanları yerlerde süründürüyorsa, böyle tiplerin birtakım koltuk ve makamlara tâlip olmaları çok vahim.

Hele, böylesine dalkavukluklar "lideri etkileyecektir" diye düşünülüyorsa, vaziyet daha da vahim.

(...)

Hele bir de nice zarif eşler'in bu konuda türlü organizasyon ve seferberlikleri var ki, bereket onların bir dizi yanlış'ına bakarak, doğruyu bulmak daima mümkün.

Rauf Tamer, 20 Ocak, Tercüman

ŞAHİN ERİŞÇAK / NOKTA

Fritöz...

Sadece kadınbudunda başarıya ulaşamadık.

Kadınbudu köfteler, tel kabın içinde birbirine yapışıyor, yumurtadan sakalları da, tavadaki gibi gelişip kabarmıyor.

Şimdi onun sırrını çözmekle meşgulüz.

Fritöz bir harika... Kokusuz ve çabuk...

Mikser seti de öyle... İster havuç salatası, ister patates püresi, ister muzlu süt...

Onda da mayonezi kıvıramıyorum. Yumurtayla zeytinyağının aynı ısıda olması gerek galiba... Buz dolabından alınmış yumurta, ısı ayarını bozuyor...

★ ★ ★

Yaşam sadece siyasal ve toplumsal konular değildir...

Fritözü kullanmasını bilmek de önemlidir.

Haşlayarak kızartmasını becerme tekniği... Ve bunu kokutmadan yapacaksın...

Yaşam, onu değerlendirebildiğin kadar anlamlıdır.

Çetin Altan, 20 Ocak, Güneş

Savaş istemeyen muhalifler son zamanlarda büyük gösteriler düzenliyorlar

NİKARAGUA / ORTEGA'NIN SÜRPRİZİ

Barış için bir şans

Nikaragua lideri Ortega'nın, Kontralarla doğrudan görüşmeyi kabul etmesi suya düşmek üzere olan Arias Barış Planı'nı kurtardı. Fakat Reagan yönetimi Ortega'nın bu barış girişimine sıcak bakmıyor.

Kostarika Devlet Başkanı Oscar Arias Sanchez büyük bir sıkıntı içindeydi. Kendisine Nobel Barış Ödülü kazandıran Orta Amerika Barış Planı suya düşmek üzereydi. Şimdi bütün dünya bu ödülün ona boşuna verildiğini düşünecekti. Beş Orta Amerika ülkesinin 7 Ağustos'ta imzaladığı Barış Planı'nın hayata geçirilmesi konusunda hiçbir somut gelişme kaydedilememişti. İç savaşın sürdüğü ülkelerde ne ateşkes sağlanabilmiş, ne de siyasi tutuklulara af ilan edilebilmişti. Şimdi de, Kostarika'da beş ülke başkanının bir araya geldiği zirvenin ilk gününde tüm çabaların tam bir fiyaskoyla sonuçlanacağı belli olmuştu. Esas sorun Nikaragua'ydı veKontralarla görüşmek konusunda Başkan Daniel Ortega, Nuh diyor peygamber demiyordu.

Fakat tam barıştan ümit kesilmek üzereyken Ortega'nın zirvenin son dakikalarında yaptığı sürpriz açıklama, başta planın mimarı Arias olmak üzere bütün liderlerin yüreğine su serpecekti. Ortega ilk kez karşı devrimci Kontralarla doğrudan ateşkes görüşmeleri yapmayı kabul ediyor ve bunu birkaç gün içinde başlatmayı öneriyordu. Bu

Nikaragua'da muhalefet

1984 seçimlerine katılarak parlamentoda yer alan altı parti mevcut. Bunlar, Halkçı Sosyal Hıristiyan Parti, Muhafazakâr Demokratik Parti, Sosyalist Parti, Maoist Parti, Komünist Parti ve Bağımsız Liberal Parti. Bunların yanı sıra, iki sendika ile altı mesleki kuruluşun birleşmesinden oluşan Demokratik Koordinasyon adlı örgüt seçimleri boykot ettiği için parlamentoda temsil edilmiyor. Bunlardan bazıları Sandinist yönetimin diyalog girişimlerini azımsarken, bir kısmı da bunun çoğulcu bir topluma yol açacağına inanıyor.

Muhalefetin en büyük derdi sesini duyurabilmek. Ancak kendi aralarındaki çelişkiler buna pek imkân tanımıyor. En büyük tartışma konuları, Barış Planı'nın uygulanmasından sonra ortaya çıkacak yeni toplumun yapısı ve hükümetle diyalog sırasında ne oranda temsil edilecekleri.

Kontralar, Amerikan desteği olmadan ne kadar

görüşmeler sonucunda ateşkes sağlandığı takdirde, siyasi tutuklular için af ilan etmeyi de vaat ediyordu. Bunların yanı sıra ülkede altı yıldır süren olağanüstü hal durumuna son verdiğini açıklıyordu. Ortega, şimdiye kadar bütün bunların gerçekleşmesi için Amerika'nın Kontralara yardımı kesmesini önkoşul olarak ileri sürüyordu. Oysa şimdi hiçbir önkoşul söz konusu değildi. Ancak "Amerika'nın bundan sonra Kontralara vereceği tek bir dolar bile barış çabalarını öldürmek anlamına gelecekti." Amerika'nın payına düşen, bu ciddi barış umuduna gölge düşürmemekti.

Arias Planı'nın düğüm noktası olan Ortega birdenbire nasıl böyle bir adım atmaya razı olmuştu? Şüphesiz bunda plana imzasını koyan diğer dört Orta Amerika ülkesinin baskılarının payı vardı. Nikaragua'daki Marksist yönetim ağustostan bu yana bu sıkıştırmalar sayesinde bazı adımlar da atmıştı. Örneğin muhalif La Prensa gazetesinin yayın hayatına devam etmesine izin verilmiş, bin kadar siyasi tutuklu serbest bırakılmış, Ulusal Barışma Komisyonu kurularak başına muhalif bir kardinal getirilmiş ve bu komisyon aracılığıyla Kontralarla görüşmeler sağlanmış, ayrıca içteki karşıt partilerle diyalog kurulmuştu. Fakat bütün bu adımlar yetersiz sayılıyordu. Bu nedenle de son sürpriz gelişmeyi sadece komşu ülkelerin baskılarıyla açıklamak mümkün değildi.

Ortega'nın bu barışçıl girişimi hiç de tesadüfi değildi. ABD Kongresi 3 Şubat'ta Reagan'ın Kontralara 270 milyon dolarlık yardım önerisini görüşecekti ve bu, Beyaz Saray'la Kongre arasındaki anlaşmaya göre, Reagan'ın Kontralara yardım konusunu gündeme getirebileceği son toplantıydı. Ortega'nın amacı Kongre'yi etkileyip bu yardımı engellemekti. Böylece Reagan yönetiminin Kontra programı da iflas edecekti. Amerikan yardımı olmadan Kontraların Sandinist yönetimle başetmesi düşünülemezdi bile.

dayanabilecekler?

Reagan da politikasının bu hazin sonunu görmüş olmalıydı ki, Ortega'nın açıklamasının hemen ardından, bunun samimiyetine inanmadığını ve Kontralara yardım talebinde ısrar edeceğini söyleyecekti. Sandinist yönetim ancak bu yardımlar sayesinde dize getirilebilir ve barış masasına oturtulabilirdi. Oysa başta barış planının mimarı Arias olmak üzere, komşu ülke liderleri Ortega'nın bu adımını destekliyor ve artık Amerika'nın Nikaragua'ya bir barış şansı vermesinin zamanı geldiğine inanıyorlardı. ●

Arias Planı ne durumda?

Beş orta Amerika ülkesi tarafından 7 Ağustos 1987'de imzalanan Arias Barış Planı öncelikle, iç savaşın sürdüğü ülkelerde 90 gün içinde ateşkes sağlanmasını öngörüyordu. Komşu ülkelerin gerilla örgütlerine ün sağlamasına son vermeyi öngören plan,süpergüçlerin müdahalesine de karşı çıkıyor. Barış Planı ayrıca sözkonusu ülkelerde demokrasi sürecine hız verilmesi, siyasi tutukluların affedilmesi, basın özgürlüğünün sağlanması ve her türlü olağanüstü hal yasasının kaldırılması koşullarını da içeriyor.

	ATEŞKES	DEMOKRASİ
NİKARAGUA ORTEGA	Şimdiye kadar Kontralarla dolaylı görüşmeler yapılıyordu. Geçen hafta Sandinist yönetim, doğrudan ateşkes görüşmeleri yapılacağını açıkladı.	6 yıldır süren olağanüstü hal durumu yeni kaldırıldı Muhalif La Prensa gazetesinin yayınına izin verildi. Ulusal Barışma Komisyonu kuruldu. Muhalefet partileriyle diyalog başladı. Bin kadar siyasi tutuklu bırakıldı. Fakat beş bin kişi hâlâ hapiste.
EL SALVADOR DUARTE	Hükümet ülke çapında tek taraflı ateşkes ilan etti. Gerilla liderleriyle görüşmelere başlandı, fakat İnsan Hakları Komisyonu Başkanı'nın öldürülmesiyle kesildi.	Planın imzalanmasından önce anayasal güvenceler sağlanmıştı. Solcu liderler sürgünden dönmeye başladı. Geniş kapsamlı bir af ilan edildi. Fakat bu arada politik katliamlardan sorumlu askerler de affedildi.
GUATEMALA 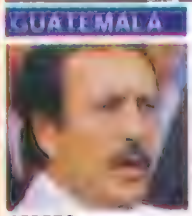 CEREZO	Hükümet ülke çapında tek taraflı ateşkes ilan etti. Gerilla liderleriyle 27 yıldan bu yana ilk kez bir görüşme yapıldı. Fakat sonuç başarısız oldu ve yakında tekrarlanması mümkün görülmüyor.	Anayasal güvenceler yürürlükte. Ulusal Barışma Komisyonu kuruldu. Sağcı ölüm mangalarının faaliyetleri sürüyor. Silahlarını bırakan gerillalar affediliyor. Siyasi tutuklu yok.
HONDURAS AZCONA	Silahlı mücadele yürüten karşıt gruplar yok. Ancak, Nikaragua hükümetine karşı savaşan Kontralara üsler vermiş durumda ve bunları kapatmak için bir şey yapmadı.	Anayasal güvenceler yürürlükte. Ulusal Barışma Komisyonu atandı. İnsan haklarının ihlal edildiği ileri sürülüyor. Siyasi tutuklu yok.
KOSTA RİKA ARİAS	Silahlı mücadele yürüten karşıt gruplar yok. Nikaragua'ya karşı savaşan Kontralara siyasi kolaylıklar sağlanıyor. Fakat bunlar son zamanlarda azaltıldı.	Tüm anayasal güvenceler yürürlükte ve demokratik sistem her alanda işliyor. Hiçbir siyasi tutuklu yok.

"Sosyalizm dogmalarla yaşayamaz"

21 Ağustos 1968'de Varşova Paktı'nın askeri müdahalesi ile görevinden uzaklaştırılan ve halen ülkesinde yaşayan Çekoslovakya'nın eski lideri Dubçek, 68 olaylarından 20 yıl sonra ilk kez basınla görüşerek geniş açıklamalar yaptı. İtalyan Komünist Partisi'nin yayın organı L'Unita gazetesinin sorularını yanıtladı.

Yirmi yıl önce Çek gençlerinin simgesi olan Dubçek Prag Baharı'nı "Çekoslovakya perestroikası" olarak nitelendiriyor

Unita: Prag Baharı'nın 20. yıldönümüne yaklaşırken, Sovyetler Birliği'ndeki gelişmeler birçok bakımdan 68 Çekoslovakya'sındaki girişimleri çağrıştırıyor. Gorbaçov'un "perestroika"sını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dubçek: Perestroika nesnel ve öznel olarak kaçınılmazdı. Sosyalist ülkelerde ortaya çıkan sorunlara yöneldiği için destekliyorum. Perestroika 20 yıl önce ülkemizde ortaya atılan sorularla yakından ilişkili. Sovyetler Birliği'ndeki olaylar bizim düşüncelerimizin ne denli canlı ve esinlendirici olduğunu gösteriyor. Ancak, 68 Çekoslovakya olaylarıyla bugün Sovyetler Birliği'nde ortaya çıkan gelişmeleri bir tutmuyorum. Bu, her iki deneyin farklılıklarını, özgüllüklerini gözardı etmek olur. Plan ve piyasa, mal ile para ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi, üretim faaliyetinin ademimerkezileşmesi ile demokratikleşme adımları benzer yönler. 68 Eylem Programı'nın yayınlanma imkânı olsaydı, benzer yönler daha belirgin bir biçimde ortaya çıkardı. 68'den bu yana Sovyetler'de ve diğer sosyalist ülkelerdeki gelişmeler sosyalizmin basmakalıp yargılar, klişeler ve dogmalarla yaşayamayacağını göstermiş bulunuyor. Sosyalizm canlanmalı ve yeni ihtiyaçlara cevap verebilecek biçimde yeniden yapılanmalıdır.

Unita: Sovyetler Birliği'ndeki perestroika Varşova Paktı ülkelerinde çeşitli zorluklar yarattı. Sosyalist ülkelerde yaşanan krizlerin nedenleri ve çözümlerine ilişkin farklı yaklaşımlar bulunuyor. Siz bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dubçek: Sosyalist ülkelerdeki gelişmeler, siyasi ve ekonomik krizlerin - uzlaşmaz nitelikte olmasa da - sosyalist sistemde de ortaya çıkabileceğini gösterdi. Bu olgu bugüne kadar sosyalizmin kitabında

Gorbaçov, geçen yılki Çekoslovakya ziyaretinde, "68 yılını güç bir dönem" olarak nitelendirmişti

SSCB Prag Baharı'nı tartışacak mı?

Sovyetler'de glasnost dönemi başladıktan, Çekoslavakya'da Dubçek'ten sonra işbaşına gelen Husak emekliye ayrıldıktan sonra, Kremlin'in Prag Baharı karşısındaki tavrını gözden geçirip geçirmeyeceği merakla bekleniyor.

Sovyet lideri Gorbaçov, geçtiğimiz yıl nisan ayında Çekoslovakya'ya yaptığı resmi ziyaret sırasında 1968 yılını "iki ülke arasındaki güç bir dönem" olarak nitelendirmişti. Sovyetler'in ünlü Marksizm Leninizm Enstitüsü müdürü Smirnov ise, kısa bir süre önce yaptığı basın toplantısında "1968 Prag olayları üzerine yeniden düşünmemiz gerekli" diyerek dikkatleri üzerine çekti. Kremlin'in bu yolda daha cesur adımlar atıp atmayacağını önümüzdeki günler gösterecek.

yoktu. Yaratıcılık ve araştırma ruhu şüpheyle karşılanıyor. Ortaya herhangi bir uyuşmazlık çıktığında da oportünizm veya revizyonizm olarak damgalanarak yok ediliyor. Uzay, nükleer ve kompüter çağı Marksizm-Leninizm mirasını geliştirmemizi zorunlu kılıyor. Her yeni olguda düşman imgesi görmek için acele etmemeliyiz. Yeniliklere kayıtsız kalmamak, hayatın ve dünyanın güvenliği, gelişmesi için bu yeniliklerden yararlanmak gerekiyor. Sanayileşme ulusları ve insanları kendi imgesinde ve potasında eritiyor.

Unita: 68'deki Sovyet ve Varşova Paktı müdahalesi ülkenizde derin yaralar açtı. Sizce bu yaralar sarılabilir mi?

Dubçek: Yaralar sarılabilir. Ancak bunun için kozmetik malzeme değil, gerçek ilaç gerekli. 68 olayları tarihte boş bir sayfa olarak değerlendirilemez. Bugün perestroikaya övgü yağdıranlar bizim 68'deki parti programımızın önemini reddediyorlar. Geçmişin "demir yumruk" şampiyonları halkın yarısının 68'de olup biteni unutmasını yeğliyor. Diğer yarısına da yani genç kuşağa 68'le ilgili tek bir olumlu söz edilmiyor. Bugün Çekoslovakya'yı yönetenler çok önemli bir sorumluluk taşıyor. Tarihi gerçekler açık, dürüst bir yaklaşımla ele alınarak, partiyle toplumun bütünleşmesini sağlayabilecek bir siyasi programın hazırlanması gerekiyor. Sosyo-ekonomik gelişmenin hızlanması ve dinamiklerin canlanması için yeni bir siyasi programa ihtiyaç var.

Unita: 20 yıl öncesine dönelim. Batı'da birçok kişi müdahale nedeninin sosyalizmle demokrasi arasındaki problemden kaynaklandığı düşüncesindeydi. Siz bu görüşe katılıyor musunuz?

Dubçek: Eylem Programı'nda ifade edilen, hayata geçirmek için sağlam ve kararlı adımlar attığımız "canlanma" siyaseti o zaman müttefiklerimiz için kabul edilebilir bir şey değildi. "Partinin önder rolünün restore edilmesi"; "doğru ve gerçek sosyalizmin korunması" ve "karşı devrimle mücadele" adına yarım milyon Çek komünisti, bir çok yurtsever, demokrat feda edildi. Ancak, belirtmeden geçemeyeceğim, Batı hiçbir şekilde reform hareketlerinin başarısıyla ilgilenmiyordu. 68 müdahalesi birçok bakımdan işlerine geldi. Programın parti ve Çekoslovakya halkı yararına olduğunu vurgulamak istiyorum. Bazı çevreler bilinçli olarak reform hareketini bu şekilde yorumlamadı.

Programımız parti ve halk tarafından büyük bir coşkuyla karşılanmıştı. Bu nedenle 1967-68 gelişmelerinin Polonya'daki bilinen gelişmelerle aynı kefeye konulmasına karşıyım. Halkımız -işçiler, çiftçi-

BÜY
LARO
ABONE OLUN 1,5 YIL BOYU ETKİLENMEYİN... ÜSTELİK Bİ SÖZLÜĞÜ"

İlk fasikülü Ekim 1986'da yayımlanan **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi** 7. cildini tamamlamıştır.
Tümü renkli 20 büyük cilt, 200.000 madde, 14.000 fotoğraf, 10.000 resim, 1000 haritadan oluşan ansiklopedi, 1989 yılında tamamlanacak ve Türkçe'nin gelmiş geçmiş en büyük başvuru kaynağı olmanın haklı gururunu taşıyacaktır.
Büyük Larousse'un başlattığı Ocak 1988 abone kampanyası yepyeni avantajlar ve çeşitli ödeme kolaylıklarıyla açılıyor:

- Ocak 88'de Büyük Larousse'a abone olacak her kişiye 570 sayfalık, lüks ciltli, alfabetik **"Fizik-Kimya-Biyoloji Sözlüğü"**
- Her yeni aboneye ansiklopedi tamamlanana kadar **sabit fiyat imkânı....**
- İlk ödemeyle birlikte, Büyük Larousse'un **ilk 6 cildini** elde etme imkânı...

ÜK
USSE'a
NCA FİYAT ARTIŞLARINDAN
R "FİZİK-KİMYA-BİYOLOJİ
KAZANIN!

Gelişim Yayınları

"Güvenilir Yayıncılık"

AYDA SADECE 32.500 TL.

Yandaki ödeme koşullarından hangisi size uygunsa, **Gelişim Yayınları A.Ş. 111910** no'lu posta çeki hesabına en geç 5 Şubat 1988 tarihine kadar ödemeyi yapmanız gerekir.
Posta çeki alındısı elimize geçer geçmez **"Gelişim Yayınları Büyük Larousse Taahhütnamesi"** ile birlikte senetleriniz ve ödemelerle ilgili detaylı bilgiler adresinize postalanacaktır.

- **Tümü Peşin:** 240.000 TL. Son ödeme 5 Şubat 1988
- **Tümü 3 taksitle:** 276 000 TL
  1. taksit 92.000 TL. Son ödeme 5 Şubat 1988
  2. taksit 92.000 TL. Son ödeme 5 Mart 1988
  3. taksit 92.000 TL. Son ödeme 5 Nisan 1988
- **Tümü 6 taksitle:** 300.000 TL
  1. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Şubat 1988
  2. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Mart 1988
  3. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Nisan 1988
  4. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Mayıs 1988
  5. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Haziran 1988
  6. taksit 50.000 TL. Son ödeme 5 Temmuz 1988
- **Tümü 12 taksitle:** 390.000 TL
  Ödeme en geç 5 Şubat 1988'den başlayarak, her bir taksit 32.500 TL. olmak üzere, her ayın 5'inde ve 12 ay süreyle
  İlk ödeme: 5 Şubat 1988 **Son ödeme:** 5 Ocak 1989

Bu ansiklopedi **Gelişim Yayınları** *tarafından hazırlanıp yayımlanmaktadır.*

Dubçek'in sosyalizmi canlandırma politikasını Çekoslovak halkı coşkuyla karşılamıştı

ler, entelektüeller- partisini destekliyor ve savunuyordu. Bu gerçek bugün görmezlikten geliniyor. Polonya'da parti farklı bir yol ve yöntem izledi. Kaçınılmaz olarak da son derece trajik olaylar meydana geldi. Halbuki biz bu tür olayların Çekoslovakya'da gelişmesi ihtimaline karşı sosyalist devrimci bir "canlanma" programı başlattık. Buna Çek Perestroikası da diyebiliriz. Sadece 9 ay süren canlanma sürecinde gerçekleştirilen ekonomik gelişme hızı 68 öncesi ve 69-86 döneminin çok üstündeydi.

Unita: Reforma son veren askeri müdahaleden kaçınılabilir miydi?

Dubçek: Müdahaleden kaçınmanın mümkün olmadığını bugün biliyoruz. Müdahaleyi engellemek Çekoslovakya'nın gücünü aşıyordu. Yapmam ve yapmamam gerekenler üzerine yığınla öğüt ve eleştiri aldım. Ancak kimse neleri yapmaya muktedir olduğumu sormadı. Bugün biliyoruz ki bizim programımız o dönemin normlarına aykırıydı. Sovyetler'de bugünküne benzer bir önderlik olsaydı askeri müdahale düşünülemezdi.

Unita: Birtakım yanlışlar yaptığınızı düşünüyor musunuz? Başka bir deyişle, pişmanlık duyduğunuz şeyler var mı?

Dubçek: Bu konu üzerinde ne çok düşündüğümü söylememe gerek yok. Yıllar malum olayları teker teker düşünerek, inceleyerek geçti. Sanırım pişmanlık duyacak, tövbekârlık edecek bir şey yok. Yeniden canlanma süreci ve uygulanan politikalar Çekoslovakya halkının gözünde başarılı olmuştur. Ne var ki, bu süreç siyaset dışı yöntemlerle yarıda kesilmiştir. Bu trajedi devrimci sosyalist hareketin sırtında ağır bir yük olarak duruyor.

Unita: Partiden ihraç edildikten sonra hayatınızda ne gibi değişiklikler oldu? Neler yaptınız, neler okudunuz?

Dubçek: 1939'dan beri partide görev alan, direnişe katılan, sosyalist cumhuriyetin inşasında ve gelişmesinde coşkuyla çalışan, bu yönde başkalarını da yönlendiren birisi için partiden ihraç edilmek tabii ki büyük bir darbe. Kolay kapanmayan, aksine iyileşmeyi reddeden, kanayan bir yara. Orman mühendisi olarak çalıştım, zaten bu dalda öğrenim görmüştüm. Canımı sıkan tek şey "Muhafız melekler" tarafından sürekli olarak gözlenmemdi. Gözlendiğimin farkına varmam için de ellerinden geleni yapıyorlardı. Yoldaş Gorbaçov'un ziyaretinden beri ortalıkta gözükmüyorlar. Birçok şeyi okuma fırsatı buldum. Umutsuzluk anlarında "Aslan Asker Scheweik"ı okuyorum. Ordu, polis, köpekler hatta bakanlar üzerine öyle "akıllı budalalıklar" var ki ağlamak üzereyken gülmeye başlıyorsunuz. Klasikleri, Marx, Engels, Lenin'i yeniden okuma ihtiyacı duydum. Şimdi bile önümde gelecek devrimci nesillere miras olarak gördüğüm düşünceleri var. Örneğin: "Muzaffer proletarya, kendi zaferini baltalamak istemiyorsa, başka bir ulusa mutluluk empoze edemez." -Engels. Geçmişte Gramsci'yi yüzeysel olarak biliyordum. Geçen yıllar kendisini bana yakın kıldı. Partiyle ilişkim şöyle: Ben onlara yazıyorum, onlar da mektuplarımı dosyalıyor. Şimdiye kadar tek bir cevap almadım. Ancak, bu da bir cevap sayılır.

Unita: Aradan geçen bu uzun sürede, Ağustos 68 darbesiyle yarıda kesilen çalışmalarınıza bir gün yeniden başlayabileceğinizi düşündünüz mü? Sizi o günlerde umutlandıran ne idi, bugün ne?

Dubçek: Arzum '68 müdahalesinden etkilenen yoldaşlarımla birlikte siyasi onurumun iade edilmesi. Umudumun ve güvenimin kaynağı 20 yıl önceki devrimci hareketimizin doğruluğuna ve meşruluğuna olan inancım. Sosyalizmi canlandırma düşüncesi partide ve halkın zihninde yaşıyor. Sovyet Komünist Partisi'nin yeni politikası sosyalist düşünce ve pratiğinin devrimci bir canlanmaya ihtiyaç duyduğu yolundaki inancımı güçlendirdi. Meşruiyetin kaynağı çoğunluğun iradesidir. Meşruiyetten yoksun fiiller çeşitli yöntemlerle gerçekleştirilebilir. Ancak bu tür fiillerin yarattığı etki, bıraktığı iz kalıcı değil geçicidir. Toplum ergeç tepki gösterecek, isyan edecektir. Bu nedenle herkes için geçerli demokratik kurallar oluşturmalı ve hayatın her alanında varlık kazanmalıdır. ●

ABD / KAÇAKÇILIK DAVASI

Göçmenlikten, kokain krallığına

ABD'nin kokain tüketiminin yüzde 80'ini sağlayan 38 yaşındaki Kolombiya göçmeni Carlos Lehder'in Fidel Castro ve bazı gerilla gruplarıyla ilişki içinde olduğu mahkemede öne sürülen iddialar arasında.

Mahkeme salonunun ağır ve ciddi havası, siyah takım elbisesi, kara gözlükleri ve altın Rolex saatiyle sonradan görme bir milyarderi andıran genç adamı pek etkilemişe benzemiyordu. Kâh avukatlarıyla fısıldaşıyor, kâh can sıkıcı bir edayla savcıyı süzüyor, arada bir de yeşil tükenmez kalemiyle not tutuyordu. İnsan ilk bakışta sıradan bir davada bulunduğu izlenimine kapılabilirdi.

Ama salonun dışında içerideki rahat havadan eser yoktu. Tepeden tırnağa silahlı on kadar asker kapıyı tutmuşlar, içeri kuş uçurtmuyorlar, bir o kadarı da, yanlarında kurt köpekleri olduğu halde binanın çevresinde devriye geziyorlardı. Dört bir yana ise keskin nişancılar yerleştirilmişti.

Geçtiğimiz yıl, başlayan ve önümüzdeki günlerde karara bağlanması beklenen dava, ABD tarihinin en büyük esrar kaçakçılığı davasıydı. Sanık sandalyesinde oturan Carlos Lehder ise, "Kokainin Henry Ford'u" lakabıyla anılan dünyanın en büyük kokain kaçakçısı. Kolombiya'dan yeni yetme bir genç olarak geldiği ABD'de kokain işinde kısa zamanda "en büyük" hale gelmişti. 38 yaşındaki Carlos Lehder sadece 1978-1980 yılları arasında yasadışı yollardan ülkeye 3,5 ton kokain sokmuş, bu dönemdeki kazancı 300-400 milyar lirayı bulmuştu. ABD'de tüketilen bütün kokainin yüzde 80'ini kendisi karşılıyordu.

Lehder'in büyük düşü günün birinde Kolombia Başkanı olmaktı

Kokain kralı devrimci mi? Lehder'in adamlarınca vurulmamak için 3 günde bir arabasını değiştirmek zorunda kalan, davanın savcısı Robert Merkle "tam bir narko-terörist" olarak tanımladığı kokain kralının bir amacının da "ABD toplumunu kokainle zehirleyerek siyasi sistemi zedelemek" olduğunu söylüyordu. Merkle'nin sağ kolu olarak bilinen Stephen Yakovac'ın sözleri de savcıyı doğrulayacak nitelikteydi. Kokainin Kolombiyalı Henry Ford'u, her şeyden önce bir anti-emperyalistti. Kokain çekip iyice kafayı bulduğu saatlerde hep "Emperyalist Yankee'leri" kovup, Kolombiya başkanı olmayı düşlüyordu.

Savcı Merkle

Kokain kralının siyasi tavrı, mahkemeyi de "öküz altında buzağı aramaya" yöneltiyordu. Savcının kanıtlanmamış iddialarına göre, Lehder, Kolombiya'nın ünlü Marksist gerilla örgütüyle sıkı bağlantıları vardı. Dahası, kokain kralının iki esas ortağından biri, bir süre önce Küba'ya kaçmıştı ve şu anda, Küba'da, Fidel Castro'nun himayesi altında yaşıyordu. Bahama Adaları başbakanı ise, Lehder'le işbirliği yapan siyaset adamlarından biriydi. İşin içinde bulunan, Kolombiya'dan kokain taşıyan uçakların pilotları, badigardlar ve güzel kadınlar ise kokain ticareti davasını Amerikan TV dizilerine taş çıkartacak duruma getiriyordu.

Peki tonlarca kokain bu kadar kısa bir sürede ABD'ye nasıl sokulmuştu. Kralın sağ kolu Yakovac'a göre her şey son derece basitti. Kokain taşıyan uçaklar, Bahama Adaları'yla - Florida arasında trafiğin en kalabalık olduğu cumartesi günü, aynı güzergâhı izleyerek ülkeye giriyorlardı. Malları gümrükten geçirmek ise, Yakovac'a göre hiçbir zaman güç olmamıştı. Çünkü bütün gümrük memurlarının yanlarında küçük bir televizyonları vardı ve cumartesi günü eroinleri getirdikleri saatlerde yayınlanan spor programına daldıklarından görevlerini oldukça baştan savma yapıyorlardı.

Ölüm mangaları seçimler öncesinde ülkeyi kana buladılar

HAİTİ

Seçimler de kurtaramadı

Haiti'de geçtiğimiz hafta 20. yüzyılın en hileli seçimi olarak nitelendirilen bir seçim yaşandı. Muhalefetin boykot ettiği seçimlere halkın ancak yüzde 10'u katıldı. Bunda boykot çağrıları kadar şüphesiz seçimlerden önce ülkeyi kasıp kavuran ölüm mangalarının saçtığı dehşetin payı çok büyük. Ülkede bulunan yabancı gözlemciler tarafından komedi olarak nitelenen seçimlerde hile olaylarının çok aleni ve fütursuz olduğu belirtiliyor. Bazı adayların oy pusulalarına hiç rastlanmazken, bazı yerlerde de sandık kurullarının oyları kontrol ettikten sonra sandığa veya çöpe atmak konusunda tam yetkili olarak davrandıkları gözlendi. Muhalefet liderleri seçim sonuçlarının iptalını ve askeri yönetimin istifasını istedi.

Haiti'de seçimler geçtiğimiz kasım ayında yapılması gerekirken, Duvalier taraftarlarının giriştikleri eylemler yüzünden ertelenmiş ve bu olaylar sırasında elliye yakın kişi hayatını kaybetmişti.

İNGİLTERE

Japoncanın oyunu

"Made-in-Japan" çağrışımı yapan markaların satışlarını artırdığını gören firmalar ürünlerini Japonca isimlerle piyasaya sürüyor. Ne var ki, uydurma Japonca isimler geri de tepebiliyor. Geçtiğimiz hafta, Yugoslavya, İtalya ve Kore'de üretilen elektronik eşyaları Matsui adı altında piyasaya süren İngiliz Curry şirketi uydurma ad kullandığı için yüklü bir para cezası ödemek zorunda kaldı. Ancak Curry şirketinin itibarını asıl

PORTRE

ALDO RİKO

Elde var iki..

Geçen nisan ayında isyan bayrağı açarak Arjantin'de demokrasiyi tehlikeye sokan Yarbay Aldo Riko geçtiğimiz hafta yeniden ayaklandı. Göz hapsinde tutulduğu evden askeri mahkemede yargılanmak üzere kendisini almaya gelen birliğin üzerine ateş açarak kaçan Riko, 4. piyade Alayı'na üslendi. Riko'nun başlattığı ayaklanma diğer alaylardan birçok subayın da katılmasıyla büyüdü. Ancak yoğun çarpışmalar sonunda hükümete bağlı birliklere teslim olmak zorunda kaldı. Geçen nisan ayında, askerlerin cunta dönemindeki cinayetlerden dolayı yargılanmaması talebiyle ayaklanan Riko, o dönemdeki genelkurmay başkanının değiştirilmesini sağlamıştı. Şimdi de aynı taleple ortaya çıkan isyancı yarbay, yeni genelkurmay başkanının da ordunun birlik ve onurunu sağlayamadığını savundu. Geçen sefer demokrasinin korunması için halktan yardım isteyen Alfonsin bu kez fazla zorlanmadan, "kendini sadece savaşta iyi hissettiğini" belirten gedikli isyancının üstesinden geldi.

İsyancı Yarbay Aldo Riko (ortada)

Mafya babaları da ince ruhlu olabiliyor. Ancak bu ince ruhu keşfedebilmek için sessiz, sakin bir ortam gerekiyor. Cezaevi bu açıdan bulunmaz fırsat. Eczacı Michele Navorro için ölüm emri vermekten hüküm giyen Mafya babası Luciano Liggio da kişiliğinin sanatçı yönünü cezaevinde keşfetmiş. Sanat hayatına oğluna yazdığı şiirlerle başlayan Liggio ressamlıkta karar kılmış. Kararında pek de haksız sayılmaz. Babalık kadar olmasa da ressamlık hayli kârlı bir iş. Üstelik emniyetli de. Resimlerinin değeri 500 bin ile 10 milyon lira arasında değişen Liggio'nun sergisi Palermo'da büyük ilgi topluyor. Eski baba, yeni ressam Liggio'nun yegâne şikâyeti sergisini gezememesi.

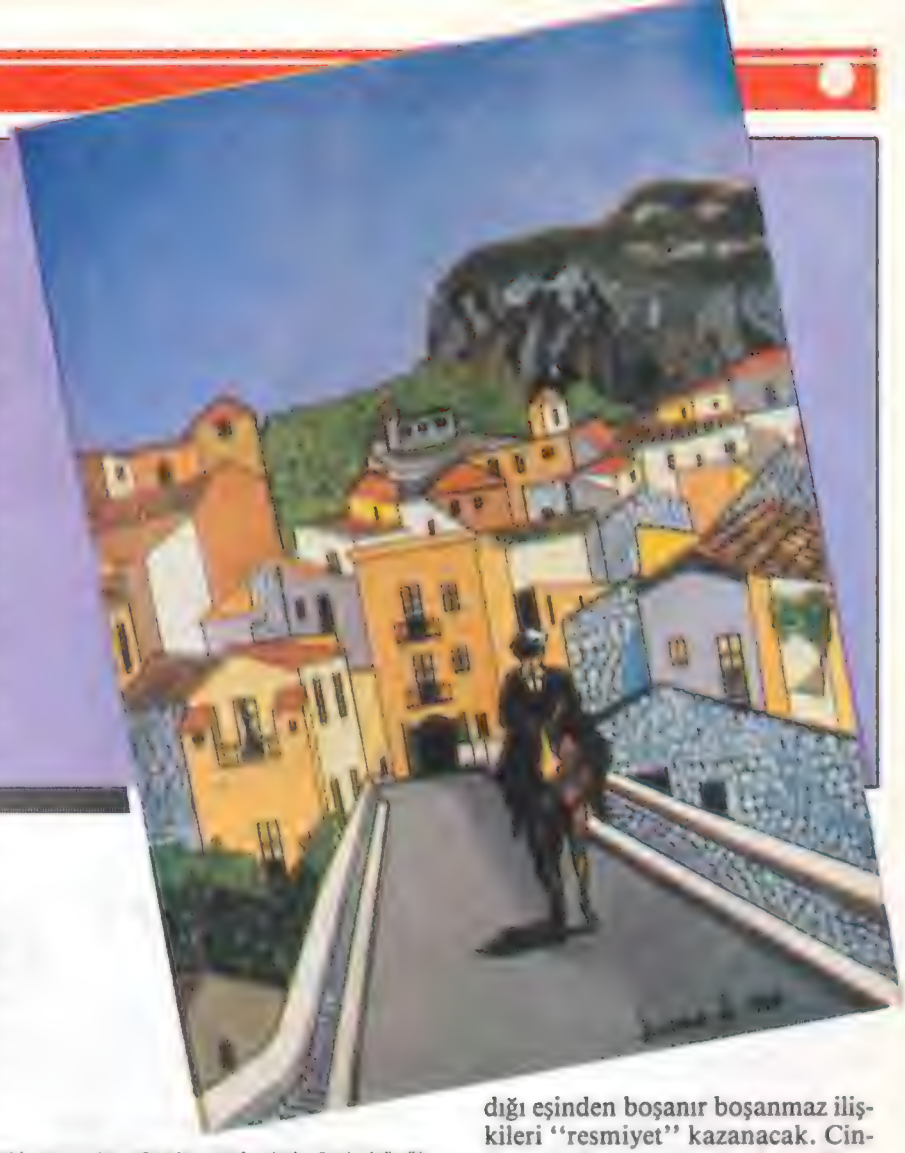

sarsan, uydurma Japonca ismin ünlü bir savaş suçlusuna ait olduğunun ortaya çıkması oldu. Matsui, II. Dünya Savaşı'nda 200 bin kişinin ölümünden sorumlu tutularak idam edilen bednam bir Japon generali. Durumun kötü bir tesadüf olduğunu belirten şirket yetkilileri, iki yılda iki milyon satan Matsui isminin değiştirilmesi konusunda kararsız.

Eski papaz Don Paolo, yeni adıyla Carla büyük bir heyecanla evleneceği günü bekliyor ve kadın olduğu için çok mutlu

İTALYA

Kadın papaz evleniyor

Cinsiyet değiştirerek İtalya'da kilise çevrelerinde hararetli tartışmalara neden olan papaz Don Paolo yeni adıyla Carla, düğün hazırlıkları yapıyor. Ancak Carla'nın özlemini çektiği "sıcak aile yuvasına" kavuşması için küçük bir pürüzün halledilmesi gerekiyor. Nişanlısı Rocco Marino henüz bekâr değil. Marino beş yıldır ayrı yaşadığı eşinden boşanır boşanmaz ilişkileri "resmiyet" kazanacak. Cinsiyet değiştirmesi nedeniyle kiliseden ayrılmak zorunda kalan eski papaz, bir süredir piyano öğretmenliği yaparak geçimini temin ediyor.

KISA... KISA...

• **Çin Seddi'ni ve Venedik'i kurtarmak** için çaba gösteren uluslararası bir komite gelir sağlamak amacıyla, yüksek sosyeteye hitap eden ve haziran ayında gerçekleşecek bir Pekin seyahati düzenledi.

• **Norveç Parlamentosu, siyasi ve** idari kuruluşların yönetim kademelerinin en az yüzde 40'ının kadınlara verilmesi zorunluluğunu içeren bir yasayı kabul etti.

• **Geçen mayıs ayında Meryem** Ana'nın 11 yaşında bir kıza göründüğü söylentileri üzerine, Sovyetler Birliği'nde küçük bir köy din adamlarının hücumuna uğradı. Bu durum Soyvet yöneticilerini endişelendiriyor.

Yusuf Özal, YASED'teki konuşmasında üstü kapalı bir biçimde Güngör Uras'ı taşlamıştı

DIŞBORÇ / TÜSİAD RAPORU

"Kötü haber" merakı

"Teorik" çalışmaların "pratik"te taşıdığı anlam iyi vurgulanmayınca TÜSİAD'ın "Dış Borç Raporu" müzmin "batma meraklılarını" harekete geçirecekti...

Devlet Bakanı Yusuf Özal, Yabancı Sermaye Derneği'nin geçen haftaki Genel Kurul'unda yaptığı konuşmada, TÜSİAD'ın yayınladığı "Dış Borç Raporu"na çatarken, Güngör Uras'a da küçük ve üstü kapalı bir "taşlama" yapacaktı.

Yusuf Özal "Hep" diyordu "Eskiden DPT'de çalışıp, sonradan TÜSİAD'a transfer olan bazı uzmanların icadı bunlar. Onların DPT'de en iyi bildiği iş neydi? Rapor hazırlamak. TÜSİAD'a transfer olunca da bu en iyi bildikleri işe ağırlık verdiler..."

Yusuf Özal'ın bu konuşmasını dinleyenler arasında Güngör Uras da bulunuyordu... İşin hoş yanı, Türkiye'de birçok çevre "her an bir dış borç krizi patlak verebilir" tezini çınlatmaktan garip bir "zevk" alırken, Güngör Uras, son dönemlerdeki yazılarıyla tam tersi bir görüşü savunmuştu. Uras bu konuda birçok kimsenin tersine "iyimser"di. İyimserliğinin gerekçesini de şöyle dile getiriyordu:

"Evet. Bugün Türkiye, enflasyon sorununu çözememiştir. Bu konuda söylenecek çok söz vardır. Ama dış gelir-gider dengesi gündeme geldiğinde, aynı şey söz konusu değildir. Turgut Özal'ın birinci derecede öncelik verdiği ve aynı zamanda en başarılı olduğu konu dış gelirlerdir... Türkiye'nin sahip olduğu iş hacmine göre olumlu bir gelişme söz konusudur. Türkiye batıyor diyenlere katılmıyorum."

Uras'ın Merkez Bankası bültenlerinden yararlanarak yaptığı - kendi deyişiyle-"bakkal hesabı"nda şu rakamları görüyorduk:

- 1987 yılının ilk dokuz ayında (ihracat, turizm, işçi dövizi ve diğer olmak üzere) Türkiye'nin tüm döviz gelirleri, 11 milyar 762 bin dolar olmuştu.
- Yine aynı dönemdeki döviz giderleri ise (ithalat, turizm ve diğer) 10 milyar 240 milyon dolardı.
- Bu şu demekti: Türkiye'nin ilk dokuz ayda, döviz gelirinde eksiği değil "fazlası" vardı. 1 milyar 522 milyon dolarlık bir fazlaydı bu...

"İşte" diyordu Uras "Yabancı bankalar, bu fazlalığı görerek bize borç veriyorlar. Onlara umut veren, döviz gelir ve giderleri arasındaki bu pozitif farktır. Yoksa, kimse kimseyi durduk yerde kredilen-

Oysa, Güngör Uras "ümitliydi"

dirmiyor.''

''Kriz bunun neresinde?'' Evet Türkiye'nin döviz gelirleri ile giderleri arasında ''pozitif'' bir ''fark'' oluşmuştu ama...Bu hesaba borç ve faiz ''geri ödemeleri'' dahil değildi. Söz konusu gerçeği, Uras da gözardı etmiyordu. Fakat şunu da unutmamak gerekiyordu ki, Türkiye, ilk dokuz ayda 4.1 milyar dolar dış borç ödemişti. Demek ki, ödeyebiliyordu.

Raporda, ''kısa vadeli borçların artışına'' da dikkat çekilmişti. Ama, Türk halkının bankalara yatırdığı ''döviz hesapları'' da bu kısa vadeli borç hesabına giriyordu. Kısa vadeli dış borç diye sunulan rakamların bir bölümü bizzat Türk halkının sahip olduğu döviz birikimiydi açıkçası...

Peki geçen hafta nasıl olmuştu da ''borç bunalımı'' diye bir kavram girmişti Türkiye'nin gündemine... TÜSİAD'ın raporu gerçekleri saptırıyor muydu? Aksayan neydi?

Raporun aksadığı nokta. Eski DPT ve eski TÜSİAD uzmanı Güngör Uras TÜSİAD'ın bu konuda rapor hazırlamasında bir sakınca görmüyordu. Uras'a göre mesele ''anlatım''da çıkmıştı:

''Akademisyenler, bazı konuları, belli bir anlatım cesaretiyle dile getirebilirler. Ama TÜSİAD için durum daha farklıdır. Akademisyenler için o kadar önemli olmayan 'anlatım' konusu TÜSİAD için önemlidir.''

Dinçkök: ''Borç ödemede sıkıntımız yoktur''

Hangi ülkenin 100 doları, dünya pazarında ne ediyor?

ÜLKE	TİCARİ BORCUN PAZAR FİYATI
• Mısır	99 dolar
• Venezüella	98 dolar
• Tayland	97 dolar
• Kore	96 dolar
• Malezya	96 dolar
• Yugoslavya	95 dolar
• Kıbrıs	94 dolar
• Kolombiya	91 dolar
• Meksika	83 dolar
• Brezilya	82 dolar
• Uruguay	81 dolar
• Ekvador	75 dolar
• Şili	59 dolar
• Filipinler	57 dolar
• Peru	45 dolar
• Bolivya	40 dolar
• Arjantin	10 dolar
• Türkiye	10 dolar
• Kosta Rika	10 dolar
• Nikaragua	10 dolar

TÜSİAD Raporu bu tablonun altında şu açıklamayı yapıyordu: Türkiye kredibilitesinin bir göstergesi olan birim borcun pazar değeri açısından sıralamanın en altlarında bulunmaktadır.

TÜSİAD için anlatım önemliydi, çünkü söz konusu raporda bazı bölümlerin ''belli modellere'' dayanılarak ''teorik'' olarak gerçekleştirildiği en azından ''önsözde'' belirtilmiş olsa, basın da belki durumu en ''karanlık'' yanından yansıtmayacaktı kamuoyuna...

Örneğin gazeteler raporu ''haber'' olarak kullanırken şu anlatımı çarpıcı bulmuşlardı: ''Türkiye'nin kullandığı her bir dolarlık borcun dünya pazarındaki değeri 3 Sent.'' Oysa, bu ''teorik'' bir çalışma sonucu çıkmış bir rakamdı.

Gerçekte ise, Türkiye'nin 1 dolarlık borcu dünya piyasasında çok daha yüksek rakamlardan işlem görüyordu. İşte TÜSİAD Raporu'nun önsözündeki eksik buydu. Bazı rakamların, bazı teorik modellere dayanılarak oluşturulduğunu, pratikte ise, daha farklı sonuçların söz konusu olduğu ya da olabileceği not düşülmüş olsaydı bu kadar ortalık karışmayacaktı...

TÜSİAD'ın yanıtı. Hafta boyunca TÜSİAD'a yapılan eleştiriler; hata sonunda, TÜSİAD Başkanı Ömer Dinçkök'ün düzenlediği basın toplantısında yanıtlanacaktı.

Dinçkök, ülkenin özel şartlarına duyarlı olduklarını vurguluyordu. Söz konusu rapor, altı ay öncesinde yayınlanabilir hale geldiği halde, referandum ve erken seçim platformu nedeniyle bekletilmiş ve kamuoyuna sunulmamıştı...

Dinçkök, ''dış borçların önemli bir boyutunu da uluslararası ilişkilerin ve itibarımızın oluşturduğunu bilmekteyiz'' diyordu... Ama referandum ve seçim ortamında bekletilip yayınlanmayan Dış Borç Raporu'nun İstanbul'da yapılan Business International toplantısı arifesinde ve yabancı işadamlarının tüm dikkatini üstümüze çevirdiği bir sırada basına yansıması da akıllara takılan bir konu oluyordu.

Dinçkök ''borç olarak borç ödemenin sakıncası yok, yeter ki, ekonomi büyüsün'' görüşündeydi...

Basın toplantısına Rapor'u hazırlayanlardan biri olan Prof. Tansu Çiller de katılmıştı. Bütün bir hafta, basına ''boy hedefi'' olmaktan yorulmuş olmalıydı. Yaptığı açıklamalar içinde kuşkusuz en dikkat edilmesi gereken ayrıntılardan biri rapordaki rakamların 1986'yı yansıttığı, 87'yi içermediğiydi...

Çiller, basına boy hedefi olmuştu. Oysa, kendisi ile birlikte bu çalışmaya imzasını koyan bir ad daha vardı: Doç. Dr. Hüsnü Kızılyallı. İşin hoş yanı Kızılyallı'nın daha Mülkiye sıralarından itibaren arkadaşları arasında müzmin bir ''karamsar'' olarak bilinmesiydi...

Kime yaradı? Türkiye, umutlu olabileceği, fakat aynı zamanda özel bir dikkat gerektiren ince bir çizgiden geçiyordu. Muhakkak, söz konusu Rapor'un dikkate değer birçok temel uyarısı vardı.

Ama muhakkak olan bir şey daha vardı ki, teorik bir çalışmanın pratikteki anlamı yeterince açıklanmadığı için gereksiz bir ''tatsızlık'' yaşanmıştı... ''Ekonomik sonuçlar yaratması olasılığı bulunan bir tatsızlıktı bu. Nitekim, hemen Tahtakale'de döviz fiyatları hızlı bir tırmanışa geçmişti. Kimbilir belki de bir süredir ellerindeki döviz birikimini ''devalüasyon baskısı'' yaratarak daha farklı ölçülerde ''değerlendirmek'' isteyen banka çevreleri de bu işe epeyce ellerini ovuşturmuşlardı?..

Nilgün UYSAL

BAYAR'IN ÖMRÜ SABANCI'YA(?)

Sheraton Oteli'nde yapılan "Türkiye'de Bölgesel Politika" seminerinin birinci günüydü. İlk kahve molasından sonra, herkes salona dönmüş ve ikinci oturuma geçilmişti ki, bir süre sonra, ön sıralarda bir kıpırdanma olacaktı. **Sakıp Sabancı**, ardından danışmanı **Güngör Uras** sessiz adımlarla salonu terk ediyorlardı. Olur a... Demek ki, "önemli" bir işleri vardı.

Tebliğler bitip de "tartışma" bölümüne geçildiğinde "önemli işin" ne olduğu açığa çıkacaktı. İlk sözü Sabancı almıştı. Anlaşılan, Sakıp Bey, danışmanı Güngör Uras'la dışarıda dersini çalışıp gelmişti. İşte, kürsüdeydi...

Önce, az gelişmiş yörelerden çıkıp İstanbul gibi büyük merkezlere yerleşen sermaye gruplarına dikkat çekti. **Asil Nadir**'in adını açıkça anmıyordu, ama sözleri açıktı:

"Başbakanımız, Kıbrıs'a yatırım yapın diyor. Gidiyoruz. Bir de bakıyoruz ki, oradan çıkan işadamları, kendi topraklarını ihmal edip başka merkezlere akmışlar. Biz de İstanbul'a sonradan geldik, ama her zaman Adana'da ağırlığımızı korumuşuzdur. Babam **Hacı Sabancı** bu noktaya itina etmiştir. Nitekim babamın bu çabasını gören **Celal Bayar** onu yüreklendirmek için 'Tanrı benim ömrümden alıp seninkine versin' demişti. Babam öyle bir koşturdu ki 59 yaşında öldü. Bayar ise bir o kadar daha yaşadı."

Sabancı "Bayar, babamı bir koşturdu ki..." diyordu

TELEFONUN TELLERİ...

İki genç adam. İkisinin de önünde birer bilgisayar ekranı. İkisinin de elinin altında birer telefon ahizesi... "Şehirlerarası" mesafelerden "şirket içi" bir sorunu görüşecekler. Telefonla arıyorlar birbirlerini. Kalemi alan, önerisini geliştiriyor ekranın üstünde. Karşı taraf, itiraz etmişse, ekrandaki görüntüye başka biçimler verebiliyor.

Bu bir gösteriydi. ISDN teknolojisine dayalı bir telefon santralinin marifetleri, Ankara'daki bir otelin salonlarında sergileniyordu. Netaş, bu deneme gösterisinde, çiçeği burnunda genç elektronik mühendislerini kullanmıştı. Bu genç elemanlardan bir tanesi **(Süha Ülgen)** Kanada'da özel olarak yetiştirilmişti ki, gelip burada başka elemanları da o eğitsin diye... Süha Ülgen, Northern Telecom'un, ISDN teknolojisini tanıtmak için başka ülkelerde yapacağı gösterilerde de özel olarak "rol" alacak, oralarda da "eleman" yetiştirecekti. Bütün bunları belli bir gururla anlatıyordu. Haksız da sayılmazdı. Yeni bir teknolojinin

İletişimde son teknolojiyi genç elek

BABIALİ'DE BİR KÜLTÜREVİ

Genç sinema yönetmenlerinden **Engin Ayça, Çiğdem Özgüden** ile birlikte Cağaloğlu'nda bir sinema kültür merkezi açtı. Giriş katında bir kitabevinin bulunduğu İstanbul Reklam binasının bir alt katı, 120 kişilik bir sinema salonu haline getirilmiş oluyor böylece...

"Cağaloğlu Kültürevi" adı verilen bu sinema salonu, küçük bir galeri ve kafeterya ile de bağlantılı...

Böylece, kitabevi, resim galerisi, kafeteryası ve sineması ile komple bir kültür

Cağaloğlu Kültürevi, gazetecilerin de "sınav yeri" mi olacak?

ronik mühendisleri tanıtıyordu...

Avrupa Kıtası'ndaki temsilciliğini tek başına genç bir Türk mühendisi olarak yapacaktı.

İMAN GÜZELLİĞİ

Bir erkek çocuğu; mayo üreten bir firmadan "Gelin ilginç gösterilerimiz var" diye bir davet alırsa ne yapar? Ne yapacak kimseye içindeki telaşı çaktırmadan tıngır tıngır koşturur davete...

Tatlı genç hanımlar tarafından sunulan açık seçik bir mayo defilesini hangi erkek çocuğu kaçırmak ister ki?

Geçen hafta Ay-Yıldız'dan böyle bir davet alan basın mensuplarını da böyle tatlı bir telaş saracaktı. Umutları, soluk kesen bir mayo defilesi izlemekti.

Gelin görün ki "erkek çocuğu hesabı", davette sunulana uymayacaktı. Bu bir gösteriydi. Ama, defile değil. Sadece slayt gösterisi.

Ay-Yıldız; 1988 mayolarını sunması için dünyanın en ünlü mankenlerinden biri olan **İman**'la anlaşmıştı... İman Afrika'nın Somali'sinden çıkıp Amerika'nın bir numaralı mankeni olmuştu. Üstelik Müslümandı... Ay-Yıldız mayolarının çekimi için tam bir ay çalışmıştı Müslüman İman... ve sadece 15 bin dolarcık almıştı...

İman kızımızın imansız ve kusursuz esmerliğini yakında televizyon ekranlarından seyredecektik...

İşte haber buydu. Defile görmek hevesiyle koşturan erkek çocukları, çikolata renkli İman Abdülmecit'in birbirinden etkileyici slaytlarını izlemekle yetindiler... Yetineceklerdi. Ne denir? Kader...

KAHVE ERKEKLERİNE "BECERİ KURSU"

"İpekböcekçiliğiymiş... Ya da halıcılıkmış... Artık bu tür gelenekselin de gelenekseli olan faaliyetleri gözden çıkartın."

Geçen hafta İstanbul'da yapılan bir seminerde, Prof. Dr. **Mübeccel Belik Kıray**, orada bulunan planlamacılara dönerek böyle söyleyecekti.

Oysa, biz ne yapıyorduk? Bir marifetmiş gibi Doğu'da

Mübeccel Kıray kahvelerde pinekleyen erkeklerden yakındı

"beceri kursları" gibi "gösterişli" adlarla "halıcılık" kursları açıyorduk.

Mübeccel Hoca "Ayıp diye bir şey var" diyordu:

"Bir de utanmadan, marifetmiş gibi televizyonda gösteriyorsunuz gencecik kızları. Onları görünce içim sızlıyor. Biliyorum ki, bir süre sonra gözleri bozulacak. Peki, kahvelerde bütün gün pinekleyen erkekler ne olacak?"

Gazeteciler dünyanın en pahalı mankeni İman'ın slaytlarıyla yetinmek zorunda kaldılar

odağı kurulmuş oluyor Cağaloğlu'nda...

Engin Ayça Cağaloğlu Kültürevi salonunda daha önce "oynamış" fakat "sanat değeri" olan filmleri gösterime sokacaklarını söylüyor. Biletler bin lira olacak. 12.00 ile 18.30 arasında 4 seans yapacaklar...

Trafik tıkanıklığı ya da zaman yetmezliği yüzünden zorlanan basın mensupları için hiç kuşkusuz güzel bir olanak bu... Aynı zamanda küçük bir **"sınav yeri"** de... Cağaloğlu Kültür Merkezi iyi iş yapamazsa, Cağaloğlu'ndaki kalem arkadaşlarımız da "kültür"den **"kırık not"** almış olmayacaklar mı?"

Mesela!

Başbakan Özal'ın İstanbul'daki Business International toplantısı'nda yaptığı küçük bir itiraf:

"Bir muhalefet partisinin lideri bana 'Niye seçimlerden önce zam yapmıyorsunuz?' dedi. Ben de ona 'Seçimlerden önce zam yapacak kadar aptal değilim' dedim."

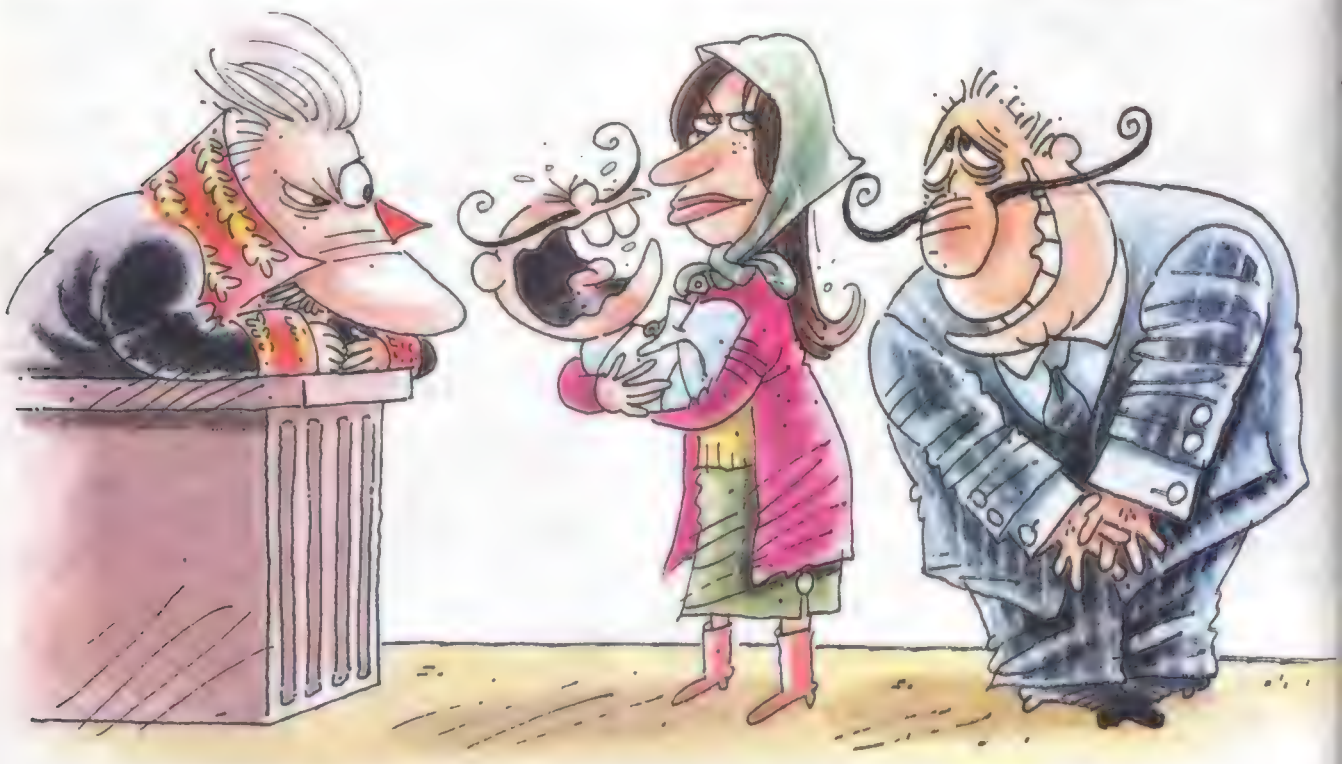

KANAYAN YARA / BABALIK DAVASI

Olan çocuklara oluyor...

Son yıllarda giderek artan babalık davalarında uygulanan testler, Avrupa ölçüleri dikkate alındığında hiç de inandırıcı değil. Meselenin hukuk yönü de son derece karmaşık. Ara yerde harcanan ise her zaman olduğu gibi masum çocuklar...

Babacan Asliye Hukuk Hâkimi Hasan Keskin önündeki raporları görünce bir hayli şaşırmıştı. Çünkü küçük Çağrı, Vecihi Eröge'nin çocuğu olabilirdi de, olmayabilirdi de... Raporlarda bu konuda bir açıklık yoktu. Açıklık şöyle dursun, durum iyiden iyiye arapsaçına dönmüştü. Üstelik raporları düzenleyen kişi ve kurumlar, yabana atılacak gibi de değildi. Söz konusu raporlardan ilki Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'na, ikincisi ise Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Genetik ve Patoloji Bilim Dalı Başkanı Prof. Asım Cenani'ye aitti...

Bir baba aranıyor. Aslında Vecihi Eröge ile Banu Serpil Oksay'ın tanıştıkları ilk günlerde her şey yolundaydı. Oksay, Eröge'nin avukatıydı. İş görüşmeleri giderek sıklaşmış ve bir süre sonra kendi çapında bir aşk ilişkisine dönüşmüştü. Gerçi Eröge evliydi ama bir süre sonra boşanmayı düşünüyordu. Bu arada beklenmedik bir şey olmuş, Oksay hamile kalmış ve Eröge'nin maddi ve manevi yardımıyla Amiral Bristol Hastanesi'nde Çağrı'yı dünyaya getirmişti...

Çağrı'nın doğumu, bütün işleri aksatmıştı. Eröge ile Oksay arasında münakaşa şeklinde başlayan anlaşmazlık, çok geçmeden kavgaya dönüşmüş ve kafası kızan Eröge, çareyi Oksay'ı terk etmekte bulmuştu. İşlerin çığırından çıktığını gören Oksay mahkemeye başvuracak ve Eröge'den, Çağrı'nın babalığını kabul etmesini isteyecekti. Oysa Eröge tam aksini iddia ediyordu. Çağrı kendisinin çocuğu değildi...

Raporlardan rapor beğen. Bunun üzerine mahkeme, Eröge, Oksay ve küçük Çağrı'yı Adli Tıb'ba sevkediyordu. Yapılan testler sonucu Adli Tıb'bın verdiği rapor hiç de net değildi. "Olabilir" diyordu rapor, yani kesin bir şey söylemiyordu...

Tabii Eröge de boş durmuyor ve avukatı aracılığıyla Cerrahpaşa Hastanesi'ne başvuruyordu. Prof. Asım Cenani'nin imzasını taşıyan rapor da en az birincisi kadar ilginçti. "Vecihi Eröge'nin kan grubu 0, anne Banu Oksay'ın kan grubu A olduğuna göre, çocuk Çağrı A grubunu annesinden ala-

bileceği gibi, A grubundan veya AB grubundan bir babadan da almış olabilir. (...) Bu grup itibariyle her yüz erkekten seksen dördü çocuğun babası olabilir..." Liste uzayıp gidiyordu. RH faktörüne göre yüz erkekten 53'ü P_1 faktörüne göre bütün erkeklerin beşte dördü, Lutheran Kan Grubu'na göre ise her yüz erkekten 92'si küçük Çağrı'nın babası olabilirdi...

Baban kadar konuş. Bu, mahkemelere yansıyan "babalık davaları"nın ne ilkiydi, ne de sonuncusu. Babayı belirlemek için uygulanan testlerin ilkelliği ve güvenilir olmaması, önemli bir sosyal yaraya tuz biber ekiyordu. Hiçbir şeyden haberi olmayan küçük yavrular mahkeme kapılarında perişan oluyor, adli makamlar bir türlü işin içinden çıkamıyorlardı. Dolayısıyla dava dosyaları da kabardıkça kabarıyordu.

"Bizim yaptığımız testlerde en iyimser tahminle yüzde 80 isabet sağlanmaktadır. Avrupa'da ise başka testlerle yüzde 99.96'lık bir orana ulaşıyorlar. İdeal olanı da budur." Bu sözler Kızılay Genel Müdürlüğü Merkez Kurulu Üyesi Op. Dr. Ertan Gönen'e aitti. Gönen'e göre, babalık testlerindeki yüzde 20'lik yanılma payı oldukça yüksek bir orandı ve adli hatalara sebep olabiliyordu.

Oysa Adli Tıp Kurumu ve Ankara Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı Prof. İbrahim Tunalı hiç de öyle düşünmüyordu. Prof. Tunalı'ya göre Türkiye'de uygulanan testler yeterliydi. Tek sorunları eleman sıkıntısıydı.

Çocuklara kıymayın efendiler. Ancak işin tıbbi yönü kadar hukuki yönü de karmakarışıktı. Doğmaktan başka hiçbir suçu olmayan çocuklardı asıl mağdur edilen. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi doçentlerinden Haluk Burcuoğlu'na göre, mevcut hukuk sistemi içerisinde çocuğun "tam piçlikten" kurtulması mümkün değildi. Çocuk ancak "yarım piçliğe" geçebilirdi. Üstüne üstlük baba çocuğu tanımadıkça bu yarım bağın kurulması da düşünülemezdi. Evlilik dışı doğmuş çocuklar için açık olan yol, sadece ve sadece mali babalık davası yoluydu.

Böyle bir babalık davasında mahkeme çocukların bir kısmını "evlilik içi çocuk" kabul ederken, bir kısmını da "düzgün olmayan soybağlı çocuk" olarak nitelendiriyordu. Hukuken "babasız çocuk" statüsü ise herhalde bunların en vahimiydi. Çocuklar arasında böyle hukuki ayrım yapmanın temel insan hakları ve Anayasa ile bağdaştığını ise herhalde kimse iddia edemezdi. Doç. Burcuoğlu, tüm hukukçuları, hukuk sistemine sürülmüş bu kara leke için mücadeleye çağırıyordu ●

"Testler düzeltilmeli..."

Geçtiğimiz aylarda Viyana'da yapılan Adli Tıp Seroloji Kongresi'ne katılan Kızılay Genel Müdürlüğü Merkez Kurulu üyesi Op. Dr. Ertan Gönen, **Nokta'nın sorularını yanıtladı.**

Nokta: Babalık testi için size yapılan başvuru oranı nedir?

Gönen: Bize genellikle adli makamlar başvurur. Yılda ortalama 700-800 başvuru olur. Biz burada kan gruplarını, sup gruplarını ve RH faktörünü analiz ederek babalık testi yaparız. Bu analizler sonucunda en iyimser ve en yüksek rakamla yüzde 80 isabet sağlanmaktadır. Avrupa'da ise daha başka testlerle % 99.96 gibi bir rakama ulaşabiliyorlar. İdeal olanı budur. Bizdeki % 20'lik hata payı, adli makamlara göre oldukça büyük bir oran.

Nokta: Peki bunun sakıncaları olmuyor mu?

Gönen: Tabii bunu adli hatalar yönünden almak gerekir. Bu testlerin düzeltilmesi gereğini kabul etmemiz lazım. Ancak işin resmi muhatabı hükümetimizdir. Hükümetin bu konuyu ele alıp laboratuvarları kurması şarttır. Bizim yaptığımız araştırmalara göre bu işin bugünkü mali portesi 300 milyon lira civarında. Bunun adli mekanizmaya büyük yararı olacaktır.

Nokta: Bizim kullandığımız tekniklerin geçerli olduğu başka hangi ülkeler var?

Gönen: Doğu'daki ülkeler var. Arap ülkeleri var. Japonlar oldukça ileri olduklarını iddia ediyorlar. Ama kongreye sundukları tebliğler o kadar da inandırıcı değildi.

Nokta: Seroloji Kongresi'nde ne gibi yenilikler vardı?

Gönen: Bir Alman profesör yeni bir protein bulmuş. Bu tahlilleri güçlendiriyor elbette ama her yeni buluşla beraber önceki testlerde de oynama oluyor. Bunlar aynı zamanda tescil edilmiş çalışmalar. Bunların yaygınlaşması ise ileriye dönük bir beklentidir.

Nokta: Peki bu testlerdeki risk oranının % 80'den % 99.96'ya düşürülmesi ne kazandıracaktır bize?

Gönen: Bu, öncelikle adli açıdan önemli. Bu gerçekleşirse insanlar babalık sorumluluğunu daha rahat alacaklardır üzerlerine. Tereddüt payı azalacaktır yani. Davalarındaki belirsizlik de böylece ortadan kalkacaktır. Bir bakıma insanlar daha huzurlu olacaklardır böyle durumlarda.

DİNİ YAYINLARDA CENNET

Cennette kadına yer var mı?

Piyasada çok miktarda satılan bazı dini yayınlarda tanımlanan cennet anlayışı, çağdaş kadına ilişkin birtakım soruları gündeme getiriyor

Kadınlar cennetlik mi yoksa cehennemlik mi? Kuşkusuz bu soruya göstereceğiniz ilgi, sadece cinsiyetinizle değil, dini inancınızla da yakından bağıntılı... Eğer "Cennetle de cehennemle de işim yok" diyorsanız o başka. Ama "Elhamdülillah Müslümanım" deyip gönlünüzün bir köşesinde asude bir cennet hayali kuruyorsanız hayal kırıklığına uğramanız işten bile değil.

Kötü kızlar cehenneme gider,iyi kızlar da... Zaman Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni M. Şevket Eygi'nin sahibi olduğu Bedir Yayınevi'nden çıkan Ölüm,Kıyamet ve Ahir Zaman Alametleri adlı kitap ve benzeri birçok yayın kadınlara cehennem istikâmetini gösteren birçok hadisle dolup taşıyor. Son zamanlarda İslam dünyası'nda etkinlik kazanmaya çalışan birçok Müslüman kadın için bu yayınların özel bir önemi olsa gerek, ama bırakın onları; sıradan Müslüman kadınlar için bile durum oldukça umut kırıcı.

Sözünü ettiğimiz kitapta, Ebu Umame'nin peygamberden rivayet ettiği hadis aynen şöyle: "Allah Taala'nın, cennete soktuğu herhangi bir kimseye muhakkak yüce Allah, ceylan gözlü hurilerden otuz, cehennem ehlinden de sahip olduğu yetmiş kadınla evlendirecektir. O kadınların her birinin şehvetli ön taraflarında, tenasül uzuvları vardır. Erkeğin de, zayıflamayan, eğilip bükülmeyen tenasül uzvu vardır."

Bu tür yayınlarda, müminlere vaat edilen huri sayısı sık sık değişiyor. Ve cennetin cazibesini artırmak için vaat edilen "hanım" sayısı da artıyor. Kadınların artması iyi de, zavallı mümin biraz olsun kafasını dinlemek için geldiği şu cennette, bu kadar kadınla nasıl baş edecek? Bu sorun güvenilir İslam kaynaklarından Tirmizi'nin Enes Bin Malik'ten rivayet ettiği başka bir hadiste şöyle çözümleniyor. "Hz. Muhammed: Mümine cennette şöyle şöyle erkeklik kudreti verilir buyurdu. Oradakilerden biri tarafından 'Ey Allah'ın Resulu erkek buna muktedir olabilir mi diye soruldu. Resulullah: Şüphesiz ki cennet halkından bir kişiye yemek, içmek ve şehvet hususlarında muhakkak yüz kişi kudret ve kuvveti verilir buyurdu..." Bütün bunların uydurma olduğunu düşünmek pekâlâ mümkün. Ama olaya kadınlar açısından bakıldığında, Kuran'ı Kerim'de de sonucun pek fazla değişmediği görülüyor...

Kuran'da da, inciler içine yerleştirilmiş ceylan gözlü huri kızlarından, göğüsleri tomurcuklanmış eşlerden söz ediliyor... "O cennette, gözlerini yalnız kocalarına çevirmiş, daha önce insanların ve cinlerin dokunmamış olduğu eşler vardır. Onlar saflık ve güzellikte, sanki birer yakut ve mercan gibidir." (Er-Rahman suresi 55. 56. ayetler) El Vakıa suresinde ise, şöyle deniyor: "Hakikaten biz dünyada iken ihtiyarlamış kadınları gençleştirerek, cennette onları yepyeni bir yaradılışta yaratmışızdır. Böylece onlar, hep bakire kızlar olarak kalacaklardır. Onları kocalarına düşkün ve yaşıt olarak kılmışızdır." Cennetle ilgili ayetlerde, kadınlara huri ya da dünya ehlinden eşler ola-

ŞAHİN ERKOÇAK / NOKTA

rak, erkeğe hizmet etmekten başka bir şey vaat edilmiyor. Yine rivayet edilen başka hadislerde kadınlara ait pek iç açıcı şeylere rastlanmazken, erkek müminleri yakından ilgilendiren bekâret sorunu hararetli bir biçimde tartışılıyor. İmam Bezzar'ın rivayet ettiği bir hadiste, Hz. Muhammed'in şöyle söylediği aktarılıyor: "Evet nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki bir kişi bir sabahta yüz adet bakire kızla cinsel ilişki kuracaktır."

Dünya kadınları hurilere karşı. Zeferandan, miskten, kâfurudan, amberden mamul, üzerlerinde -gelincik çiçekleri gibi- yetmiş bin kat elbise olduğu halde, derilerinin inceliğinden ciğerleri ve ilikleri görülen huri kızları aynı zamanda son derece sadık ve yumuşak başlı. Cennette eşlik edecekleri kocalarına toz kondurmadıkları gibi, bu konuda dünya kadınlarıyla sık sık sert tartışmalara giriyorlar. İmam Tirmizi'nin rivayet ettiği bir hadiste Hz. Muhammed'in şöyle söylediği aktarılıyor: "Herhangi bir kadın, dünyadaki kocasına eziyet ederse, muhakkak o zatın, cennetteki ceylan gözlü hurilerden olan eşi 'Allah seni kahretsin' ona eziyet etme. O ancak senin yanında muvakkat olarak bulunmaktadır. Ve senden ayrılıp bize gelmesi yakındır diye beddua eder." Yine İmam Tirmizi'nin rivayet ettiği başka bir hadiste Hz. Ayşe'nin "Dünya kadınları onları mağlup edecekler" dediği anlatılıyor. Ve mümin kadınlar huri kızlarına şöyle çıkışıyorlar: "Bizler namaz kıldık, siz kılmadınız. Bizler oruç tuttuk, sizler tutmadınız, bizler aptesler aldık sizler almadınız, bizler sadaka verdik sizler vermediniz..."

Hurilerle dünya kadınları arasında erkeklerin paylaşılması konusundaki bu tartışmalar hadislerde sürüp gidiyor.

Dayak cennetten çıkma. Her şeye rağmen cennete gitmekte ısrarlı olan kadınlar ise bazen bu isteklerini oldukça pahalıya ödüyorlar. İmam Malik'in rivayet ettiği bir hadise göre Hz. Ebubekir'in kızı Esma'yı, kocası Zübeyr çok dövermiş. Bir gün evden izinsiz çıktığı için yine kocasından dayak yiyen Esma'yı babası Ebubekir şöyle teselli etmiş: "Kızcağızım sabret, çünkü Zübeyr Salih bir zattır. Ola ki o cennette senin eşin olabilir. Yemin ederim ki bir kimse bakire bir kızı alırsa cennette onunla evleneceği bana ulaşmıştır." Böylece kocalarından yedikleri dayağa ömür boyu sabır gösteren kadınlar, öbür dünyada da yine aynı adamla evlenerek (hem de ebedi olarak) cennetlik oluyorlar...

Buna rağmen kadınların cehennemlik olma şansı erkeklere oranla her zaman daha fazla. İmam Şarani'nin Ölüm, Ahiret ve Ahir Zaman Alametleri kitabında, Sırat Köprüsü üzerinden kayıp düşenlerin çoğunlukla kadınlar olduğu saptanmış. "Elbise giyinmiş, fakat çıplak olan, erkeklerin kalplerini kendilerine meyil ettiren, kibirle salınarak yürüyen, başları Horasan'ın iki hörgüçlü develerinden meyilli iri iri hörgüçleri gibi olan kadınlardır. Bu kadınlar cennete giremezler ve onun kokusunu duyamazlar. (Halbuki cennetin kokusu 500 senelik mesafeden duyulur.) "İmam Malik'ten rivayet Hadis-i Şerif...

Acaba Havva cennetten kovulduğuna çok mu pişman oldu. Ne dersiniz?

Ayşegül DEVECİOĞLU

Kuran'ın yorumu biraz erkekçe

Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Hayrettin Karaman konuyla ilgili sorularımızı yanıtladı:

Nokta:Sayın Karaman,piyasada cennet ve cehennemden söz eden birçok dini yayın var. Yaygın şekilde satılan ve okunan bu yayınların ciddiyeti nedir?

Karaman: İslam'da hatasız ve mutlak kabul edilen bir tek kaynak var. Bu da Kuran'dır; yayınlanan birçok kitapta aktarılanlar, rivayetlere dayanıyor. Bunların ise pek azı güvenilir.

Nokta: Gerek bu yayınlarda gerek Kuran'ı Kerim'de İslamiyet'e inanan kadınları cennetle ilgili hayal kırıklığına uğratacak pek çok ayet ve hadis var.

Karaman: Kuran'daki ayetlerin yorumunda erkekçe bir düşünce hâkim olmuş. Ama yükümlülükler ve bunların karşılıkları açısından, kadın ve erkek eşit kılınmıştır. Mesela ayetlerde "Cennet, annelerin ayağı altındadır" der. Bu çok ilginç bir ayet, demek ki anneler cennetten de yüksekte...

Nokta: Eşitlikten söz etmek biraz güç değil mi? Gözlerini yalnız kocalarına dikmiş, insanların ve cinlerin daha önce dokunmadığı kadınlar, ceylan gözlü huriler. Kadınlar hep erkeklere sunulan birer ödül...

Karaman: Kadınlara yönelik ayetler de var. Bu konuda anlatılan bir fıkrayı nakledeyim. Hz. Muhammed, bir gün kendisini ziyaret eden yaşlı acüz bir kadına şaka yaparak,'Acüzkadınlar cennete giremeyecek' demiş. Kadın üzülünce de 'Sen giremeyeceksin demedim ki, o zaman Allah seni en genç, en canlı haline döndürecek" diyerek teselli etmiş...

Nokta: Kuran'daki El Vakıa süresinde böyle bir ayet var. Ama ihtiyar kadınların gençleştirileceğinden söz ederken, kocalarına düşkün ve yaşıt biçimde yaratılacakları ekleniyor... Yani kadınlar, yine erkekler için gençleştiriliyor...

Karaman: Ama cennette yalnız huriler yani melek cinsinden kadınlar yok. Gılmanlar yani melek cinsinden erkekler de var. İslam dünyada ve ahirette, oğlancılığı yasak ettiğine göre, huriler erkekler içinse gılmanlar kimin için yani, sormak lazım o zaman: Kızlar kimin için, oğlanlar kimin için...

DÖNEMLİ DY YAYINCILIK

MİHAİL GORBAÇOV

GLASNOST
Asıl Neyi İstiyorum?

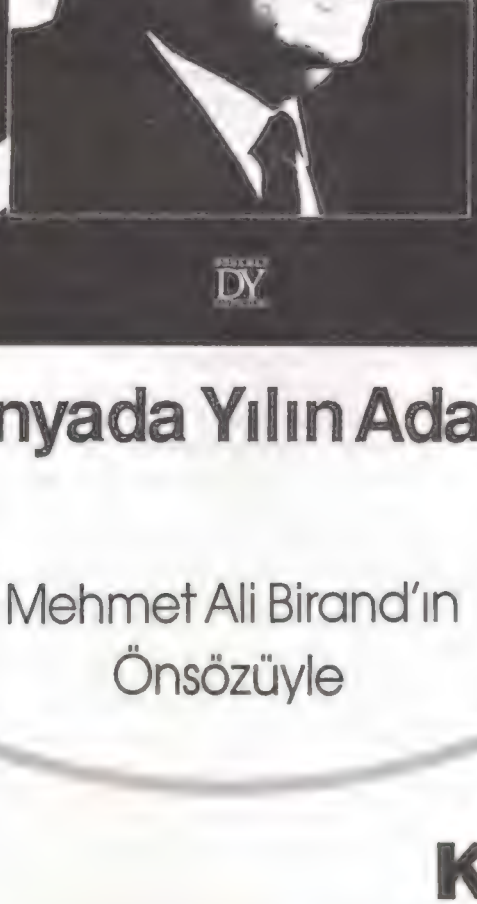

DY

Dünyada Yılın Adamı

Mehmet Ali Birand'ın
Önsözüyle

Kitapçılarda!

DÖNEMLİ YAYINCILIK A.Ş. Satış Servisi ATAKAN SOK. Sun apt. No: 22 Daire:1 80310 Mecidiyeköy - İstanbul Tel: 174 63 73

"Miyavca"nın sırları

Dünyada kediseverlerin ve ev kedilerinin sayısı hızla çoğalıyor. Bu sevimli yaratıklarla birlikte yaşamak için onları anlamak gerektiğini düşünenler araştırmacıların bulgularına kulak veriyor.

"Her akşam aynı şey oluyor. İşten eve geliyorum. Kedim mutfakta masanın üzerinde oturuyor. Aşağı inmesini söylüyorum... İnmiyor. Kuyruğunu oynatmakla yetiniyor. Aşağı inmesi için itiyorum. Buzdolabının üstüne geçiyor. Buzdolabının kapısını açınca o da burnunu uzatıyor. Yemek kabını dışarı çıkartınca çevresinde fırıl fırıl dolaşmaya başlıyor. Sonra o ve ben yemeklerimizi yiyip, televizyon seyrediyoruz...

Haftada beş gün, yılda elli hafta, on yılda 2500 kezdir bu seremoni hep böyle... Bir gün olsun, önce beni karşılayıp sonra da yemek kabının başında bir parça sabırla bekleyemedi... Bir sabah yine her şey bildik düzeninde yürüdükten sonra kedime uzun uzun baktım. Karnı tok bir halde şekerleme yapmaya hazırlanıyordu. 'Biliyor musun' dedim ona, 'sen ya çok aptalsın ya da çok zeki'..."

Bu sözlerin sahibi Peter Borchelt, New York Hayvan Tıbbı Merkezi'nde davranış uzmanı. Ama iş kendi kedisi olunca şaşırıp kalıyor. Aslında davranışbilimcilere sorulursa yanıt belli: "Bir kedi, kedi olarak zekidir." Yani onlara göre kedinize santranç oynamasını söylerseniz, bu konuda bayağı aptal kalacaktır. Ama ya o da size "hadi gel, uçarken bir serçeyi yakala, bakalım" derse...

Kediseverlerin yanıt aradıkları esas şey kedilerin "kafasından gelip geçenler." Canı isterse "soytarı"yı oynayan bu yaratıklar, gerçekten "mesafeli ve gizemli" yaratıklar mı?

Günlerinin büyük bir bölümünü uykuyla geçiriyorlar. Uyanınca da...

Evimizdeki vahşi dostlarımız "insan"laşmamakta direniyorlar

Kedilere tuvalet kültürü vermek için en uygun zaman ilk beş hafta

CAMEL
CAMEL
FILTERS
TURKISH & AMERICAN BLEND CIGARETTES
CAMEL
FILTERS
100's
TURKISH & AMERICAN BLEND CIGARETTES
SIGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR

"Küçük uykucular" "Kedileri böyle ciddiye almanın alemi yok" demek de pek mümkün değil. Dünyada ev kedilerinin sayısı her geçen gün artıyor. ABD'de ev kedilerinin sayısı 56 milyona ulaşmış durumda. Pennsylvania Üniversitesi'nden araştırmacı Joan Hendrick bu sevimli hayvanların en önemli yanı olarak "uykuculuk"larını vurguluyor. Zamanlarının % 80'ini uykuyla geçiriyorlar ve bu sırada beyinleri yalnızca çok özel, ya da tehlike belirten seslere karşı uyanık kalıyor. En sevmedikleri şey ise uzun süre uyanık kalmak. Hendrick "Bir kedi sekiz saat uyanık kalınca bitkin düşer. Bu bir insanın 24 saat uyanık kalmasına denktir. Uyku araştırmalarında fark ettik ki, kediler çok sıkışınca gözleri açık halde, hatta yürürken bile uyumayı beceriyorlar" diyor. Bu araştırmalar kedilerin gerçek karakterlerini de ortaya koymuş. Bir defa kediler müthiş düşçüler ve düşleri onların "kişiliklerini ele veriyor"... Uyurken bedenlerimizin düşlerimize göre hareket etmesini önleyen bir sistemimiz var. Bu, kedilerde çok basit olarak işliyor. Uykuyla birlikte boyunlarından aşağısı felç oluyor bu hayvanların. Ancak laboratuvarda yapay olarak bu felç edici mekanizma bloke edilebiliyor. Böylece kedilerin ne tür düşler gördükleri gözlemlenebiliyor. Elbette düşlerinde kendilerini kedi olarak görüyorlar ama saldırgan, vahşi yanları da açığa çıkıyor. Ne tatlı tatlı mırmır yapıyorlar, ne de gevşek biçimde yayılıyorlar. Ayağa kalkıp dolaşıyor ve hayali düşmanlara saldırıyorlar.

Speedy'nin reklam filmindeki birkaç saniyelik görüntüsü için yönetmenler üç hafta uğraştılar

Kedinize satranç öğretemeyebilirsiniz. Peki, siz işte böyle rahat yürüyebilir misiniz?

Kedi öğrenir mi? Kedi besleyenlerin kafasını kurcalayan şey bu şirin hayvanların bir şeyler öğrenmemek konusundaki ısrarlarıdır. Araştırmalar kedilere bir şeyler öğretmek için en iyi dönemin doğumdan sonraki ilk beş hafta olduğunu gösteriyor. Bir baska sonuç ise, darmadağınık, karışık odalarda büyüyen kedilerin zihinsel yeteneklerinin daha gelişkin olduğu. Karışıklık yoğun uyaran demek. Bir kedinin zihinsel gelişme doruğu olan iki yaşına kadar bu uyaranlardan olabildiğince payını alması gerekiyor. Ama eski bir Hollywood deyimini unutmamalı: "Bir filmde altı kedi numarasına ihtiyacınız varsa, birbirine benzeyen altı kedi bulun ve her birine bir numara öğretin..." Doğrusu, kediler canlarının istediğini, istedikleri zaman yapmakta inatçı yaratıklar. Uzmanlar bunun biraz da kedilerin iletişime yatkın olmamalarından kaynaklandığı kanısındalar. Çünkü kedigillerin toplumsal yapısı hoşa gitmek, başkasını memnun etmek gibi şeyleri gerekli kılmıyor. Borchelt şöyle diyor: "Köpekler birlikte avlanan, sürü hayvanlarıdır. O nedenle bir hiyerarşi duyguları ve efendiye hizmet arzuları vardır. Ama kediler yalnız avcılardır. Karmaşık toplumsal işaretleri algılaması gerekmez." Borchelt'e bakılırsa kedi de, köpek de iyi bir arkadaştır. Ne var ki, köpeğiniz sizin dilinizden konuşurken, siz bir gün anlaşmak için kendinizi kedice konuşurken bulabilirsiniz... Bir başka uzmana göre burada bir tavır sorunu var: "Köpeğinize 'buraya gel' derseniz koşar gelir ve 'senin için ne yapabilirim' diyen gözlerle bakar. Oysa kedinizin tavrı 'ne istiyorsan yazılı sun, ben gereğine bakarım' gibi bir şeydir..." "Cat: Social Problems"ın (Kedi: Toplumsal Sorunlar) yazarı Ian Dunbar da, kedilerle diyalog kuramamanın insana ilişkin bir sorun olduğunu düşünüyor. "Birçok insan" diyor Dunbar, "kedisiyle kahve makinesiyle konuşur gibi konuşuyor..."

Kedi kedidir. Köpekler iyi bir eğitimle insanların dilinden yaklaşık 2000 sözcüğü zihinlerine yerleştirebiliyor. Oysa bu oran kedilerde 50 sözcüğü geçmiyor. Bu nedenle de kediyle iç içe yaşamak, sözgelimi Türkçeyi öğretmekten çok kediceyi öğrenmeyi gerektiriyor. Sorun "miyav"ların olağanüstü renkli dünyasına girebilmekte.

Hayvan iletişimi uzmanı Maryland Üniversitesi'nden Patricia Mc Kinley'e göre şu ünlü "miyav" aslında kedilerin kendi aralarında değil, insanlarla iletişimde kullandıkları bir ses. İki bölümden oluşuyor: "Mi" bir tür "merhaba" ama arkasındaki "yav"ın vahşi bir yanı var. "Burada benim de hakkım var" anlamına geliyor. Bir önemli nokta da kediye takılan ad. Bu adın ses olarak yarattığı etki çok önemli. Mc Kinley "Joe" adını verdiği kedisinin her çağrılışta keyifsizleştiğini gözlemlemiş. Laboratuvar çalışmaları da bunu doğrulayınca kedisinin adını "Mickey" (Miki) diye değiştirmiş ve sorun hallolmuş.

Kedilere ilişkin öğrenilecek daha çok şey var. Ama asıl olan, onun insanlarla yaşamayı öğrenebilmiş gerçekten vahşi bir hayvan olduğu... Ondan ikide bir emirlerimize uymasını beklemek pek de doğru sayılmaz. Başa dönecek olursak, hiç te aptal bir yaratık değil ama kedi kedidir..●

Lufthansa'ya rağbet artıyor!

Güvenilir ve özenli hizmetlerinden ötürü, 1986 yılında Türkiye ile Federal Almanya arasında seyahat edenlerin 226.731 'i Lufthansa'yı seçti.
Şimdi iş adamları için daha da geliştirilmiş yepyeni bir hizmeti sunuyoruz sizlere. Yeni Business Class. Ek bir ücret ödemeden, aralıklı, geniş ve rahat koltuklarda yolculuk yapabilirsiniz. Yeni Business Class hizmetimizin diğer bir özelliği de, normal tarife üzerinden bilet alanlara, daha rezervasyon sırasında uçakta istediği yeri ayırtabilme olanağı sunması.
İş adamlarına 150 den fazla uçuş imkanını bizden başka daha iyi kim sağlayabilir?

Lufthansa

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Doç. Semra Çalangu: "Menenjit, kolayca bulaşabildiği için, okul gibi kalabalık yerlerde hızla yayılabilir."

SÖYLEŞİ / SEMRA ÇALANGU

"Menenjitten korkma, geç kalmaktan kork!"

Menenjit son günlerde adından en çok söz edilen hastalık olma özelliğini koruyor. Salgın var mıydı, yok muydu tartışmaları Sağlık Bakanı Bülent Akarcalı'nın duruma müdahale etmesine rağmen kesilmedi. Anne ve babaların korkulu rüyası haline gelen menenjit konusunda, İstanbul Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim üyesi Doç. Dr. Semra Çalangu* Nokta*'nın sorularını yanıtladı:

Nokta: Menenjit nasıl bir hastalıktır, neden bu kadar korku uyandırıyor?

Çalangu: Menenjit beyin zarlarının iltihabıdır. Birkaç çeşidi vardır. Son günlerde yaygın olduğu söyleneni damlacık enfeksiyonu dediğimiz mikrobik menenjittir. Bu mikrobu taşıyan kişinin öksürmesi ya da aksırması ile bulaşabilir. Üstelik mikrobu taşıyan kişinin hasta olması da şart değildir. Mikrobu taşıyan kişi sağlıklı olabilir. Öksürük veya aksırık ile kolayca bulaşabildiği için okul gibi kalabalık yerlerde hızla yayılabilir.

Nokta: Hastalık daha çok çocuklarda mı görülüyor?

Çalangu: Bu tür için evet. İki yaşın altındakilerde ve özellikle okul çocuklarında görülür. Ancak yetişkinlerde de zaman zaman bu hastalığa rastlayabiliyoruz.

Nokta: Menenjitin belirtileri nelerdir?

Çalangu: En önemli belirtisi yüksek ateş. Zonklama diye bilinen şiddetli başağrısı, bulantı ve kusma da diğer belirtileridir.

Nokta: Menenjitin yayılmaması için ne gibi tedbirler almak gerekir?

Çalangu: Öncelikle çok kalabalık yerlerden ve öksürüp aksıran kişilerden uzak durmak gerekir. Bu kişiler de ağızlarını mendille kapamalıdırlar. Belirti kuşkusu ortaya çıkar çıkmaz ilk yapılacak iş hiç vakit kaybetmeden bir doktora veya hastaneye başvurmaktır. Özel doktor yerine hastaneye gitmek çok daha yararlı. Çünkü hastalığın teşhis edilebilmesi için belsuyu alınması ve hemen tahlil edilmesi gerekir. Bu ise ancak hastanede mümkündür.

Nokta: Genellikle belsuyunun alınmasından kaçınma eğilimi yaygın. Bunun sebebi nedir?

Çalangu: Şimdi bakın menenjitte önemli olan erken teşhistir. Teşhis yapıldıktan sonra hızla tedaviye geçmek gereklidir. Ailelerin çekinmesi bazen çocuğun hayatına mal oluyor. Bundan kaçınmak gerekir.

Nokta: Peki belsuyu alınmasında bir tehlike var mı? Sakatlıklara sebep olduğu söyleniyor.

Çalangu: Kesinlikle hayır. Bu bir iğneyle damardan kan almak kadar basit bir olaydır. Tam aksine, teşhiste geç kalınırsa ölüm tehlikesi artar. Ayrıca körlük, geri zekâlılık, sara gibi arazlar da hep bu geç kalmanın sonucudur.

Nokta: Biraz da menenjit türlerinden söz eder misiniz?

Çalangu: Erişkinlerde görüleni tüberküloz menenjiti dediğimiz bir türdür. Bulaşıcı değildir. Akciğerlerde bulunan mikrobun beyine yerleşmesi sonucu ortaya çıkar. Tedavisi tüberküloz tedavisiyle benzerlik gösterir. Diğeri ise viral yani virüsle bulaşan menenjittir. Öksürme veya aksırmayla bulaşanı bu türdür. Ancak antibiyotik tedavisi sonuç vermez. Menenjitin türünün anlaşılabilmesi için mutlaka belsuyunun alınması ve tahlil edilmesi gerekir. Çünkü tedavi buna göre yapılacaktır.

"Ateşten Günler" Bıyık kuyruğu biterse çekim başlayacak...

TV / TÜRKİYE'DE TARİHİ FİLM ÇEKMEK

Her oyuncu gazi, atlar kahraman...

Televizyon son zamanlarda tarihi dizilere ağırlık veriyor. Milyarlarca lira harcanarak, Türk tarihinin önemli dönemleri ekrana yansıtılmaya çalışılıyor. Peki ama Türkiye'de tarihi film çekmek kolay mı? Yönetmenler tarihi film çekerken neler çekiyorlar?

"Ben kültürümüzün en büyük zenginliğinin tarihimiz olduğunu sık sık belirtmişimdir. Romanımızın olsun, sinemamızın olsun bu kaynaktan faydalanması kadar doğal ne olabilir? Bu bakımdan televizyonun tarihi konulara yönelmesini ilke olarak son derece olumlu buluyorum. Ama..."

Yönetmen Halit Refiğ, televizyonun tarihi dizi "patlamasını" değerlendirirken söylüyordu bunları. Gerçekten de televizyon tarihinde görülmemiş bir tarihi film yapımına girişmişti TRT. Gerek Osmanlı Devleti'nin oluşum yıllarını anlatan "Kuruluş", gerekse milli mücadeleyi ele alan "Ateşten Günler", yeni yayın döneminin bütçe, imkân ve prestij olarak önde gelen yapımları arasında yer alıyordu. Geçtiğimiz yıllarda ekrana gelen "Küçük Ağa" ile ekrana gelmesi karanlık bir biçimde engellenen "Yorgun Savaşçı"da bu doğrultuda değerlendirilebilirdi hiç kuşkusuz. Gerçi tarihi filmlerin bekleneni verip vermediği oldukça tartışmalıydı ama sinema altyapısı son derece zayıf ve yetersiz olan bir ülkede, tarihi film

yapımına soyunmak da az cesaret değildi doğrusu. Neden böylesine güçtü acaba Türkiye gibi tarihi eserlerle dolu olduğu dillerden düşmeyen ve her ağzını açanın tarihten söz ettiği bir ülkede "tarihi film" yapmak?..

Figüran mı, figüratif mi? Halide Edib'in "Ateşten Gömlek" adlı romanından uyarlanan "Ateşten Günler"in yönetmeni Ziya Öztan'a göre, en büyük güçlük, Türk sinemasının insan yapısını oluşturan kaynağın beslenememesiydi. Aynı şey sinematografik malzeme açısından da geçerliydi. Sözgelişi, pek de uzak olmayan Kurtuluş Savaşı dönemine ait kostümlerin hemen hepsinin yeniden yapılması gerekmişti. Oysa BBC gibi yayın kuruluşları bu konuda çoktan kurumlaşmışlardı. Türkiye'de ise böyle bir şey şimdilik hayalden ibaretti. Bütün kostümleri araştırmak, çizdirmek, tarihi gerçeklere uygun olup olmadığını belirlemek gibi ağır görevler de yönetmenin omuzlarındaydı.

Öztan'ın bir diğer sıkıntısı, tarihi filmleri çekip çevirecek personelin yokluğundan kaynaklanıyordu. Her branşın personeli çekim esnasında yetişmek zorundaydı ve bu da doğal olarak büyük zaman kaybına yol açıyordu. Hele figüran sorununun altından kalkmak mümkün değildi. Çünkü Türk sinemasının figüranları, Yeşilçam'daki üçbeş kahvede birikmiş belirli kişilerdi. Bunlarla bilemediniz üç büyük salon sahnesi yapılabilirdi ama dördüncüsünde hepsinin yenilenmesi gerekliydi.

Öztan, bir başka güçlüğün de insan yüzü konusunda karşılarına çıktığını söylüyordu. İnsan yüzü, özellikle inandırıcılık gerektiren sahnelerde bulunmaz hint kumaşı olup çıkıyordu. Mesela, Pera Palas'ta çekilecek bir sahnede oynayacak figüranın, salon kültürüne en azından ucundan bucağından bulaşmış olması, şarttı ki inandırıcılık sağlanabilsin. Ama böyle bir şeyi düşünmek bile büyük lükstü Türkiye için. O zaman da bir figüranın bardak tutmasından yürüyüşüne kadar her şey sırıtıyor, göze batıyordu.

Çakmaklı'nın atları profesyoneldi ama ya biniciler?..

Ziya Oztan figüran yokluğundan şikâyetçi...

Tahrip edilen mimari yapı. Ziya Öztan'ın görüşlerine "Kuruluş" dizisinin yönetmeni Yücel Çakmaklı da katılıyordu. Gerçekten de Türkiye'de tarihi film çekmek çok zordu. Tarihi film için olmazsa olmaz bir zaruret haline gelen tarihi mekânlar, akıl almaz bir umursamazlıkla tahrip edilmişti. Bir Bizans kalesi, bir Osmanlı kervansarayı bulmak neredeyse imkânsız hale gelmişti. Aynı güçlükleri yakın tarihi ele alan Ziya Öztan da yaşamıştı, ne yazık ki. Orijinalitesini koruyabilen bir Beyoğlu köşeciği bile kalmamıştı. Her şey ya yok olmuş ya da bozulduğu için sinemada kullanılamamıştı. Bu durum ise kurulması tasarlanan tarihi atmosferi daraltıyordu. Oysa Batı'da durum hiç de böyle değildi. Fransızlar Paris metrosunu yenilemişlerdi ama en az üç istasyonu sırf sinema ve televizyon çekimleri için olduğu gibi korumuşlardı...

Savaş sahnelerinin çekiminde de gerek Öztan'ın, gerekse Çakmaklı'nın başına gelmeyen kalmamıştı. "Bir düşünün" diyordu Ziya Öztan, "Bombaların patlaması için büyük bir ön hazırlık gerekiyor. Bir gün öncesinden başlayarak fünyeler yerleştiriliyor, kablolar yerin altına gizleniyor. Binlerce insanın giydirilmesi, komik gelecek belki ama bıyık takılması, makyaj gibi hazırlıklar saatleri alıyor. Ne kadar önceden başlarsanız başlayın ancak öğleye doğru bitirilebiliyor bu tür işler. Sonra da size iki-üç saat kalıyor çekim için. Sakarya Savaşı'nın en büyük sahnelerini biz bir-bir buçuk saat içinde çekmek zorunda kaldık. Çünkü hava kararıyordu. Üstelik bu sahneleri tekrarlama şansımız da yok..."

Çeke çeke çekmesini öğrenmek. "Kuruluş"ta bombalı, kurşunlu sahneler olmadığı için biraz daha rahat çalışabilmişti Yücel Çakmaklı ama onun da başka sorunları vardı. En büyük sorun ise atlı sahnelerin çekimiydi hiç kuşkusuz. At üzerinde döğüşenleri, kılıç sallayanları, attan düşenleri elle tutulur hale getirmek hayli zor olmuştu. İşin ilginç yanı atlar profesyoneldi bu kez, ancak biniciler için aynı şeyi söylemek mümkün değildi...

İki yönetmenin de üzerinde birleştiği bir başka konu ise, kendilerini film çekmenin değil, asıl altyapı hazırlıklarının yorduğuydu. Çeki-

len filmlerin estetik düzeyi tartışılabilirdi elbette ama böyle büyük projelerin sinemaya insan malzemesi ve altyapı hazırladığı gerçeğini kimse inkâr edemezdi. Sözgelişi üç bin kişinin mizansenini düzenleyebilecek reji asistanı ekibi başka türlü nasıl yetişebilirdi? Bu dev projelere yatırılan milyarlar, aslında insanlara yapılan yatırım olarak değerlendirilmeliydi. Bu ise hiç kuşkusuz Türk sinemasının geleceğini ilgilendiriyordu...

Refiğ'in "Ama.."sı. Kemal Tahir'in "Yorgun Savaşçı" adlı eserini dizi film haline getirerek, ilk büyük tarihi diziyi gerçekleştiren ama yaptığı dizi karanlık bir biçimde yok edilen Halit Refiğ, meselenin bambaşka bir yönüne dikkati çekiyordu.

Refiğ'e göre, TRT'nin tarihi film yapması iyiydi, hoştu ama bu konudaki tavrı baştan sona yanlıştı. Çünkü doğru olmayan, dürüst olmayan, namuslu olmayan, gerçek olmayan bir tavırdı bu. Eğer bu tarihi filmlerden gerçekten milli birlik amaçlanıyorsa; idareci kesimin bu değerleri bozuk para gibi harcamaları, istedikleri yöne çekip çevirmeleri başka nasıl izah edilebilirdi. "Yorgun Savaşçı"nın başına gelenler bu yanlış tavrı açıkça ortaya koymamış mıydı?

"Önemli olan zihniyet." Halit Refiğ, tarihi filmlerde mekân ve insan sorunlarının sanıldığı kadar önemli olmadığı kanısındaydı. "Netice itibariyle kostüm yoksa diktirilirdi, dikmesini bilen yoksa bulunurdu. Önemli olan zihniyetti. Teknik zorlukları aşabilirdiniz belki ama sakat zihniyetleri aşmak mümkün değildi." **Sefa KAPLAN**

Kuruluş için ne dediler?

İlk iki bölümü yayınlanan Kuruluş dizisi geniş tartışmalara neden oldu.* Nokta, *dizi hakkında Halil Berktay ve Halit Refiğ'in görüşlerine başvurdu.

UMIT KURDAL / NOKTA

Halit Refiğ (Film yönetmeni)

Ben eğer "Kuruluş"u çok iyi bulacak olsaydım, vakti zamanında TRT'ye "Devlet Ana"yı değil, "Kuruluş"u tavsiye ederdim. Bana bunu soracağınıza siz gidip "Devlet Ana" programa alınmışken neden vazgeçtiklerini sorun ilgililere. Bu tercihin sebebi nedir? Bu soruya açık cevap verilmedikçe Türkiye'de yapılan tarihi filmlerin dürüstlüğünden, ciddiyetinden, namusundan bence söz edilemez. Namusundan, ciddiyetinden söz edilemediği zaman değeri de kalmaz bence.

"Darısı Devlet Ana'nın başına" diyorlar ama peki dürüst olan insanlar, başkalarının cesedi üzerinde bir yere ulaşmayı nasıl vicdanına sığdırır? Ben Yücel Çakmaklı kadar ilahiyatla uğraşmıyorum. Onun ilahi dünya ile ilgisi benimkinden daha çok. İlahi adaleti herhalde düşünüyordur. Eğer vicdanı rahatsa ona diyecek yok. Orada şu veya bu şekilde Kemal Tahir katlediliyor. O cinayetin üstüne biz namuslu, dürüst bir iş yapacağız, olmaz...

Halil Berktay (Tarihçi)

Şu ana kadar seyredebildiğimiz iki bölümüyle bu dizi, tarihin akışında erek aramanın; tarihin birtakım üstün nitelikli bireyler tarafından, amaçlı şekilde, düşünce ve eylemlerinin **tüm sonuçlarının** bilincinde olarak yapıldığını sanmanın naif bir örneğidir. Aşiret aristokrasileri, otlaklar uğruna, göç alanları uğruna, ticaret kavşaklarını ele geçirmek uğruna, birbirleriyle mücadele ederler; biri-hangisi olacağı önceden bilinemez-diğerlerine üstün gelirse-gelip gelmeyeceği önceden bilinemez-geniş alanlarda hâkimiyet sağlayıp devlete sıçrayabilir. Devletleştirip devletleşmeyeceği de, zamana, mekâna, kendi içsel gelişme düzeyine bağlıdır. Eğer **bu sıçrama gerçekleşirse,** yüz, yüz elli yıl sonra, yeni hâkim sınıfın sözcüleri, yönettikleri devletin ideolojik kutsamasını gerçekleştirmeye koyulurlar: Zaten **biz Oğuzhan soyundan geliyorduk,** yok peygamber soyundan geliyorduk, Allah'ın inayeti bizim üzerimizeydi, Osman Gazi göbeğinden bütün dünyayı saran bir ağaç çıktığını görmüştü, kaderi alnına yazılıydı vb. gibi. Kuruluş yönetmeninin gafleti, tarih biliminin zerrece ciddiye almadığı bu **sonradan icat edilmiş** menkıbeleri, sanki Osmanlı Beyliği'nin ilk yükselişi sırasında mevcutmuşlar, yani içerikleri gerçekmiş gibi kabullenmesinde yatıyor. Bu safça inanış kuşkusuz Türklerin sözümona ırki üstünlükleri ve devlet kuruculuklarıyla böbürlenen resmi, gerici tarih ideolojisinin de işine gelmektedir. Dizinin bütün diğer sakatlıklarına bu merkezi hata damgasını vuruyor.

Takın kaseti, bakın neler olacak !

Bir gün bilinmeyen gezegenlerden gelen bir uzaylı... Bir gün gözüpek bir dedektif... Bir gün kahraman bir silahşor... Bir gün romantik bir aşık...

Şimdi sizi serüvenden serüvene -koşmak ne kelime- uçuracak yepyeni bir video var: **Telestar VHS Video.** Telestar'a takacağınız her kasette kendinizi bambaşka bir dünyada bulacaksınız. Çünkü Telestar'da görüntüler net, renkler canlı, gerçeğin ta kendisidir.

Haydi, Telestar'ınızı hemen alın! Takın kaseti, bakın neler olacak!.. Bakalım Telestar sizi hangi dünyalara götürecek?

Bakın Telestar size neler sunuyor:

- Pal/Secam sistem
- Kablosuz uzaktan kumanda
- Resim ararken hızlı tarama
- 7 gün/4 program otomatik zamanlama
- Tek dokunmada kayıt

Telestar bir Profilo Holding ürünüdür.

Türkiye Genel Dağıtıcısı Grünberg Ticaret AŞ
Rızapaşa Yokuşu, Milas Han 9, Sultanhamam-İstanbul

Grünberg AŞ Bölge Müdürlükleri:
İstanbul: (1) 512 19 53 - 526 26 17 **Ankara:** (4) 127 73 50
İzmir: [illegible] **Güney Anadolu:** [illegible]
Karadeniz: [illegible]

TELESTAR®
VHS VİDEO

78.000 PEŞİN, 78.000 TAKSİTLE - 12 AY - HEMEN TESLİM !

"Maestro" Fellini (solda) Ginger-Giulietta ve Fred-Marcello ile filmin setinde

SİNEMA / GINGER VE FRED

Fellini'nin gözünden TV'nin sefaleti

İtalyan sinema ustasının Marcello Mastroianni'yle karısı Giulietta Masina'yı bir araya getirdiği, 1985 yapımı Ginger ve Fred, İstanbul sinemalarında gösterime çıkıyor

Son günlerde Paris'te vizyona giren son filmi İntervista-Görüşme'nin alt yazılarının Fransızca'ya eksik ve yanlış çevrildiğini öne sürüp ortalığı birbirine katan, bu işin sorumlularını mahkemeye vereceğini duyuran, sonra da vazgeçerek yeniden manşetlere geçen İtalyan sinema ustası Federico Fellini, İstanbul sinemalarında önümüzdeki hafta gösterilecek Ginger ve Fred nedeniyle, yeniden Türk sinemaseverlerinin gündemine geliyor. Yönetmenin 25. filmi olan Ginger ve Fred, "maestro"nun kamerasını bu kez çağdaş dünyayı yoğun etkisi altına alan "aptal kutusu" TV'ye yönelttiği, modern İtalyan toplumunu "eleştiri bombardımanı"na tuttuğu tipik bir Fellini yapıtı. Bir zamanlar "Sanatçı hep aynı öyküyü anlatır aslında, hep aynı türküyü çağırır, aynı resmi boyar" diyen Fellini, bilindiği gibi daha önce sinemalarda ve TV'de izlediğimiz çoğu filminde, karşımıza hep aynı düşlerinin, saplantılarının ve fantezilerinin değişik çeşitlemelerini ısıtıp ısıtıp süren, kendi kaosunun karmaşasını olanca renkliliği içinde, ironik bir biçimde görüntülere dönüştürebilen süper "yaratıcı yönetmen"lerden. Fellini bu kez çağdaş insanın günde en az bir-iki saatliğine karşısına kurulup kendini tutsak ettiği TV'nin "ardında olanların" peşine düşüyor Ginger ve Fred'de. Ronald Reagan ile Carmen Russo'nun, Karajan ile Platini'nin, vb.'nin bir görünüp bir kaybolduğu, "yapay cennet bahçesi" televizyonun esrarlı hayal dünyasına çekip sürüklüyor seyircisini. O kendine özgü Fellini büyüsüyle, gülümseterek ve düşündürerek.

Cinecitta değil Telecitta. Ginger ve Fred'de dev boyutlarda inşa ettirdiği bütün ayrıntıların düşünüldüğü, neonlarla süslenmiş döner bir sahnenin kurulduğu Telecitta setinde, pırıl pırıl parlayan efektlerle sağlanan hayal âlemine ve Fellini'nin seyirciyi, sahneyi ve sahne arkasını bütünlük içinde, aynı anda veren o canlı, fantastik sinemasına kapılmamak elde değil yine.

Ekran ve gerisiyle dalgasını geçen bir Fellini. "Maestro", ekranın gerisindeki olayların trajiğine götürüyor, "koyun sürüsü" olarak selamladığı TV seyircisini. Bilumum sahne-perde yıldızlarını, pop şarkıcılarını, sporcuları idolleştiren geniş kitlelerle dalgasını geçiyor. Reklamcılığın, fırsatçılığın, ahlaksızlı-

ğın ucuzluğun ve gösterişçiliğin yerini aldığı eski, köklü değerlere selam sarkıtarak, modern teknolojinin istila ettiği, kaçınılmaz çevre kirliliği içinde bunalan çağdaş dünyanın karmaşa ve kargaşasına değindiriyor, her alanda ortaya çıkan yeni garip akımlara dokunduruyor. Fellini'nin 40 yıllık karısı Giulietta Masina ile gözde aktörü Marcello Mastroianni'nin oynadıkları filmin kahramanları, 1940'larda o yılların Hollywood'unun allayıp pullayıp yaldızlayarak dünyaya saldığı ünlü dans yıldızları Ginger Rogers/Fred Astaire çiftinin taklidini yapmakla bu çifti, giysileri, kendileri kadar ünlü "Step" numaralarıyla, sahnedeki hal, tavır ve jestleriyle, canlandırmalarıyla popüler olan İtalyan Ginger ve Fred çifti. Birbirlerini yıllarca hiç görmemiş bu çifti, beraberliklerinden 30 yıl sonra İtalyan TV'sinin yılbaşı çekimleri için çağrıldıkları bir show programında yeniden bir araya gelmelerini ve "eskiyi yeniden canlandırmaya" çalışmalarını izleyeceğimiz film, iyice yaşlanmış, çökmüş Ginger'in (Giulietta Masina) TV'nin çağrısı üzerine trenden indiği istasyon sahnesiyle başlıyor. Ve Fellini'ye özgü bir renk ve cümbüş şöleninin görüntüleri peş peşe perdeye sökün ediyor. Ama her şey değişmiştir yıllar geçtikçe. Kahramanlarımız 30 yıl öncesi bıraktıklarından çok farklı bir ortamda, "teknolojinin her şeyi arap saçına çevirdiği" bir karmaşanın göbeğinde buluyorlar kendilerini. Seyircinin gözündeki, o yarı Tanrı sanatçıların aslında her türlü olanakların sağlandığı, stüdyosu, sahnesi, kulisi, makyaj odaları ve bütün o koşuşturan insanlarıyla tam bir Babil kulesinin zavallı kuklalarına dönüştüğünü vurguluyor Fellini, trajikomik bir biçimde. Ve yılbaşı gecesi, 30 yıl öncesinin unutulmuş müzikhol danslarıyla sahneye çıkan kahramanlarımızı, birdenbire elektriklerin kesilmesi bekliyor, bu parlak çağdaş Fellini masalının finalinde. Yılların ötesinden gelen dans figürlerini döktürmeye hazırlanan Ginger ile Fred'in zaman zaman modern bir kâbusa dönüşen öyküsü, bütün silahlarını bu kez TV kültürüne karşı yönelten Fellini'nin filmografisi içinde uğranılan değişik bir "durak."

"Ginger ve Fred", yine değişik bir Fellini kadınları ve tipleri galerisi niteliğinde

40'lı yılların ünlü çifti Ginger Rogers ve Fred Astaire, Giulietta Masina ve Marcello Mastroianni'nin kompozisyonlarıyla yıllar sonra yeniden perdede

"Felliniyen" bir masal. Günümüzde, fantezilerini görüntülere dönüştürmek için yapımcıların önüne yalvar yakar milyarlarca liret döktükleri Rimini'li Federico Fellini, kuşkusuz "yaratıcı yönetmen sinemasının" vazgeçilmez "Latin horozu" ve her yaptığı ilgi gören bir yönetmen. Öteden beri "sinemanın bir sirk, bir cambazhane, delilerle dolu bir gemide yapılan yolculuk serüveni ve yanılsama" olduğunu her fırsatta ileri süren ustanın, zaman zaman geleneksel film anlatısını kırmaya çalıştığı, yeni bir yapı kurmayı araştırdığı, denemelerine eklenecek bu son filmine ilgi duymayacak bir sinemasever harhalde düşünülemez. Kısacası Fellini'nin, karşı konulmaz bir uyuşturucu gibi çağdaş dünyayı sarmış TV'ye ilişkin gözlemlerini, saptamalarını, hınzırca dokundurmalarıyla iğnelemelerini o bildiğimiz ironisiyle doluşturduğu Ginger ve Fred parodisi, yaşadığımız bereketli sinema mevsimine renk katacak ve herhalde kaçırılmayacak bir sinema olayı.

İstanbul'u Yeniköy'deki villanızda yaşayın...

EMRE İNŞAAT'TAN YENİKÖY'de SÜPER LÜKS VİLLALAR, DAİRELER

Boğaz'ın en seçkin semtlerinden YENİKÖY'de tümü Boğaz manzarasına sahip süper lüks villanızı ya da dairenizi seçmekte ve İstanbul'u daha kolay, daha rahat yaşamak için ilk adımı atmakta geç kalmış sayılmazsınız.
Tümü bitmiş olarak hemen teslim alabileceğiniz villalar 800 m² olup dubleks'tir. 4 katlı 3 bloktan oluşan süper lüks daireler 300 m²'dir. Özel yüzme havuzlu, kaloriferli, saunalı, şömineli, özel parklı ve garajlı villa ve dairelerin iç döşemeleri Avrupa malzeme ile müşterilerin arzusu doğrultusunda döşenecektir. Uydu anteni ve diğer sosyal olanaklarıyla "Emre İnşaat Siteleri"ni bir an önce gezin görün ve seçin...

Detaylı bilgi almak için:

EMRE

İNŞAAT ve TİCARET SANAYİ A.Ş.

BÜYÜKDERE CAD. OCAK APT. NO 91/2 MECİDİYEKÖY—İSTANBUL Tel 175 14 55 (4 Hat) Şantiye 162 07 96

BUGÜN
EKSÖZ'Ü OKUYUN

Süpermizah, Süperzekâ

- Masalcı amca'dan çocuklara fıkralar
- Büyüklere en sonunda doğru dürüst bir STRES TESTİ!
- Mizahın dört unsuru 32 karikatürde tekmili birden

Prof. H. J. Eysenck'in ünlü mizah testi

1. nonsense / anlamdışılık
2. satire / yergisellik
3. aggression / saldırıcılık
4. sex / cinsellik

- KARİKATÜRLERLE MİZAH TERCİH PROFİLİNİZ!

•MİZAHTAN ANLIYOR MUSUNUZ?

- Ayrıca *Latif Demirci* ustadan süper karikatür
- 400 karelik büyük bulmaca!

Bugün SÖZ almayı unutmayın...

SÖZ

Kaliteli Gazete

"Lenin" ve rejisörü Türkiye'de

Geçtiğimiz günlerde glasnost rüzgârı iki ünlü Sovyet sanatçısını Türkiye'ye attı. Yönetmen Yefremov ve oyuncu Kalyagin, Aleksandr Gelman'ın "Biz Aşağıda İmzası Olanlar" adlı oyununu sahnelemek üzere Şehir Tiyatroları'nın konuğu oldu.

Yefremov ve Kalyagin'le ilk kez Şehir Tayatroları'nın verdiği yemekte tanıştık. Gecenin başındaki temkinli ve hafif şaşkın yaklaşımları gece ilerledikçe, Çehov oyunlarından da tanıdığımız sıcak Rus insanının coşkusuna bıraktı yerini. Ertesi gece de **Nokta**'nın konuğu oldular. Yefremov ve Kalyagin'in yanı sıra Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Gencay Gürün, oyuncusu Cüneyt Türel ve oyunun çevirmeni, SÖZ gazetesi Kültür-Sanat sayfasında "Moskova Mektubu" yazarı Belgi Paksoy konuklarımızdı. Mekânsa: Arif Bar.

İnsanların sosyalistlik derecelerini içtikleri içkiyle tanıyabilen meraklıları için not düşelim: Her ikisi de gece boyunca "viski" içtiler.

Oleg Nikolayeviç Yefremov, Moskova Sanat Tiyatrosu Başrejisörü. "Lenin Nişanı" sahibi, ayrıca "Sosyalist Emek Kahramanı" ve "Devlet Tiyatro Ödülü"yle de onurlandırılmış. Yanı sıra "Sovyet Tiyatro Çalışanları Birliği"nin Genel Sekreterliği'ni de yürüten Yefremov'un dünya ansiklopedilerinin "Y" maddesinde yeri var. Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku ülkelerinin dışında da yaygın bir üne sahip olan Yefremov, Çehov klasiklerinin yanı sıra, Gelman, Roşin, Vampilov gibi çağdaş Rus yazarlarının da oyunlarını sahnelemiş. Pek çok da önemli televizyon ve sinema filmlerinde başrol oynamış. Yukarıda saydığım ödülleri Sovyetler Birliği'nde kolay vermiyorlar kimseye. Türkiye'deki gibi bol keseden de dağıtılmıyor. Sahiden bir anlamı ve değeri var.

Yefremov'u, daha önce Dostoyevski ve Çehov kahramanlarından aşinası olduğumuz Rus coşkusu ve sıcaklığı olmasa rahatlıkla bir İngiliz soylusu sanabilirsiniz. Kısık gözler, delici bakışlarla süzüyor çevresini. Kayıtsız görünüyor dinlerken ama derinlemesine yanıtlar arıyor size. Şehir Tiyatroları'nın bir gece önce verdiği yemekte Bedrettin Dalan'ın tam da sıcak etler dağıtılmışken söz alıp, etler soğuduğunda bitirdiği ve hatta "sağ liberal" olmaktan çok "sol liberal" bir ton taşıyan konuşmasına, karşılık olarak söylediği şu söz hazırcevaplılığının da bir örneği: "Bu konuşmalarınızdan sonra, size sayın başkanım mı, yoksa sevgili yoldaş mı demem gerekir? Bilemiyorum." Bu arada Dalan'ın gönlünü almaktan da geri durmuyor: Sovyetler'de kimi kızdığı belediye başkanlarına, Dalan'ın tiyatro ve sanat konusundaki yaklaşımlarından söz etmesini istiyor.

Aleksandr Aleksandroviç Kalyagin'e gelince: Sinema Günleri'nin müdavimleri onu Mikhalkov'un o unutulmaz filmlerinden anımsayacaklardır. "Mekanik Bir Piyano İçin Bitmemiş Parça" ve "Aşk Esiresi"nde çok güzel kompozisyonlar çizmişti. Sahnede "Lenin"i oynamasıyla ünlü. "Tartuffe", "Biz Aşağıda İmzası Olanlar" oynadığı oyunlar arasında. Moskova Sanat Tiyatrosu Akademisi'nde öğretim görevlisi ve Aktörlük Bölümü başkanlığını da sürdüren Kalyagin, şu anda İstanbul'da oyunun provalarını sürdürüyor. Çok sevimli bir görünüşü var Kalyagin'in ve insanların yüzüne derin bir merakla bakıyor. İlgisi hiç eksilmiyor.

Glasnost'u ilan eden oyun. "Biz Aşağıda İmzası Olanlar", Sovyetler Birliği'nde on yıldır oynanan bir oyun. Ağır bir bürokrasi eleştirisi içeriyor, yer yer kara mizah boyutlarında sarsıcı bir hesaplaşma öyküsü. Oyunun adına ilkin Zeynep Oral'ın bir yazısında rastlamıştım. Daha sonra Belgi Paksoy'un çevirisini ilk okuyanlardan biri olma şansına sahip oldum. Çok sevdiğim, beni oldukça heyecanlandıran bu oyunun Türkiye'deki serüveni elbette çok ilgilendiriyor beni. Belgi Paksoy, oyundan şöyle söz etmişti:

"Eylül 1986'da, Gorbaçov geniş kitlelere seslendiği bir konuşmasının başında A. Gelman'dan saygı ve övgüyle söz ediyor ve 'Biz Aşağıda İmzası Olanlar' oyunundan parçalar okuyordu. Bu oyunla ilgili bütün konuşmalar radyo ve televizyondan ana haber bülteninde yayınlandı."

Gerçekten de glasnostu başlatan konuşmalarından biri olarak kabul edilen bu konuşmasının ardından hemen her gittiği yerde sürdürmüş bu "oyun"u oynamayı Gorbaçov. Sanatçıların Gorbaçov'a açık bir hayranlıkları var. Elbette gecenin odağı "glasnost". Sık sık bu konuya dönüyoruz. Şu anda esen bir rüzgâr var Moskova'da. Glasnost sonrası sanatçıların ne yapacakları hepsinin kafasını kurcalıyor. Alek-

Sovyet tiyatro adamları bir yandan viskiler

yudumlarken, Murathan Mungan'a Gorbaçov'lu bir gelecekten beklediklerini anlatıyorlar

sandr Gelman'ı konuşuyorlar örneğin. Sistemin işleyişi üzerine yöneltiği eleştiriler üzerine kurduğu oyunlar yazmıştı bunca yıl, diyorlar. Peki şimdi ne yapacak? Çağdaş Sovyet yazarlarının çoğunun konusu bitti. Çoğu kez bir oyunun hazırlandıktan, tamamlandıktan sonra bile bir yıl izin beklediği dönemler yaşamışlar. Tiyatro içinde ve tiyatro dışında uzun mücadeleler vermişler. Ödünler almış, ödünler vermiş, sansürle uğraşmışlar. Şimdiyse alabildiğine özgür bir ortam sunulmuş kendilerine. Ama anladığım kadarıyla hepsinin ortak sorunu,bu özgürlüğü nasıl kullanacakları? Bu özgürlüğü ne yapacakları?

Acı bir şaka gibi. Özgürlük için kurulmuş sosyalist bir ülke tiyatrosu,kavuştuğu özgürlükten söz ediyor. Bunların dışarıdan bakarak kolay anlayacağımız sorunlar olduğunu kabulleniyorum. Kadın hakları konusunda son derece gerici şeyler söyleyen Gorbaçov'un, tiyatro ve sanat konusundaki ilericiliğini de anlamakta çektiğim güçlük gibi.

. Kalyagin'in pek de hoş anımsamadığı bir anısı var, eski politikacıların tavrına bir örnek diye anlatılabilecek: Brejnev, bir tarihte, biraz Kalyagin'in, biraz da Lenin'in sahnedeki suretinin hatırına, Kalyagin'in, Lenin'i canlandırdığı bir oyuna gelmiş, locadaki yerini almış, etrafında partinin ileri gelenleri... Ama kulakları ağır işitenlerde görülen, sesini denetime alamamak ve yüksek sesle konuşmak özelliğinden ötürü az sonra bütün salon Brejnev'i dinlemeye başlamış. Lenin'in ilk kez sahneye çıkışında, onu tanımanın coşkusuyla "Aa Lenin'e bakın!" diye bağırmış. Ardından bütün oyun boyunca tepkilerini sadece locasındakilerle değil, hem salon, hem sahnedekilerle paylaşmış.

"Ya Gorbaçov?" diyorum.

İkisinin de gözleri ışıyor. Yeni bir başkana yaranma gayreti değil, sahici bir sevgi ve sahiplenme bu. Belli oluyor.

Bir kez Gorbaçov her ikisinin de hayranı. Parti içinde daha önemli görevlerde değilken, küçük bir memurken bile, hiçbir oyunu kaçırmazmış. Oyundan sonra insanları kutlar, telefonlar eder, hepsinin ne zaman, nerede hangi oyunlarda oynamış olduklarını bilirmiş. Moskova'ya geldiğinde partililere ayrılmış ve sanatçıların çoğu kez boş olmalarına alıştığı localara oturur, hemen bütün oyunları seyredermiş. Oyuncular merakla sorarlarmış: Kim bu adam? Daha sonra partide yükseldikçe de sürmüş bu ilgisi. Ne var ki artık yalnızca kendisi ve karısı değil, aynı zamanda protokol gereği bütün ileri gelenler de onunla birlikte seyretmek zorunda kalmışlar. Bu yüzden Sovyet sanatçıları, sanki bir tiyatrocu devlet başkanı olmuşçasına yoğun bir sevgi içindeler. Gelir gelmez deneysel bütün çalışmaları serbest bırakmış, Moskova'da daha şimdiden serbest deneme sahnelerinin kurulduğundan söz ediyorlar.

Dünya orada, Sovyetler burada. Şu andaki sorunlarının başında yazar ve oyun sıkıntısı geliyor. Tıpkı Türkiye'de ve dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, yeni yazarların yetişmemesinden yakınıyorlar. Sonra eski oyuncuların kalitesinde yeni oyuncular yetiştirmek oranında gündemini belirleyen sorunlar arasında. Yeni bir arayış döneminin ilk zamanlar çok parlak ürünler veremeyeceğini, bunun için zamana gerek olduğu konusunda birleşiyorlar. Bunca yıl dış dünyaya çok fazla açılamamışlar elbet, dışarıda olup bitenleri yeterli kalabalıklar izlememiş, gene de Amerika'dan gelen oyunlardan söz ediyorlar.

Yeni koşullara nasıl ayak uyduracaklarını, şimdi neler yapacaklarını, nelerin yazılıp, nelerin oynanacağını sahneye yeni çıkacak insanların coşkusuyla tartışıyorlar, bir ara kapıldıkları ikili konuşmada neler konuştuklarını soruyorum: Moskova'daki bir tiyatro salonunun eğimi ile koltuklarının yerleştirilmesini tartışıyorlarmış. Sabaha karşı Yefremov'un uçağı kalkacaktı, Japonya'ya gidecek, "Vanya Dayı"yı sahneleyecekti. Dönüşte "Biz Aşağıda İmzası Olanlar"a son fırça darbelerini vuracaktı.

Dünyanın en eski sanatlarından biri olan tiyatronun, dünyada sosyalizmin ilk kurulduğu ülkedeki sorunlarını 1988'de dinlerken ne yalan söyleyeyim, bir ara düşünmeden edemedim: Acaba Troçki mi haklıydı?

Murathan MUNGAN

OĞUZ ATAY'IN "GÜNLÜK"ÜNDEN SEÇMELER

"Sonunda bana bunu da yaptınız..."

"Ben buradayım sevgili okurum, sen neredesin..." serzenişleri arasında bu dünyadan göçtüğünde sadece 43 yaşındaydı. Ancak anlaşılıp tanınması uzun sürdü. Bir parça anlaşılıp, hayli tanındığında ise kendisi görünürde yoktu. Belki de Emekli Albayı Hüsamettin Tambay'la birlikte bir uzun yürüyüşe çıkmışlardı... "Dünya Tutunamayanları Ansiklopedisi"ni yazıyorlardı belki de. Neresinden bakılırsa bakılsın karışık bir filmdi... Ama sonunda "esas çocuk" ölüyordu ve o kadarını bütün "aptallar" anlamıştı... **Nokta** *Türk edebiyatının bu ilginç yazarının yayınlanmamış günlüğünden bazı bölümleri "Virgül" için seçti.*

25 Nisan 1970

Selim gibi, günlük tutmaya başlayalım bakalım. Sonumuz hayırlı değil herhalde onun gibi. Bu defteri bugün satın aldım. Artık Sevin olmadığına göre ve başka kimseyle konuşmak istemediğime göre, bu defter kaydetsin beni; dert ortağım olsun. "Kimseye söyleyemeden içimde kaldı, kayboldu" dediğim düşüncelerin, duyguların aynası olsun. Kimse dinlemiyorsa beni -ya da istediğim gibi dinlemiyorsa- günlük tutmaktan başka çare kalmıyor. Canım insanlar! Sonunda bana, bunu da yaptınız.

6 Ağustos 1970

Perşembe günlerini sevmem. Sabah sekizden akşam beşe kadar demek istiyorum. Yüz kere, bin kere alt alta yazmak istiyorum: Perşembe günlerini sevmem. Sonunda insanlar anlasınlar ne demek istediğimi de sormasınlar gerisini. Can sıkıcı anılarımdan kurtulmak için daha iyi bir yol bilmiyorum. Perşembe günlerini sevmem. Daha ne istiyorsunuz benden? Sevmiyorum işte. Neyi seviyorum ki? Çiçekleri de, iki kiloluk gaz tenekelerinin içine doldurduğum toprakların ortasına sapladım: arsız çiçekler yetiştiriyorum. Tenekeler düşmesin diye pencerenin iki kasası arasına çıtalar çaktım: daha çirkin oldu görünüşleri. Çiçeklerle birlikte her soluk alışımızda havayı kirletiyoruz. Daha ne istiyorsunuz benden? Kafeste solucan filan beslememi mi bekliyorsunuz? Midem sağlam olsaydı onu da yapardım.

"Düşüncem geç gelişti, biraz geç başladım; erken bırakmak durumunda kalıyorum..."

26 Mart 1974

(...) Bizim ilk günahımız belki de budur. Kapalı sistem yaratıklarının dış dünyaya karşı beslediği korkudur. Yaşama korkusudur. Fütühat da, herkese ve her şeye baş eğdirerek bu korkudan kurtulma çabasıdır. Dünyayı bir savaş alanına çevirdikten sonra, her yandan düşman saldırısı bekleyenlerin korkusudur. Bir şehre kapanıp bütün ülkenin saldırısını bekleyen sarayın korkusudur bu. Sarayı kaleye çevirenlerin korkusudur. Kardeşleri tarafından öldürülmeyi bekleyen sarayın korkusudur. Her davranışın devlete yöneldiğini sanan paranoyak yöneticinin korkusudur. Kültür korkusudur. Matbaadan, şiirden, resimden, felsefeden hatta dinden korkmaktır bu. Halk Partisi'nin Köy Enstitüleri'nden korkmasıdır, Demokrat Parti'nin modern kesimden korkmasıdır. Bazı solcuların modern edebiyattan, modern sanattan korkmasıdır. Halkın içinde sivrilen esnafın, eşrafın, mollanın halktan korkmasıdır. Korkunun sonucu yabancılaşmadır. Yeni yazarların kelimeler icat ederek azınlık olma telaşıdır.

EVDE PINAR SOSİS YENİR.
SOSİSE PINAR DENİR.

Pınar sosislerden birini
çok çok seveceksiniz.
"Hangisi?" demeyin,
sırasıyla deneyin...

PINAR ET

25 Aralık 1974

(...) Aydınımız ülkesinde kendini yabancı hissediyor. Ülkemizi sevmiyoruz, kaçıp gitmek istiyoruz. Kötü yöneticiler, aydınlar halkla ilişki kurmasını becerebildiği halde, biz halkı sevmediğimiz için kendimizi ülkemizde istenmeyen bir misafir gibi hissediyoruz. Bu yüzden onu tanımak, onun derinliğini, ruhunu hissetmek istemiyoruz. Bayramlar gibi sosyal sloganlar da aslında anlamlarını kaybetmiştir. Toplumcu aydınlar da halkı istatistiklerin rakamları ya da kitaplardaki teorilerin örnekleri olarak görüyorlar. Bazımız Batı'dan korkuyoruz, bazımız Doğu'dan ve en çok halktan kopuyoruz. Halkın içinden gelen aydınlar bile hemen burjuvalaşıyor, burjuvalara kendini beğendirmek için romanlarında, hikâyelerinde yarım yamalak öğrendiği görülmemiş burjuva biçim inceliklerine özeniyor ya da halkının şivesini taklit ederek halkını burjuvaya turistik bir eşya gibi satmaya kalkıyor. İstiyor ki burjuva halkın acılarını, susuzluğunu tıpkı duvarına astığı kilim, çorap, boyunduruk gibi karşısına alıp seyretsin. Halkın evrensel ruhuna inanan, onu derinliğine tanımaya çalışan gerçek bir aydın topluluğu bu kültür gangsterlerinin yerini almazsa, toplumun, çağın çok gerisinde kalacaktır Türk edebiyatı. Birbirlerine ödül dağıtan, oyunun kurallarını bozmaya cesaret edemeyen bu kuru kalabalık aslında tek bir kütledir; ilericilik-gericilik kavgası görünüşte bir çekişmedir. İlericiler yerlerinde kalmak için, değil namuslu bir sosyalistin, sahtekâr bir bezirgânın yapmayacağı oyunlarla uğraşırlar, kendilerini övenlere pay verirler. Ne yazık ki -halkın değerlerine sahip çıkmaya çalışanlar da- kendilerine bir isim vermedikleri halde gerici ya da sağcı denilen ve ortaçağın karanlığında yaşayan zavallılardır. (...)

Artık her yerde, hangi kampın adamı olurlarsa olsunlar bunları teşhir etmenin, önce halka örnek olabilmek için aydının kendisiyle hesaplaşma vakti gelmiştir. Yazarlar da romanında, hikâyesinde, şiirinde bu hesaplaşmaya girişmelidir. Kendinden korkanlara bir diyeceğimiz yok tabii.

22 Mart 1975

Kemal Tahir durmadan görüşlerini değiştirdi, deniyor. Hepimiz değiştiriyoruz, ne var ki biz bunu kendimizde bağışlıyoruz, başkalarında affetmiyoruz. Yalnız kendimiz değişmelerimize kulp takıyoruz sanki, başkalarının elleri armut devşiriyor. (...) Bana da zaman zaman ters gelmemiş midir davranışları, düşünceleri? Elbette gelmiştir. Her an onun yanında olup gelişimini izleyemedim ki. Ayrıca herkesten önce kendisine bir önceki görüşleri, anlayışları ters gelmiştir ve bunu herkesten önce kendisi söylemiş (Gene yanıldık). Bu çok önemli. Hesaplaşma... Bizdeki insanların ne kadar ihtiyacı var buna.

30 Aralık 1975

İki gün önce "İkinci Yeni" denilen akımın çevresinde çıkarılan gürültü ile ilgili yazıları karıştırıyordum. (...) Karşılıklı eleştiriler öyle köksüz, mantıksız ve çocukça düşüncelere dayanıyor ki. Batılı deneme ve inceleme yazarlarının kişilikli ve güçlü yorumları (Ulam gibi) karşısında bunlar acıklı ve gülünç. Mahalle çocuklarının çekişmesine benziyor. Sonra ortaya konulan ve bu birikime dayandığı söylenen eserler derinlikten yoksun, biçim soyutlamaları dolu şeyler. İşin altında neler yattığını galiba kimse sezemiyor. Taklit yani oyun. Batılı amcalara küfretseler de, gizlice -kendilerinden gizli- onlara benzemeye çalışan, felsefe filan vaziyetleri çok acıklı.

17 Ocak 1976

Yeni yılın ilk kelimeleri. Hiçbir şey yapmadım bir yıldır. Sadece 'Oyun'u ikinci defa yazdım, o kadar. Oysa yapılacak çok iş var: Halit'in senaryosu, büyük roman, Kemal Tahir-Halit Ziya-Ahmet Hamdi Tanpınar incelemeleri, hikâyeler... İçim bir şey istemiyor ne var ki. İnsanlarımızın ilgisizliği, uzaklığı da canımı sıkıyor. Bir şeyler gelip gidiyor, rüyalarımda bir şeyler oluyor. Günlük kaygılara kapıldım anlaşılan. Okul da yok. Aslında çok vaktim var, içim karışık. Oturup çalışmaya başlasam bir şeyler olacağını sanıyorum. Programlar filan yaptım. Ama başladım denemez. Bir şeyler okumaya çalışıyorum. Bakalım ne olacak?

30 Ocak 1976

Bir hafta sonra İngiltere'ye gideceğiz galiba. Bir yıl önce gitmiştik son olarak. 7 Kasım'dan beri yani 2.5 ay kapalı okul. Hiç olmazsa düşünebilseydim. Günlük sıkıntı ve öfkelerle geçiyor hayat. Otomobilin tamiri, para hesabı, neden yazdıklarımı anlamıyorlar, neden

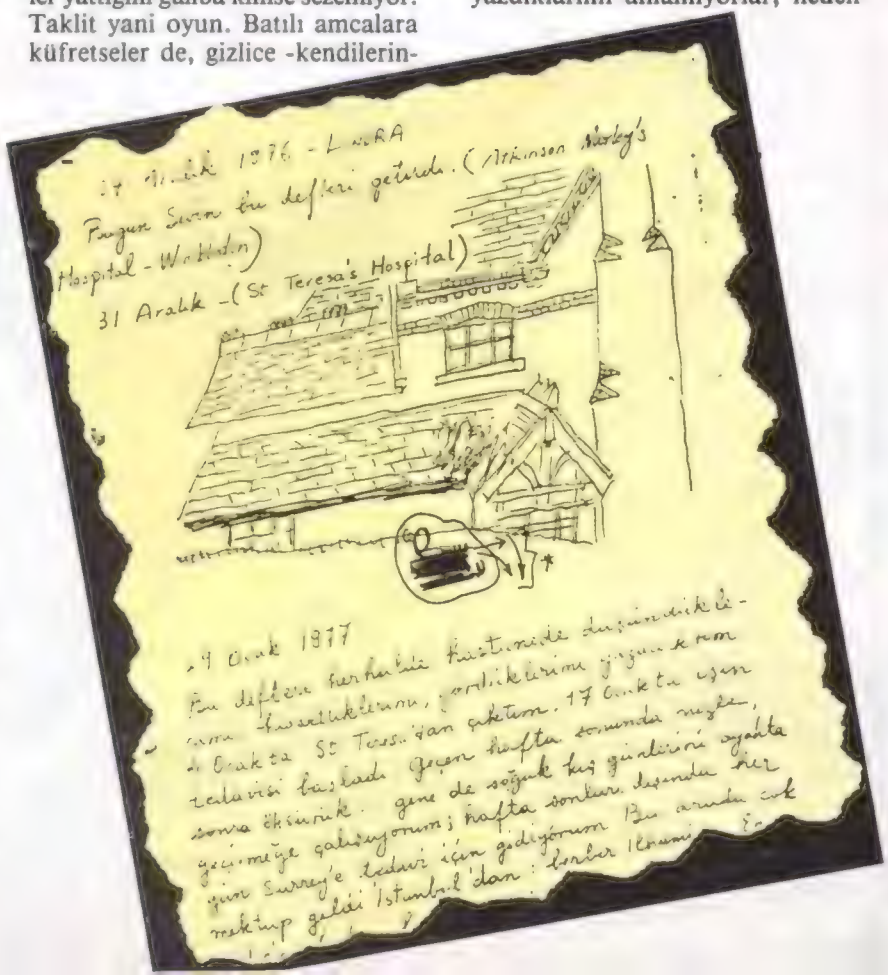

çevrede kimse yok vs. Belki de anlaşılacak, önemsenecek bir şey yazmadım, yapmadım. Sadece yazı hayatı denilen çamura bulaştım, yeni öfkeler edindim o kadar. Beni akıl yazarı bulanlar var, öyle olsaydım hep yazacak bir şeyler bulurdum. Oyunlar seyrediyorum, kitaplara göz atıyorum -bizim yazarların kitapları. Böyle şeyler yapabilirim gibi geliyor. Biraz düşün, bir konu-karakterler filan. Böylesi içimden gelmiyor. Sıradan biri olarak yazarlığı sürdürmek mümkün. İstemiyorum. Şu Türkiye'nin ruhu için yapacak ne kadar çok işim var. Eski yazı öğrenmek bile var.

(...) Sürekli gücüm yok. Eski yazdıklarımı okuyorum. Çok içten, nasıl bu sürekli duyarlığı becermişim, hayret ediyorum. Fakat acemice ve düzensiz buluyorum. Şimdiki aklımla daha iyisini yazardım gibi geliyor. En kötü tarafım da okurken ya da düşünürken bir kenara yazmıyorum. İnsanın geliştiği filan yok. Yalnız kavramlarına alışıyor, o kadar. Bizim yazarlar da içimi eziyor. T. Yücel bir "Dönüşüm" yazmış, yürekler acısı. Mantık ve köy romanı karışmış. Yılın en iyi bilmemnesi diyorlar.

(...) Türk romanının sorunu kişiliktir. İnsanımızın kişilik kazanma savaşımının önemini henüz kavramamış olmasıdır. Kendisiyle hesaplaşma diye bir kavramın varlığından habersiz oluşundandır. Bunun için romanımız düzmecedir. Diyalektik gibi gerçekten büyük kavramların gerisine sığınan cüceler ordusu oluşundandır. Köylünün sefil yaşayışı olgusu büyük roman yazmayı gerektirmez. Buna benzer sözler söyleyenlerin de sözlerinin anlamını kavramaları da daha acıklı bir durumdur. Halka büyük doğrular adına yalan söylemekten kurtulamamak da sorunlardan biri. Kültürsüzlüktür. Ve en önemlisi ne kendini, ne gerçeği sezmemektir. Sezgisizliktir. Duyarsızlıktır. Kültür kopukluğudur. Kendinden yirmi yıl önce yaşamış bir romancıdan yirmi yıl ilerde olduğunu düşünme yanılgısıdır. Kötü romanları, büyük sözlerle yutturacağını sanma yanılgısıdır. Bir iki toplumsal gerçeği bir yerden duyan insanın başka şeyler duymamasından ileri gelen bir cahillik coşkunluğudur. Bir edebiyat çetesine yaslanmanın verdiği rahatlıkla yıllar boyunca bir arpa boyu ilerleyememenin zavallılığıdır. De-

"Yaşarken unutulup gitmek... Bu yüzden bu ülkede herkese kafa tutuyorum..."

rinlikten, derinliğine ilerlemekten korkmanın böcekçe korkusudur. Havuz edebiyatıdır. Yüzeyde çırpınmanın verdiği korkunun edebiyat heyecanı sanılmasıdır, böcek yanılgısıdır. Öyle bir çıkmazdır ki düzenden yana olanın da, düzene karşı olanın da aynı sularda çırpınmasıdır. Haksız olana karşı çıkanın da haksız olduğu bir ortamdır. Bunları yazmanın da bir yararı yoktur aslında. Kişilik kazanamamış bir yarı-aydınlar ortamında kimsenin yarım yamalak düşünce ve duygu müktesebatı'nı irdelemeye, kendi edinimleriyle hesaplaşmaya niyeti yoktur çünkü. Herkes kendinden o kadar memnundur ki, bütün endişesi esnaflığını nasıl sürdürebileceğidir, dükkânda mallar eksik olmasın, reklam da iyi yapılsın yeter.

Bu mal, köylünün sefaleti, işçinin direnmesi, ya da küçük burjuva aydının bunalımı olabilir, fark etmez. Esnaf ve tezgâhtar için bütün mallar satılabildiği ölçüde makbuldür. Köy romanı piyasasında durgunluk mu var, biz de şehire taşınırız olur biter. Esnaf için yani malı üretmeyen için, yani acıyı, sevinci duyarlığı, insan derinliğini yaşamayan için hepsi birdir. Esnaf için bu sözlerin sarsıcı bir etkisinin olacağını sanmıyorum. Ancak henüz çetelerin şartlamadığı gençler varsa, yaşı ne olursa olsun, kafası, yüreği genç kalmış olanlar varsa belki bu sorunlar üzerinde düşünür diye umuyorum. Belki henüz gerçekleri okuyarak düşünecek, kendi bilinci ile sezecek insanlar vardır bu ülkede. Belki -bir dostumun dediği gibi- kitabı karşısına alıp, araya hiçbir bezirgân sokmadan, kitapla tek başına hesaplaşacak insanlar vardır. Sahte eleştirmenlerin koltuk değneklerine dayanarak yürüyenler, edebiyat reklâm ajanslarının gürültüsüne kapılarak şartlananların dışında kalanların varlığına inanmak istediğim için yazıyorum bunları.

6 Ağustos 1976

Bir rüya-bir paralel: O. Henry, "Ameli Gazetecilik Mektebi" Türkiye'yle paralel: "Ameli Edebiyat Mektebi." Para vererek kitaplarını bastırıyorlar önce: sonra isim yapıyorlar ve ülkenin başına bela oluyorlar.

5 Eylül 1976

Yaşarken unutulup gitmek. Bense neler düşündüğümü sanıyorum. Bu yüzden bu ülkede herkese kafa tutuyorum. Neyse -Sevin'in dediği gibi- herhalde bu endişeleri bir yana bırakmalı. Tam yoğunlaşmadan başka çare yok anlaşılan. (Vakit de yok.)

19 Eylül 1976

Bir süre evde -genellikle- oturmaya ve kendimi yaşantı ve kafa olarak çevreden tecrit etmeye niyetliyim. İnsanların "casuel" sözleri beni fazla incitmeye başladı. Aynı zamanda yazmalıyım. Kafama gelip giden şeyler kayboluyor.

9 Ocak 1977

Ameliyathanenin kapısında 'şimdi bir iğne daha yapacağız, hemen uyuyacaksın' dediler -pek inanmadım; ama gene de düşündüm: Şimdi, dedim; uyusam ve ameliyatta ölsem hiçbir şey duymayacağım- hepsi bu kadar. Çok kötü hissetmedim.

3 Ekim 1977 (Londra)

Düşüncem geç gelişti, biraz geç başladım; biraz da erken bırakmak durumunda kalıyorum. Geleceğini kaybetmek yaşanan zamanı da boşlaştırıyor. Ne yapalım, henüz biraz daha ayakta durma gücüm var; deneyelim, sonuç almaya çalışalım.

NBA'da pota altı mücadelesinden galip çıkmak pek kolay değil

BASKETBOL / NBA EKRANDA

Ve başlıyor...

Amerikan Profesyonel Basketbol Ligi'nin birbirinden hızlı, birbirinden güçlü birbirinden kıvrak yıldızları bu haftadan itibaren ekranlarımızı şenlendirecek.

Küçük Ozan haberi okuduğunda önce inanmadı. O güne kadar, Amerikan Profesyonel Basketbol Ligi'nden maçların televizyondan yayınlanacağına dair pek çok haber okumuş, hepsi de fos çıkmıştı. Fakat bu kez olay ciddiydi galiba... Çünkü gazete pazar günü ekrana gelecek maçın Boston Celtics-Milwaukee Bucks karşılaşması olduğunu bile yazıyordu. Hemen koşup müjdeyi kendisi gibi basketbol hastası olan arkadaşlarına ulaştırdı. Dergilerden ve arasıra ellerine geçen video kasetlerden takip edip, hayran oldukları "pota canavarları"nı gönüllerince izleyebileceklerdi artık...

Evet... Basketbolseverlerin duaları kabul oldu ve TRT, basketbolun Kâbesi sayılan Amerikan Profesyonel Ligi NBA'dan bazı maçları yayınlamaya karar verdi. Aslında Ege bölgesi ve Trakya'da basketbol meraklıları Yunan televizyonu sayesinde özlemlerini biraz olsun dindirebiliyorlardı. Şimdi bu mutlu azınlığa yeni yeni meraklılar da katılacak.

"Katılacak" diyoruz çünkü televizyondan yayınlanacak bir Los Angeles Lakers-Boston Celtics maçının Bayern Münih-Real Madrid futbol maçından hiçbir farkı yok. Avrupa kupası futbol maçlarını nasıl bayan seyirciler bile izliyorsa, NBA'dan yayınlanacak olan maçlar da kadın-erkek, genç-yaşlı herkesin ilgisini çekecek. Biz de bu görsel şenlik başlarken, size hiç olmazsa ilginç bazı oyuncuların özelliklerini vermek istedik...

Mancınıklar: Önce "atıcı"lardan başlayalım. Tıpkı bizde oluduğu gibi NBA'da da takım karkadaşlarından fazla top kullanma ayrıcalığına sahip olan bazı oyuncular var. Bunların en başında Chicago Bulls takımında oynayan geçen yılın sayı kralı Michael Jordan geliyor. Tek başına takım olan Jordan, inanılmaz kıvraklığı ve korkunç zıplama yeteneği sayesinde izleyicilerin ağızlarını açık bırakan basketler atabiliyor. Ligdeki en iyi beyaz olarak adlandırılan Boston Celticsli

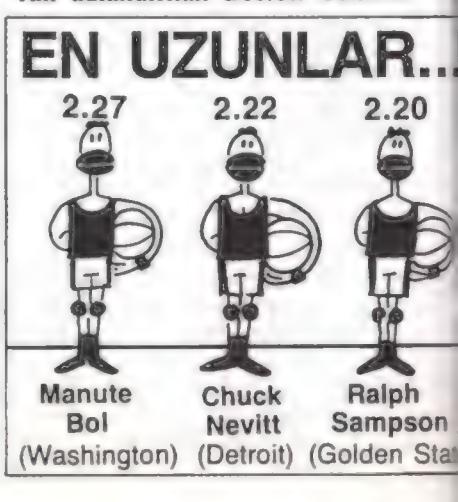

Larry Bird de bu sınıfa giriyor. Oldukça ağır bir hantal görünümüyle ilk bakışta insanı yanıltan Bird aslında tam bir "altın bilek" Kiki Vandeweghe (Portland), Adrian Dantley (Detroit) ve Mark Aguirre (Dallas), mesafe tanımadan isabetli şut atan oyuncular...

Dövüşkenler: Adından da anlayacağınız gibi bu dalda, potaya yakın oynayan uzun adamlar sıralanıyor. "İri kıyımlar"ın en başında Philadelphialı Charles Barkley var. Boston'dan Kevin McHale, Houston'dan Akeem Olajuwon, Los Angeles Lakers'tan Kerim Abdülcabbar, Utah'tan Karl Malone, üç saniye koridoru içindeki korakor mücadelede başarılı olan uzunların ilk akla gelenleri... Aldıkları ribaund ve kestikleri şut ölçüsünde takımlarına yararlı oluyorlar.

Topu iğne deliğinden geçirenler. İyi bir oyun kurucuya sahip olmak, oldukça tempolu oynanan oyunda takımlar açısından büyük bir avantaj... Çok iyi oyuncuları olmasına karşın, oyun kurucu eksikliği yüzünden zirveyi zorlayamayan ekipler hiç de az değil... Tabii bunun tersi de olabiliyor. Los Angeles Lakers'dan Magic (Sihir) Johnson, yalnızca bu yılın değil, gelmiş geçmiş bütün sezonların en iyi oyun kurucusu sayılıyor. 2.02 boyundaki (evet yanlış okumadınız, 2.02) Magic Johnson'dan sonra gelen isimler Isiah Thomas (Detroit), Maurice Cheeks (Philadelphia), Dennis Johnson (Boston), Doc Rivers (Atlanta), Eric Floyd (Houston). Ligin en kısa oyuncusu Tyrone Bouges de bu siimler arasında kendisini kanıtlamaya çalışıyor. Ancak kendisinden yaklaşık yarım metre daha uzun olan Magic Johnson'la karşı karşıya geldiğinde hiçbir şansı yok tabii...

Yiğiter ULUÇ

en kısalar

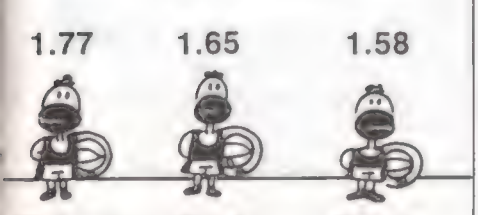

Hukuk üzerine

Rahmetli Kemal Fikret Arık Hocamız, Mekteb-i Mülkiye'deki ilk dersinde, bize "Hukuk asgari mantıktır" demişti. Sonra da bir sınav sırrı vermişti:

"Diyelim ki sınavda size bir hukuk problemi soruldu. Yasaları bilmediğiniz için çözemiyorsunuz.. O zaman, kendinizi yasa koyucu yerine koyun. Mantığınızın söylediği yasayı yazın ve uygulayın. Doğruyu bulursunuz.."

★ ★ ★

Mehmet Ali Tılabar, Galatasaray'a transferini engelleyen, basketbolde transfer yaşının 26'ya yükseltilmesi kararına karşı dava açıyor ve kazanıyor. Nasıl kazanıyor?

Danıştay Onuncu Dairesi Esas No 1985/1885 ve Karar No 1986/2093'ten okuyoruz.

Danıştay diyor ki.. İdare sadece basketbolü değil, tüm amatör sporları düzenlemekle görevlidir. Diğer amatör sporlar için alınmayan bir kararın basketbol için alınması, Anayasa'nın eşitlik ilkesine ve yasa ile idareye verilen görevin doğal sonucuna ters düşer.

Yani.. Amatörsporlar bir bütündür. Bunlardan biri için özel karar çıkmaz.

★ ★ ★

Nihat İziç, sonradan Türk vatandaşı olanları yabancı statüsüne sokan ve oynamasını engelleyen karar üzerine dava açıyor ve kazanıyor. Nasıl kazanıyor?

Danıştay Onuncu Dairesi Esas No 1985/1569 ve Karar No 1986/2207'den okuyoruz.

Danıştay diyor ki.. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10'uncu maddesi, herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin, kanun önünde eşit olduğu hükmünü taşımakta, 66'ıncı maddesi ile de,Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı herkesin Türk olduğu hükmünü içermektedir. Bu durumda, sonradan Türk vatandaşlığına geçenlere farklı muamele yapılması, Anayasa'ya aykırıdır.

★ ★ ★

Şimdi aynı Danıştay Onuncu Dairesi, diğer bütün amatör branşlarda, bırakın bugün geçmişte bile benzeri görülmeyen bir uygulamanın yalnız basketbolde konmasını, bu kez Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı bulmuyor.

Şimdi aynı Danıştay, sadece sonradan Türk olanların oynamasını engellemek için bulunan bir "Hile"yi kabul ediyor. Bu tür vatandaşlara ikinci sınıf muamelenin yalnız basketbol dalında uygulanmasın da Anayasa'ya aykırı görmüyor.

Madde öyle açık seçik, sonradan Türk olanlar için yazılmış ki, babasının, anasının görevi yüzünden, çocukluğunu dışarda geçirenler için özel istisna hükmü var. Sonradan Türk olanlar dışında herkes için istisna hükmü konmuş, örneğin madde gurbetçi çocuklarına uygulanmaz hale getirilmiş. Danıştay bu açık hilenin, gazetelerde bile hile olduğu açık açık yazılan uygulamanın, sonradan Türk vatandaşı olmuş Paul Dawkins'in basketbol oynamasını engellemesini (Dawkins, Galatasaray'da voleybol oynayabilir, hiçbir engel yok) normal kabul ediyor.

★ ★ ★

Şimdi burada mantığımızı rahatsız eden bir durum var. Geçen yıl kararları alan Danıştay. Bu yıl da.. Aynı Onuncu Daire.. Değişen ne?

★ ★ ★

Bu arada Karşıyakalı Davis, alelacele bir dava açıyor. Paul Dawkins davası için süreleri sonuna kadar kullanan idare, Davis davası için savunmayı acele gönderiyor. Karşıyaka davayı kaybediyor. Çünkü Davis takımda 9+1'e giren başkası olmadığı için zaten oynuyor. Zaten oynadığı için de, itiraz ettiği karardan zarar görmüyor. Aslında dava açma hakkı dahi yok bu yüzden. Çünkü davayı zarar gören taraf açabilir. Ama Dawis davayı kaybeder etmez, idare hemen "Emsal oldu" diye, Dawkins için de savunma gönderip, gerçekten emsal gösterip, yürütmeyi durdurma istemini reddettiriyor.

Karşıyaka'nın bu acele davası, idarenin, Galatasaray ve Karşıyaka davalarındaki farklı tutumu da bizi fazlası ile rahatsız ediyor. Yüce Danıştay'ın Onuncu Dairesi'nin çok saygıdeğer üyeleri, hemen hepsi, Hukuklu ve Mülkiyeli ağabeylerimiz de bugün bizim rahatsızlığımızı paylaşıyorlar mı acaba?

Hıncal ULUÇ

İncirlik Üssü

İncirlik Üssü'nün tamamen denetim dışı olması ülkemizin geleceği açısından oldukça tehlikeli görünüyor. Ortadoğu böylesine ateş altındayken Amerika, Körfez'deki ateş hattının odağındayken bu üssün önemi tabii ki daha çok artıyor. Eğer varsayımlar gerçekleşir İncirlik'teki ABD Üssü Ortadoğu'ya müdahalede kullanılırsa, Türkiye'nin sıcak bir savaşın içine düşmesi mutlaka kaçınılmazdır. Herhalde Amerikalılar İspanya'daki üslerini kapatıp birdenbire İncirlik'i modernize etmeye karar verdilerse, bu yatırımlarının bir karşılığını da almak isteyeceklerdir. Türkiye bir NATO ülkesidir, evet ama NATO'nun çıkarlarından önce ülke çıkarlarının gözetilmesi gerekir. İnsanın kendi ülkesinde denetleyemediği bir bombayı barındırması çok ürkütücü geliyor.

Salih Seven—İSTANBUL

Atatürk 'ün vasiyeti

Nokta'ya demeç veren eski yetkililerin ve araştırmacıların anlattıkları dehşet verici!.. Bu ne biçim devlet arşividir ki, kurucusunun ve ebedi önderinin en önemli el yazısı belgelerini bile saklayamıyor? Zavallı bir küçük memur iki paralık bir demirbaş eşyayı kaybetti diye mahkemelerde sürünürken, bu arşivlerin sorumlularına ne yapılıyor? Derhal bir soruşturma açılmalı, devlet arşivlerinden Atatürk'ün evraklarını yağmalayanlar saptanarak bu işin hesabı sorulmalıdır.

Saffet Kerim Başoğlu—BURSA

SHP'de çalkantılar

SHP'yi CHP'leştirme operasyonu, aslında gecikmiş bir girişimdir. SHP uzun süre askeri dönem tortularını temizleme çabasıyla zaman harcamış, veto süzgecinden geçip hasbelkader milletvekili olan bazı kişilerden oluşan parlamento grubuyla halkın özlediği muhalefeti yapamamıştı. Şimdi İsmail Cem'ler, Ali Topuz'lar, Deniz Baykal'lar Meclis'te... Artık SHP'den, en az CHP kadar etkin ve kişilikli bir muhalefet ve inandırıcı alternatif politikalar bekleniyor.

Cahit Timurtaş—ESKİŞEHİR

Nâzım Hikmet

Nâzım Hikmet'in 86. yaş gününün, yeniden Türk vatandaşlığına alınması için sürdürülen kampanyanın şölene dönmesi oldukça sevindirici. Böylesine büyük bir şair aslında sadece Türk vatandaşı kimliği değil enternasyonal bir kimlik taşır. Türk hükümetinin onu vatandaşlığa alıp almaması o açıdan çok önemli değil. Ama, böyle bir ustayı yok saymak da bir ayıptır. Çağ atlamaktan söz eden bir hükümet bir an önce bu ayıbı ortadan kaldırmalı, Nâzım Hikmeti vatandaşlığa almalıdır. Bence bununla da yetinmemeli bu uluslararası nitelikteki şairimizi ders kitaplarına da sokmalıdır.

Ersin Şen—KÜTAHYA

Cazip bir iş

"Hostes bayanlar 50.000 yövmiyeli iş" ilanın arkasındakileri ibretle okudum. Bence bu işi tezgâhlayan adamın bu işte fazlaca bir kusuru yok. Bu işi o olmasa başkası yapacak nasıl olsa. Asgari ücretin gülünç rakamlarda dolaştığı, buna rağmen asgari ücretli işin bile zor bulunduğu ülkemizde, pek çok kadın bu ilana koşmak zorunda. Günde 50 bin lira, eder ayda 1.5 milyon lira. Birçok insana cazip gelir bu rakam. Ekonomik çöküntünün böylesine hızlandığı günümüzde ahlaki çöküntüye şaşırmak son derece anlamsız.

G. Sezer—İZMİR

Okuyucu Mektupları için adres

Nokta Dergisi Okur Mektupları
Gelişim Yayınları
Levent / İSTANBUL

Doruktakiler'87

Nokta'nın geleneksel anketi Doruktakiler 87'yi oylarıyla belirleyen okuyucularımız arasında, sonuca en çok yaklaşanlar arasında çekilen kura sonucu 10 okurumuz bir yıllık **Nokta** abonesine hak kazandı. 5 bin 288 okuyucumuzun katıldığı ankette sonuca en çok yaklaşan 246 okurumuz kuraya dahil edildi. Kazanan okurlarımız:

Neşe Demirtaş-ELAZIĞ, Yalçın Doğan-ESKİŞEHİR, Hayati Epik-İSKİLİP, Abdullah Kara-ANTALYA, Ömer Şahin-BALIKESİR, Ümit Terzi-ANKARA, Hüseyin Albayrak- İSTANBUL, Hikmet Candemir-İZMİT, Lütfi Yavuz-İSTANBUL, Gürbüz Şayir-TRABZON

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi
6 aylık: 22.000 TL.
1 yıllık: 43.000 TL.

Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş.
Posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı
(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 75 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 127 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Eksik sayılar için adres:
Klodfarer Caddesi No: 25
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 1200 TL.

İstanbul Belediyesi
ŞEHİR TİYATROLARI

27 OCAK'DAN İTİBAREN

ÜSKÜDAR MÜSAHİPZADE
CELAL TİYATROSUNDA

Dinçer SÜMER

GECENİN KULLARI

Yöneten: Erdoğan GEMİCİOĞLU
Dekor: Ersin SATGAN
Kostüm: Türkan KAFADAR

Hale AKINLI-Ayşin ATAV- Nejat AKSUNGUR-Hülya ARSLAN-Vehbi ARSLAN-**Metin ÇEKMEZ-** Nuri ERGÜN-Orhan HIZLI- **Tomris İNCER-Saltuk KAPLANGI-Güzin ÖZYAĞCILAR- Ersin SANVER-**Selçuk SOĞUKÇAY-**Bilkay TEKBEN**

OCAK AYI OYUN GÜNLERİ

27-28-29-30-31 Ocak / Çarşamba: 15.00-20.30 / Perşembe: 20.30 / Cuma: 20.30 Cumartesi: 15.00-20.30 / Pazar: 15.00-18.30

DİNAMİK GENÇLER...

- Yoğun tempolu, uygar bir iş ortamında çalışmak istiyorsanız,
- Sosyal ilişkilerinizde uyumluysanız,
- Sanat, bilim, politika sizi ilgilendiriyorsa,
- Kendinizi kötü hissettiğiniz zamanlar bile gülümseyebiliyorsanız,
- İngilizce ve daktilo kullanmayı biliyorsanız,

169 66 80 (dahili 112) no'lu telefondan randevu alınız.

Kadıköy Maarif Koleji mezunları

Lokalimiz açıldı, her Salı- Perşembe saat 18.00'den sonra bekliyoruz. TEL: 169 85 02, Adresimiz: 1. Ordu Kooperatif Evleri, 1. Blok D: 3 Dördüncü Levent

SİNEMANIN TADI BAŞKADIR

MET FİLM

TUTKU SUÇLARI

(CRIMES OF PASSION)

Bir KEN RUSSEL filmi

KATHLEEN TURNER
ANTHONY PERKINS

Beyoğlu EMEK 144 84 39
Kadıköy REKS 336 01 12

—GELECEK PROGRAM—

KIRMIZILI KADIN

(The Woman in Red)

A. Schwarzenegger

TERMINATOR

AVORIAZ FANTASTİK FİLMLER FESTİVALİ BÜYÜK ÖDÜLÜ

Osmanbey GAZİ 147 96 65
Bakırköy SİNEMA 74 572 04 44

DÜNYA SİNEMASI'nda 149 93 61

PROGTOLOGİE
(HEMOROİD, FİSTÜL)
VARİSLERİN
İNFRAROD, İĞNE
İLE TEDAVİSİ

OPR. DR.
HAYATİ F. KOCAL

Rumeli Cad. Ogan Apt. No: 16 Kat. 2
Nişantaşı Tel: 141 35 89 - 132 01 20

HÂLÂ BEKÂR MISINIZ?

Oysa HASAL'a başvuranlar mutluluk merdivenlerine hızla çıkmaktalar. Uzman kadromuzla sizin de mutluluğunuzu bulmaya hazırız.
Kısmet her zaman insanın ayağına gelmez.
Geniş bilgiyi broşürümüzde bulabilirsiniz.

HASAL Sosyal Hizmetler merkezi

Üzerlik Sok. Yıldırım Apt. No: 4/1 Kadıköy Tel: 337 23 32
Haberleşme Adresi: Pk. 145 Kızıltoprak - İstanbul

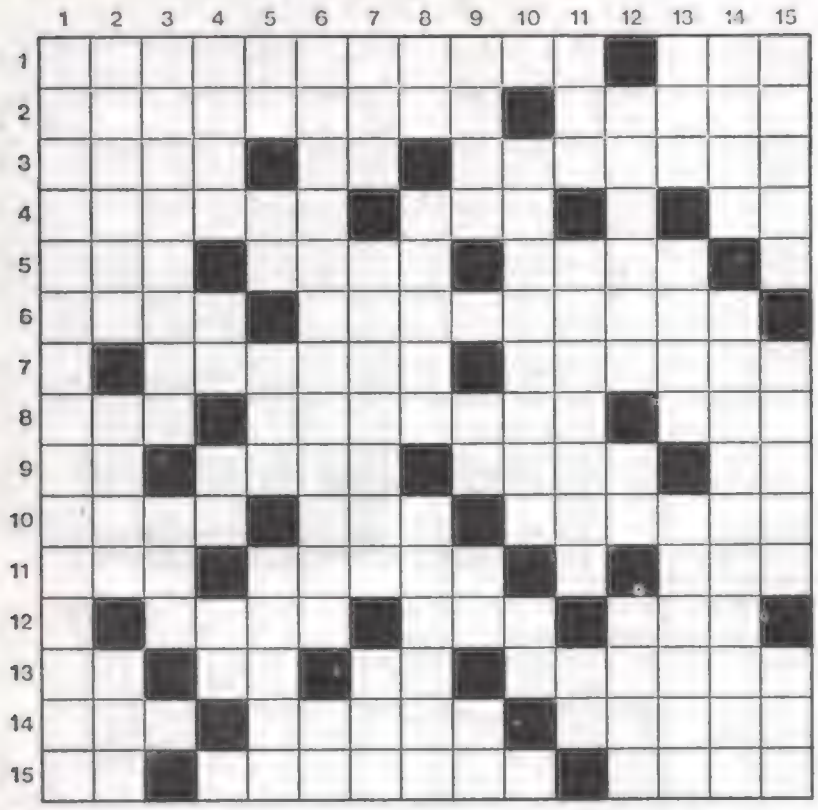

SOLDAN SAĞA: 1- 1901-1974 yılları arasında yaşamış, çeşitli dergi ve gazetelerde çizmiş, yapıtlarında daha çok **"Tarihten Çizgiler"** başlığı altında Osmanlı dönemi yaşamından kesitler görüntülemiş ve bunları aynı adlı dört albümde toplamış Türk karikatürcüsü - Kimi bitkilerden sızan ve katılaşarak sarımtırak bir cisim durumuna gelen şekerli özsu. **2-** Bir çeşit gemici düğümü - Yerine koyma. **3-** Babanın kız kardeşi - İki tarla arasındaki sınır - Uzaklarda esen rüzgârdan sonra başlayan dalga hareketi. **4-** Uygur hükümdarlarına verilen unvan - Kimi yerlerde kadınların boydan boya örtündükleri çarşaf - Bir nota. **5-** Eşek - Bir giyeceğin göğüsle omuz arasına eklenen parça - Artvin'in bir ilçesi. **6-** Bunama - Soprano sesi bozulmasın diye gençliğinde hadım edilmiş olan erkek şarkıcı. **7-** Hekim bıçağı - Erzurum'un bir ilçesi. **8-** Otomobil direksiyonunun bağlı bulunduğu aygıt - Eski İran inanışında karanlık ve kötülük tanrısı - Bazı Türk lehçelerinde "ağa" yerine kullanılan sözcük. **9-** İlave - Yolcu Evi - Acıklı - Lütesyum elementinin simgesi. **10-** Zorunlu gereksinme maddeleri için devletçe saptanan fiyat - Kesintilerden sonra kalan miktar - Hava basınçları eşit olan yeryüzü noktaları. **11-** Bir renk - Öykü, roman gibi anlatı türlerinin giriş bölümüne verilen ad - İstek, arzu. **12-** Yurdumuzda bir ırmak - "Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü" - SSCB'de, Volga'nın kolu olan bir ırmak. **13-** Numaranın kısa yazılışı - İlaç - Bir gıda maddesi - Çok iğneli uzun balık oltası. **14-** Aza - Büyük bakraç - Ölü doğan kuzunun derisi. **15-** Bir nota - İçine küçük çakıl taşları gibi taneler konan ve vurmalı çalgı olarak kullanılan boş kabak - Saçları ve elleri boyamakta kullanılan toz.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1941-1982 yılları arasında yaşamış, toplum çelişkileri ve yaşamın gizlerine ilişkin gravürlerinde çağdaş bir bilgi tavrı, modern bir yıldızname resimleyicisi ve düş yorumcusu özellikleriyle ilgi çekmiş, çeşitli yarışmalarda birçok ödül kazanmış Türk kadın gravür ressamı. **2-** Açı ölçmeye yarayan bir çeşit dönme hareketli cetvel - Telli balıkçıl - İnce dantel. **3-** Çıkış yeri kolaylıkla bulunamayacak kadar karışık koridorları olan yapı - Deniz tarafından örtülen, derin ve parçalanmış koylar meydana getiren gömülmüş vadi **4-** Horoz ve hindinin tepesinde bulunan kıpkırmızı deri uzantısı - Helyumun simgesi - Sevinç belirten ünlem - Renyum elementinin simgesi. **5-** Holmiyum elementinin simgesi - Mezopotamya'da kurulmuş en büyük sitelerden biri - Türk müziğinde bir makamı kendi perdelerinden daha tiz ya da pes perdelerde çalma işi - Baklavaya benzeyen bir tür hamur tatlısı. **6-** M.Ö. 240 yıllarında güneş ışınlarından yararlanarak Assuan ile İskenderiye kentlerinde yaptığı ölçümlerle dünyanın çevresini hesaplayan ilk kişi olmuş ünlü Yunanlı astronomi bilgini ve matematikçi - İran'ın plaka işareti. **7-** Japonya'nın küçük para birimi - Güney Afrika'ya yerleşmiş Hollandalı sömürgecilere verilen ad - İspanya'da Bask bölgesinin bağımsızlığı için savaşım veren gizli örgüt. **8-** Küçük mağara - Napoli Körfezi'nde turistik bir ada - Uzun, ince ve yumuşak tüyleri olan bir keçi türü. **9-** Üzerinde çeşitli işler yapılan eşya - Kuzu sesi - Su - Lantanın simgesi. **10-** Bursa'nın bir ilçesi - "Yapıt" anlamında kullanılan müzik teriminin kısa yazılışı. **11-** Argoda karnı aç ya da parasız kimse - Kendi kendine cinsel doyum sağlama - Su. **12-** Halk dilinde patatese verilen ad - Molibdenin simgesi - Kalıç. **13-** Devir - Üzüm veren bitki - Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir. Bayındırlık - Asya'da bir çöl. **15-** Çam ağacından yapılmış su testisi - Pasifik Okyanusu'nda bir ülke - Valide.

Hayırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

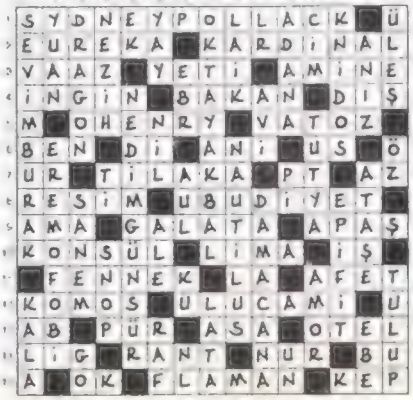

Damaltında saksağan, vur beline kaçmasın!

İşte size bir Gürcü masalı, zorba usta elinden firar eden çırak çocuk üstüne... Şeytanın ta kendisi usta, çırağına öğretmişmiş tüm büyü hünerlerini amma, şeytan azapta gerek, çocuk sakın dışarı çıkmaya! Bir kez yelteniverince de kaçmaya çocuk, hapsetmiş onu zorba usta, zindan gibi bir dama... Bir gün bir güneş ışını fark eder çocuk. Işının süzüldüğü çatlağı bulur ve fırlar dışarı, kendini fareye dönüştürerek. Çakar firarı şeytan, kedi olur hemen, dooooğru farenin peşinden. Çırak fare balık olur, cuupp denize. Ağ haline geliverir şeytan, dalar balık ardından. Kuş olur fırlar sudan çırak; şahin olur şeytan saksağanın peşinde. Elma oluverir çocuk, hooop düşer sultanın kucağına. Usta bıçak kesilir hemen sultan elinde, elmayı soymaya doğramaya. Bir tas irmik olur da saçılır yerlere çırak. Tavuk olur şeytan usta, gıt gıt irmik yemeye. Son irmik tanesiyse kurtulur gagadan, dönüşerek iğneye. İpliğe dönüşür hemen şeytan usta, uzanır iğne deliğinden geçmeye. Kor kesiliverir iğne, iplik yanar kül olur; çırak çocuk sonunda özgür olur.

Tavşan kaç, kaça kaç; ardında tazı; modes kodes, mapis hapis, mirar firar testimize buyur ola bu hafta...

1 "Kurşun Adı Verilen Venedik Zindanlarından Kaçışımın Hikâyesi" adlı kitabı 1788'de yayımlandı. Zindana atılmasının nedeni ise kumardaki ustalığı, iğneleyici şiirleri ve bazı saf yürekli soylu kişiler için büyücülük yapmasıydı diye söylenir. İç geçirerek, kimdi bu meşhur maceracı?

a) Cem Sultan

b) Giovanni Giacomo Seingalt Casanova

c) Marquis de Sade

d) Calderon de la Barca

2 Napolyon Bonapart'ın sevgili yaveriydi. Waterloo mağlubiyetinden sonra tutuklanarak ölüme mahkûm edildi. Hapishaneden son anda firar eden La Valette adlı bu Fransız soylusunun kaçış yolunu bilebilecek misiniz?

a) İdamından bir gün önce hapishanede kendisini son defa ziyaret eden karısının elbiselerini giyerek kaçtı. Geride kalan karısı çıldırdı

b) Ölü numarası yaptı. Cesedini çuvala koyup denize attılar

c) Diğer mahkûmları da örgütledi ve bulundukları Conciergerie Hapishanesi'nin tarihinde hatırlanan en büyük isyanı gerçekleştirdi. Fırsatını bulup sıvıştı

d) Hücresinde daha önce başlanmış bir yarım tünel keşfetti. Biraz gayret gösterip çıkıp gitti

3 Firari lakabıyla tanınır. 1938'de 24 parça gemi ile savaşa giderken birden Abdülmecit'in tahta çıktığını öğrendi. Bu onun için ölüm demekti. Denizin ortasında mahkûm duruma düştü. Dönerse kellesi gidecekti. Dönmedi, ne yaptı Firari Ahmet Fevzi Paşa?

a) Kurtuluşu Mısır'a gidip donanmayı Mehmet Ali Paşa'ya teslim etmekte buldu

b) Bir İtalyan yük gemisi geçiyordu. Ona binmeyi başardı ve kayboldu gitti

c) 24 gemiyle birlikte yanıp kül oldular

d) Atlas Okyanusu'na çıktılar. Çok meşakkatli bir yolculuktan sonra Avustralya'ya varıp orada Türk Adaları diye adlandırılacak olan adaları fethettiler

4 "Papillon" ya da "Kelebek" ünlü bir filmin adı. Fransız Guiana'sı da denen ünlü ceza kolonisinden dokuzuncu denemesinde kaçan Henri Charriere'le ilgili bu filmi 1973 yılında yönetmen Franklin Schafner yapmıştı. İki de çok ünlü film oyuncusu vardı bu filmde. İkisi de erkek. Anımsayabilecek misiniz?

a) James Cagney ve Robert Taylor

b) Paul Newman ve Marlon Brando

c) Mel Ferrer ve Robert de Niro

d) Steve McQueen ve Dustin Hoffman

5 İkinci Dünya Harbi'nde geçtiği kabul edilen ilginç bir kaçış öyküsü var. Almanlara tutsak on bir müttefik asker bir yolunu yaratıp kaçmayı başarıyorlar. Öyküsünün filmini John Huston 1981 yılında çekti. "Escape to Victory - Zafere Kaçış" adlı filmdeki ilginç firar tezgâhını anımsayabilecek misiniz?

a) Alman komutanı kafaya aldılar. Mahpuslar futbol takımı çıkarıp Almanlara karşı oynadı. Maçtan sonra seyircilerin arasına karışıp sıvıştılar

b) Çaktırmadan tünel kazdılar ve sıvıştılar

c) Askeri hapishanenin orkestrasına seçildiler. Wagner'in operalarından Tristan ve İsolde oynanırken sofitadan kaçtılar

d) İçlerinden biri komutana harp gemisiyle birlikte batmış altınlardan söz etti. Komutanla bir olup hapisten kaçtılar. Alman komutan havayı, on bir İngiliz de özgürlüklerini almış oldular

Yanıtlar: 1) **b**, 2) **a**, 3) **a**, 4) **d**, 5) **a**,

Hazırlayan: Ahmet Turhan ALTINER

EMRE ULAŞ / NOKTA

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

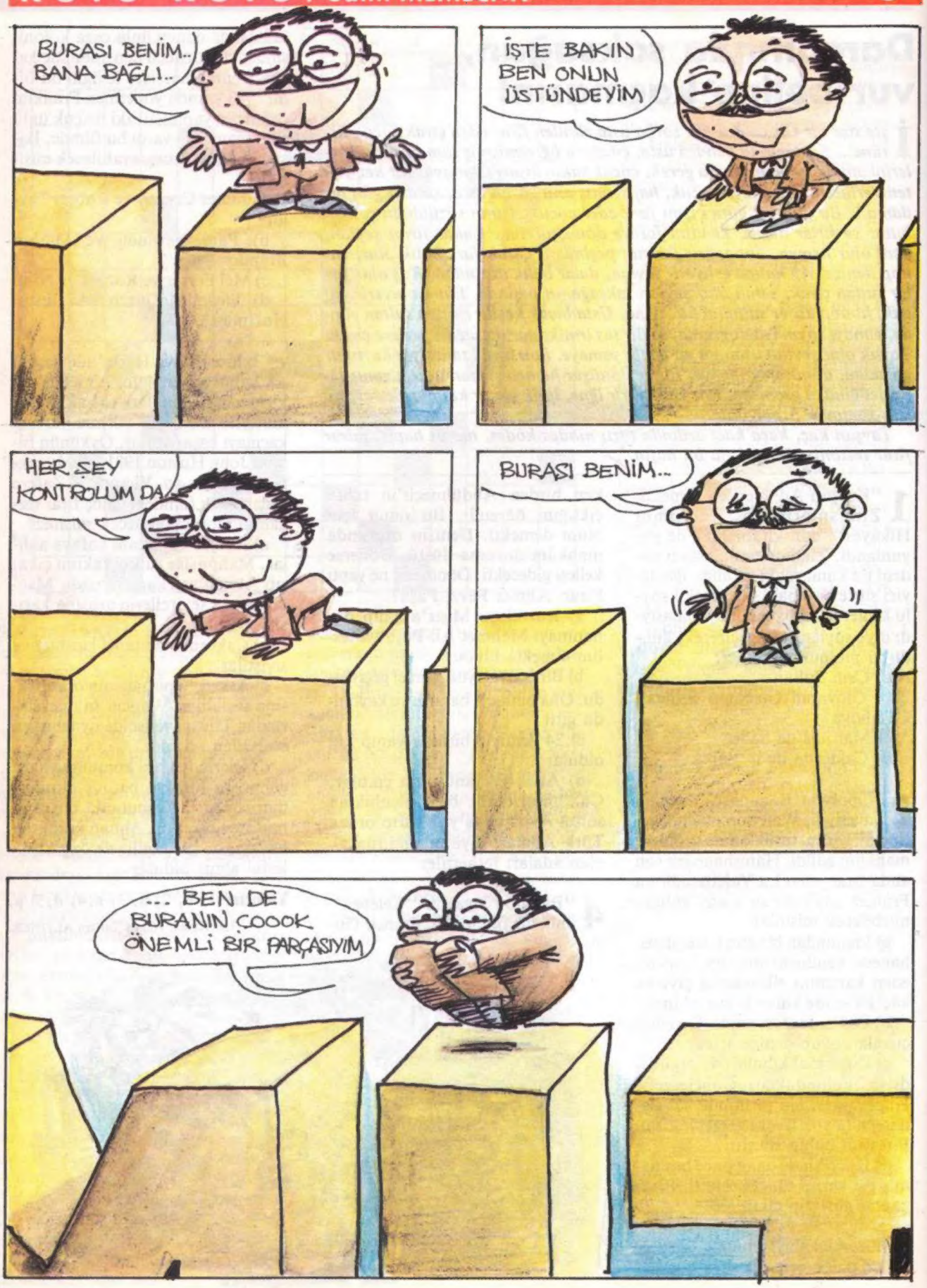

YAĞCIBEDİR

Yağcıbedir Yün Halı...
Ege'nin dağlık yörelerinden
yüzlerce yıllık gelenek...
Göçerlerin çadırlarından
evlerimize, baş köşelere...
Antrelerden, şömine önlerine...
Renkleri sıcak, dokusu sıcak...

El emeği, göz nuru, sabır;
binlerce ilmek...
Yüzlerce yılın geleneği desenler,
renkler.

Yağcıbedir Yün Halı...
El Halısı...

Türkiye'nin en güzel halıları
Bazaar 54 için dokunur...

BAZAAR 54

"Kalite"

Nuruosmaniye Cad. 54 Cağaloğlu
İSTANBUL

Randevu ve Halı Kataloğu için 520 80 80-81'den Sn. Gülay Kasacı'ya arayınız.

BAZAAR 54 bir NET ŞİRKETLER GRUBU kuruluşudur.

PARLIAMENT

Gece Mavisini yaşayın, başarıyı yaşayın.